

ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**PLAN TADİLATLARINDA VE KENTSEL DÖNÜŞÜM
UYGULAMALARINDA KENTSEL ALTYAPI ETKİ ANALİZİ
MODELİ PROJESİ ARAŞTIRMA GELİŞTİRME İŞİ**

**MEVCUT DURUM RAPORU
1. ARA RAPOR**

MAYIS 2017

ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**PLAN TADİLATLARINDA VE KENTSEL DÖNÜŞÜM
UYGULAMALARINDA KENTSEL ALTYAPI ETKİ ANALİZİ
MODELİ PROJESİ ARAŞTIRMA GELİŞTİRME İŞİ**

MEVCUT DURUM RAPORU
1. ARA RAPOR

PROJE EKİBİ

Proje Yürütücüsü	Prof. Dr. Hayrullah AĞAÇCIOĞLU
Su, Atıksu ve Yağmursuyu Çalışma Grubu	Prof. Dr. Hayrullah AĞAÇCIOĞLU Prof. Dr. Ahmet DEMİR Prof. Dr. Bestami ÖZKAYA
Şehir Bölge Planlama Çalışma Grubu	Doç. Dr. Bora YERLİYURT Doç. Dr. Mehmet Doruk ÖZÜGÜL
Ulaştırma Altyapı Çalışma Grubu	Doç. Dr. Halit ÖZEN
Enerji-İletişim Altyapı Çalışma Grubu	Yrd. Doç. Dr. Hamit TORPİ

Kentlerimizin sağlıklı, güvenli ve yaşanabilir yerler olmalarını sağlamak için teknik ve sosyal altyapı ihtiyacının karşılanması temel bir ilke olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda dengeli gelişmeyi ön görmektedir. Planlı alanlarda yapılan parçalı plan tadilatları, bu alanlardaki mevcut teknik altyapı sistemlerinin yetersiz kalmasına yol açmakta, ulaşım altyapısını, çevre ve ekolojik kaynakları olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizde kentsel alanlarda mekânsal yaşam kalitesinin artırılması, mekânsal planlama sisteminin yeniden yapılandırılması ile mümkün olabilir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Yıldız Teknik Üniversitesi arasında yapılan protokolle gerçekleştirilen “Plan Tadilatlarında ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Kentsel Altyapı Etki Analizi Modeli Projesi Araştırma Geliştirme İş Protokolü” başlıklı çalışmanın 1. Ara Raporu durumundaki Mevcut Durum Raporu’nda; konu ile ilgili mevzuat, teknik altyapı hizmetleri ile ilgili anahtar kurum ve kuruluşlar, ülkemizdeki mevcut planlama sistemi ve analizi, teknik altyapı ile planlama sistemi arasındaki ilişki, plan tadilatı süreçlerinde karşılaşılan sorunlar ve bunlara ilişkin öngörüler ele alınmıştır.

Projenin temel hedefi, ilgili kurum ve kuruluşların uygulamalarını gözden geçirerek, tüm paydaşların destek ve görüşlerini alarak, plan tadilatlarında plan kademeleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi, nazım ve uygulama imar plan tadilatlarının teknik altyapı tesislerine olan çevresel ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi, ilgili kriterlerin ortaya konması ve mevzuata ilişkin önerilerin geliştirilmesidir. Mevcut Durum Raporu’nun ön değerlendirme aşamasında katkı sağlayan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü çalışanlarına gösterdikleri yakın ilgi, alaka ve bilgi paylaşımı için şükranlarımızı sunarız.

Mayıs, 2017

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile “Mahallî idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine; teknik altyapı tesislerinin mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi” görevi Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir.

Bu bağlamda, plan tadilatlarının ve kentsel dönüşüm uygulamalarının, kentsel teknik altyapı sistemlerine etkilerinin belirleneceği bu projede; plan tadilatları ile ortaya çıkan kentsel teknik altyapıya ilişkin sorunların çözümlenmesine yönelik çıktılar ile nazım ve uygulama imar planı değişikliği önerilerinin kentsel teknik altyapıya yönelik etkileri değerlendirilecek, konu ile ilgili kriterler ve mevzuata ilişkin öneri metinler ortaya konulacaktır.

Bu çalışmanın ilk aşaması olan ve konu ile ilgili mevcut durumun ortaya konulduğu Mevcut Durum Raporu’nun birinci bölümünde; projenin amacı, kapsamı, organizasyonu ve teknik altyapı çalışmalarının gelişim süreci, ikinci bölümünde altyapı hizmetlerinin mevcut durum analizi, üçüncü bölümde teknik altyapı hizmet ve tesislerine ilişkin mevzuat, dördüncü bölümde yönetsel yapı ve ilgili kuruluşlar, beşinci bölümde mevcut planlama sistemi ve analizi, altıncı bölümde teknik altyapı ve planlama sistemi arasındaki ilişki ve etki değerlendirmesi, yedinci ve son bölümde plan tadilat sürecinde altyapı tesisleri açısından yaşanan sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlere ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vi
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Projenin Amacı ve Kapsamı.....	1
1.1.1. Projenin Amacı	1
1.1.2. Projenin Kapsamı.....	2
1.1.3. Proje Organizasyonu.....	2
BÖLÜM 2	4
ALTYAPI HİZMETLERİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	4
2.1. Kentsel Teknik Altyapı Hizmetlerinin Planlama, Programlama, Projelendirme ve İmalatı İle İlgili Temel İş Aşamaları.....	4
2.2. Kentsel Altyapı Tesislerinin İhale ve İnşaat Süreci	19
2.3. Altyapı Koordinasyonu	24
2.4. Kentsel Altyapı Sistemleri Abone Süreçleri	28
BÖLÜM 3	34
TEKNİK ALTYAPI HİZMET VE TESİSLERİNE İLİŞKİN MEVZUAT	34
3.1. Kanun Hükmünde Kararnameler	34
3.2. Kanunlar.....	35
3.3. Yönetmelikler.....	42
3.4. Ulaşım Altyapısı İle İlgili İdari ve Yasal Mevzuat	53
BÖLÜM 4	57
TEKNİK ALTYAPI HİZMETLERİNDEKİ YÖNETSEL YAPI VE İLGİLİ KURULUŞLAR.....	57
4.1. T.C. Başbakanlık.....	58
4.2. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	61
4.3. T.C. İçişleri Bakanlığı	67
4.4. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı.....	80
4.5. T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı.....	83
4.6. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	90

4.7. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı	100
4.8. T.C. Maliye Bakanlığı.....	101
4.9. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı.....	102
4.10. T.C. Milli Savunma Bakanlığı	102
4.11. T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.....	103
4.12. T.C. Kalkınma Bakanlığı	105
4.13. Diğer Kurum ve Kuruluşlar	108
4.14. Ulaşım Altyapısı İle İlgili Kurumsal Organizasyon	110
4.15. Belediyelerin Ulaşımla İlgili Organizasyon Modeli	110
BÖLÜM 5.....	112
MEVCUT PLANLAMA SİSTEMİ VE ANALİZİ.....	112
5.1. Mevcut Planlama Sisteminin Temel Yapısı, Plan Tadilatı Kavramı ve Teknik Altyapı Alanları.....	112
5.2. Kalkınma Planı.....	116
5.3. Bölge Planı.....	116
5.4. Mekânsal Strateji Planı	119
5.5. Çevre Düzeni Planı	121
5.6. İmar Planları.....	123
5.6.1. Nazım İmar Planı	123
5.6.2. Uygulama İmar Planları.....	126
5.6.3. İmar Planı Değişikliği	126
BÖLÜM 6.....	130
ÜLKEMİZDE ETKİ DEĞERLENDİRME, TEKNİK ALTYAPI VE PLANLAMA SİSTEMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	130
BÖLÜM 7.....	133
PLAN TADİLAT SÜRECİNDE ALTYAPI TESİSLERİ AÇISINDAN YAŞANAN SORUNLARIN TESPİTİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	133
7.1. Kent Planları Açışından Teknik Altyapı Tesislerine İlişkin Sorunlar.....	135
7.2. Kent Planları Açışından Teknik Altyapı Tesislerine İlişkin Sorunların Çözümüne Yönelik Stratejiler	140
KAYNAKLAR.....	144

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Altyapı kontrollüğü	20
Şekil 2.2 AYKOME karar mekanizması	25
Şekil 2.3 Büyükşehir Belediyeleri AYKOME iş akış şeması	26
Şekil 2.4 Büyükşehir Belediyeleri altyapı koordinasyonu	27
Şekil 2.5 Yapı projesi iş akış süreçleri	28
Şekil 2.6 İmarlı alanlarda yapım sürecine ilişkin iş akışı	29
Şekil 2.7 Sit alanlarında yapım sürecine ilişkin iş akışı	33
Şekil 4.1 Altyapı ile ilgili kurum ve kuruluşlar ile kurumlarası ilişkiler	57
Şekil 4.2 T.C. Başbakanlık'a bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler	59
Şekil 4.3 T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler	62
Şekil 4.4 T.C. İçişleri Bakanlığı'na bağlı ya da ilişkili olan altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimlere örnek	67
Şekil 4.5 AYKOME organizasyon şeması	77
Şekil 4.6 T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler	81
Şekil 4.7 T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler	85
Şekil 4.8 Haberleşme Genel Müdürlüğü amaç ve hedef iş akış diyagramı	87
Şekil 4.9 Haberleşme Genel Müdürlüğü organizasyon şeması	90
Şekil 4.10 Elektrik kurumlarının tarihsel gelişimi	92
Şekil 4.11 TETAŞ'ın işleyiş şeması	98
Şekil 5.1 Ülkemizde planlama kademelenmesi	115

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1 Kentsel altyapı tesislerinin temel iş aşamaları	5
Çizelge 2.2 Proje yapım süreçleri	29
Çizelge 4.1 Elektrik Enerjisi Dağıtım Şirketleri ve kapsadıkları iller.....	99

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türkiye’de kentsel yerleşmelerin mekânsal yaşam kalitesinin artırılmasına, ekonomik ve toplumsal yapının güçlenmesine, mekânsal planlama sisteminin yeniden yapılandırılmasına olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Kentsel gelişme kentlerin gerek sosyo-ekonomik kalkınmadaki başat rolü, gerekse mekânsal organizasyonda ve yerleşmeler arası ilişkilerde üstlendikleri işlevleri dikkate alındığında, bölgesel gelişme bağlamında temel bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Kentsel altyapı hizmetleri, bir alanın yerleşime açılması ve sonrasında, mekânsal ve toplumsal olarak sağlıklı ve sürdürülebilir bir kentsel çevre için gerekli olan tesislerden oluşmaktadır. Sürdürülebilir bir kentsel çevrenin varlığı ise; planlama kararlarının teknik altyapı tesislerine olan etkisinin göz önüne alınmasına bağlıdır. Sürdürülebilir kentsel gelişme kentsel planlama kararları ve üst yapıya ilişkin yapım süreçleri ile kentsel altyapı hizmetleri arasındaki ilişkinin doğru bir şekilde kurulması ile mümkün olabilir.

Bu projede, ülkemizdeki teknik altyapı hizmetlerinin mevcut durumu analiz edilerek konu ile ilgili yasal mevzuat, ve ilgili kurumlar hakkında bilgi verildikten sonra, plan tadilatlarının ve kentsel dönüşüm uygulamalarının kentsel altyapı sistemlerine etkileri analiz edilerek stratejik yaklaşımlar belirlenecek ve daha sonra da plan tadilatlarında ve kentsel dönüşüm uygulamalarında kentsel altyapı etki analizi modeli ortaya konularak etki değerlendirme formatı belirlenecektir.

1.1. Projenin Amacı ve Kapsamı

1.1.1. Projenin Amacı

Bu projenin amacı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile “Mahallî idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine; teknik altyapı tesislerinin mekânsal strateji planları ile çevre düzeni

ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi” görevinin Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne verilmesi sebebiyle, plan tadilatlarının ve kentsel dönüşüm uygulamalarının kentsel altyapı etkilerini analiz ederek modellemek ve etki değerlendirme formatı oluşturmaktır.

1.1.2. Projenin Kapsamı

Bu proje, 644 sayılı KHK’nın öngördüğü hedef doğrultusunda, plan tadilatlarıyla ortaya çıkan kentsel teknik altyapıya ilişkin sorunların çözümlenmesine yönelik çıktılar ile nazım ve uygulama imar planı değişiklik önerilerinin kentsel teknik altyapıya etkilerinin değerlendirilmesi, konu ile ilgili kriterlerin belirlenmesi ve mevzuata ilişkin öneri metinlerin hazırlanması ve etki değerlendirme formatının oluşturulmasını kapsamaktadır.

1.1.3. Proje Organizasyonu

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğü arasında 05/05/2017 tarihinde imzalanan “*Plan Tadilatlarında ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Kentsel Altyapı Etki Analizi Modeli Projesi Araştırma Geliştirme İşi*” protokolünün 5. maddesi kapsamında, aşağıda tanımlanan işler ve ilgili raporların hazırlanması Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi yürütücülüğünde gerçekleştirilmekte olup, hazırlanacak rapordan birincisi olan “Mevcut Durum Raporu”nda; ülkemizdeki mevcut altyapı hizmetleri;

- Genel hatlarıyla ülkemizdeki altyapı hizmetlerinin mevcut durum analizi,
- Teknik altyapı hizmet ve tesislerine ilişkin yasal mevzuatın irdelenmesi,
- Teknik altyapı hizmet sunumundaki yönetsel yapı ve ilgili kuruluşlar,
- Mevcut planlama sistemi ve analizi,
- Ülkemizde etki değerlendirme, teknik altyapı ve planlama sistemi arasındaki ilişki ve
- Plan tadilat sürecinde altyapı tesisleri açısından yaşanan sorunların tespiti ve çözüm önerileri

açılarından değerlendirilmiş; karşılaşılan sorunlar genel hatlarıyla irdelenmiştir.

Proje gereksinimleri ve protokol hükümleri uyarınca üç fakülteden beş farklı disiplinde konusunda uzman öğretim üye ve yardımcılarından oluşan çalışma grupları oluşturulmuştur. Koordinasyon ve çalışma grupları;

- Koordinasyon ekibi
- Proje ekipleri,
 - İçme suyu, atıksu ve yağmur suyu proje grubu,
 - Enerji ve İletişim altyapı grubu,
 - Şehir ve bölge planlama altyapı grubu,
 - Ulaştırma altyapı grubu

şeklinde tanzim edilmiştir.

BÖLÜM 2

ALTYAPI HİZMETLERİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

2.1. Kentsel Teknik Altyapı Hizmetlerinin Planlama, Programlama, Projelendirme ve İmalatı İle İlgili Temel İş Aşamaları

Kentsel teknik altyapıların planlanması ve projelerinin değerlendirilmesinde, değerlendirmeye alınan proje niteliklerinin bu sürecin her aşamasında farklı etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle, proje niteliklerini altyapı projeleri üzerindeki bu değişen etkileri teknik altyapı hizmetleri için bu aşamaların tarif edilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Her teknik altyapı hizmetinin planlanması için belirli bir süreç ve bu süreçte belirli temel iş aşamaları ve iş ayrıntıları söz konusudur. Teknik altyapı hizmetlerinin hepsi için genel temel iş aşamalarından söz edilebilirken iş ayrıntıları teknik altyapı türüne göre farklılaşmakta ve özelleşmektedir. Her bir teknik altyapı hizmeti için genel ve temel iş aşamalarını aşağıda belirtildiği gibi tarif etmek ve sınıflandırmak mümkündür. Ancak, iş ayrıntıları için her teknik altyapı hizmetinin kendi iş ayrıntıları o teknik altyapı hizmeti için de ayrı olarak irdelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, beş temel iş aşaması kabul edilerek kentsel altyapı tesislerinin ortak niteliklerinin belirlenmesinde esas alınmıştır (Çizelge 2.1). Bu temel iş aşamaları: Etüt-planlama aşaması, Tasarım/Proje/Projelendirme aşaması, Uygulama/İnşaat aşaması, Denetim aşaması, İşletme aşamasıdır.

Bu aşamalarda, geri dönüşlerin ve karşılıklı etkileşimin bulunduğu da bilinmelidir. Etüt aşaması mevcut durumun, gereksinimlerin ve sorunların değerlendirilme sürecine; proje, inşaat ve denetim aşaması yapım sürecine (tasarım, inşa ve kontrol), işletim aşaması ise kullanım sürecine ilişkin müdahaleleri içermektedir. Her bir teknik altyapı sistemi, bu temel iş aşamalarının gerek değerlendirmeye aldığı faktör, veri, değişken (bağımlı/bağımsız) gerekse de gerektirdiği işgücü, uzmanlık, maliyet, yapım süreleri açısından birbirlerinden farklılaşmaktadır.

Çizelge 2.1 Kentsel altyapı tesislerinin temel iş aşamaları

	İÇME SUYU	AtıkSu Şebekesi	Yağmur Suyu Şebekesi	ELEKTRİK	TELEKOMÜNİKASYON
Etüt-Planlama	Keşif Ekonomik Etüt Teknik Etüt	Keşif Ekonomik Etüt Teknik Etüt	Keşif Ekonomik Etüt Teknik Etüt	Keşif Ekonomik Etüt Teknik Etüt	Keşif Ekonomik Etüt Teknik Etüt
Tasarım/PProje/Projelendirme	İçme Suyu Dağıtım Şebekesi Güzergâhı ve Uzunluğu İçme Suyu Dağıtım Şebekesi Borularının Çap ve Cinsleri İçme Suyu Dağıtım Şebekesi Yapıları (Depo ve Pompa)	Kanalizasyon Şebekesi Niteliği, Güzergâhı ve Uzunluğu Kanalizasyon Borularının Çap ve Cinsleri Kanalizasyon Şebekesi Yapıları (Terfi merkezi, Pompa ve Donanımlar)	Yağmur Suyu Drenaj Güzergâhı, Uzunluğu ve Cadde Ağzılıkları Yağmur Suyu Drenaj Borularının Çapları ve Cinsleri	Elektrik Dağıtım Sisteminin Güzergâhı, Uzunluğu ve Nitelikleri Elektrik Dağıtım Sistemi Yapıları	Telekomünikasyon Sisteminin Güzergâhı, Uzunluğu ve Nitelikleri Telekomünikasyon Sistemi Yapıları
Uygulama/İnşaat	İçme Suyu Dağıtım Şebekesi Güzergâhının Kazılması İçme Suyu Dağıtım Şebeke Borularının, Yapılarının Döşenmesi, İnşası Kazılan İçme Suyu Dağıtım Şebekesi Güzergâhının Doldurulması	Kanalizasyon Şebekesi Güzergâhının Kazılması Kanalizasyon Şebeke Borularının, Yapılarının Döşenmesi ve İnşası Kazılan Kanalizasyon Şebekesi Güzergâhının Doldurulması	Yağmur Suyu Drenaj Güzergâhının Kazılması Yağmur Suyu Drenaj Borularının, Yapılarının Döşenmesi, İnşası Kazılan Yağmur Suyu Drenaj Güzergâhının Doldurulması	Elektrik Dağıtım Sisteminin Güzergâhının Kazılması Elektrik Dağıtım Sisteminin Hatlarının, Yapılarının Döşenmesi, İnşası Kazılan Elektrik Dağıtım Sisteminin Güzergâhının Doldurulması	Telekomünikasyon Sisteminin Güzergâhının Kazılması Telekomünikasyon Sisteminin Hatlarının, Yapılarının Döşenmesi, İnşası Kazılan Telekomünikasyon Sisteminin Güzergâhının Doldurulması
Denetim	Konrollük ve Müşavirlik Mekanizması	Konrollük ve Müşavirlik Mekanizması	Konrollük ve Müşavirlik Mekanizması	Konrollük ve Müşavirlik Mekanizması	Konrollük ve Müşavirlik Mekanizması
İŞLETİM	Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi (SCADA) Entegre Coğrafi Bilgi Sistemi	Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi (SCADA) Entegre Coğrafi Bilgi Sistemi	Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi (SCADA) Entegre Coğrafi Bilgi Sistemi	Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi (SCADA) Entegre Coğrafi Bilgi Sistemi	Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi (SCADA) Entegre Coğrafi Bilgi Sistemi

Kentsel altyapı ile ilgili tanımlanan bu iş adımlarında belirleyici ve yönlendirici olan analitik faktörler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

A. Sınırlar

- A1. Planlama Sınırı
- A2. Teknik Altyapı Sistemi Hizmet Alt Bölgeleri, Sınırları

B. Kentle ilgili Mevcut Bilgiler

- B1. Mevcut Nüfus Büyüklükleri ve Dağılımı
- B2. Mevcut Yapı Yoğunluğu Dağılımı
- B3. Mevcut Yol Güzergâhı ve Uzunluğu
- B4. Mevcut Arazi Kullanım Durumu ve Mülkiyet
- B5. Mevcut Hizmet Götürülen Alan ve Nüfus
- B6. Mevcut Yolların Kademelenmesi, Tipleri ve Özellikleri
- B7. Mevcut Sosyo-ekonomik Yapı
- B8. Mevcut Trafik Özellikleri ve Taşıt-Yaya Trafiği Önerileri
- B9. İmar Planının Uygulanması

C. İmar Planının Öngörülleri

- C1. Öneri Nüfus Büyüklükleri ve Dağılımı
- C2. Öneri Yapılaşma Koşulları
- C3. Öneri Yol Güzergâhı ve Uzunluğu
- C4. Öneri Arazi Kullanım Durumu ve Mülkiyet
- C5. Öneri Hizmet Götürülecek Alan ve Nüfus
- C6. Öneri Yolların Kademelenmesi, Tipleri ve Özellikleri

D. İçme Suyu Sisteminin Doğrudan Gerektirdiği Bilgiler

- D1. Su Tüketim Değerleri
- D2. İçme Suyu İhtiyacı (İnsan, sanayi, özel gibi)
- D3. Mevcut İçme Suyu Şebekesinin ve Yapılarının Özellikleri

E. Eğim Durumu

F. İçme Suyu Yönünden Diğer Teknik Altyapı Sistemlerinden Beklenen Bilgiler

- F1. Elektrik Dağıtım Tesislerinin Konumu
- F2. Kanalizasyon Sisteminin Durumu, Özellikleri

G. Kanalizasyon Sisteminin Doğrudan Gerektirdiği Bilgiler

- G1. Oluşan Atıksu Miktarı ve Niteliği
- G2. Özel Debi Veren Tesisler ve Debi Miktarları
- G3. Sızma Suyu Debisi

G4. Atıksu Deşarj Biçimi, Yöntemi

G5. Mevcut Kanalizasyon Şebekesi ve Yapıları

H. Kanalizasyon Yönünden Diğer Teknik Altyapı Sistemlerinden Beklenen Bilgiler

H1. Elektrik Dağıtım Tesislerinin Konumu

H2. Su Tüketim Değerleri

H3. Yağmur Suyu Miktarı ve Kanalizasyon Sistemi ile İlişkisi

I. Yağmur Suyu Drenaj Sis. Doğrudan Gerektirdiği Bilgiler

I1. Yağış Miktarı, Yoğunluk Dağılımı ve Akış Yönü

I2. Mevcut Yağmur Suyu Drenaj Sistemi

J. Yağmur Suyu Yönünden Diğer Teknik Altyapı Sistemlerinden Beklenen Bilgiler

J1. Kanalizasyon Sisteminin Konumu ve İlişkisi

M. Elektrik Dağıtım Sis. Doğrudan Gerektirdiği Bilgiler

M1. Mevcut Elektrik Abone Sayısı

M2. Öneri Elektrik Abone Sayısı

M3. Elektrik Tüketim Değerleri

M4. Mevcut Elektrik Şebekesi ve Bileşenleri

M5. Aydınlatma Elemanlarının Konumu, Sayısı

N. Elektrik Dağıtım Yönünden Diğer Teknik Altyapı Sistemlerinden Beklenen Bilgiler

N1. Alternatif Enerji Yapılarının Konumu, Durumu

O. Telekomünikasyon Sis. Doğrudan Gerektirdiği Bilgiler

O1. Mevcut Telekomünikasyon Sistemi Abone Sayısı

O2. Öneri Telekomünikasyon Sistemi Abone Sayısı

P. Telekomünikasyon Yönünden Diğer Teknik Altyapı Sistemlerinden Beklenen Bilgiler

Etüt-Planlama Aşaması

Yerleşimin mevcut durumundan, gereksinimlerinden, gelişiminden, değişiminden yola çıkarak, hazırlanan proje niteliklerini değerlendirmeye alan ve bu değerlendirme sonucunda ekonomik olarak altyapı maliyetlerini minimize edecek optimum teknik altyapı proje seçeneklerinin ve önerilerinin tartışıldığı, belirlendiği aşamadır. Bir başka deyişle, yerleşimin geleceğe ilişkin gereksinimlerinin ve eğilimlerinin analiz edilerek, değerlendirilerek ve irdelenerek teknik altyapı hizmetlerinin proje ve planlama seçeneklerinin, önerilerinin ekonomik ve teknik olarak tartışıldığı ve ortaya konulduğu

süreçtir. Genel olarak her bir teknik altyapı hizmetinin keşif, ekonomik etüt ve teknik etüt iş ayrıntılarından oluştuğu kabul edilmektedir.

Keşif; teknik altyapı türünün şebeke ve şebeke bileşenlerinin, tesislerinin çeşitli mekânsal konumlanma seçeneklerinin araştırılarak kentsel arazide eldeki ekonomik imkânlarla göre maksimum fayda sağlayacak en uygun biçimde konumlandırılması için yapılan önerileri içeren ayrıntılardan, çalışmalardan oluşmaktadır.

Ekonomik etüt; genel olarak teknik altyapı hizmetlerinin yüksek yatırım maliyetlerine sahip olmaları nedeniyle, mevcut şebeke olanaklarının değerlendirilerek mevcut proje niteliklerini ve yerleşmenin gelecekteki gereksinimlerini de dikkate alan alternatif proje seçeneklerinin ve önerilerinin teknik altyapı projeleri ve kent üzerindeki ekonomik etkilerinin irdelenmesini içeren ayrıntılardan, çalışmalardan oluşmaktadır. Teknik etüt ise; keşif ve ekonomik etüt sonucunda ortaya çıkan alternatif proje seçeneklerine ve önerilerine göre teknik mühendislik uygulamalarına tasarım/proje/projelendirme ve uygulama/inşaat açısından en uygun seçeneklerin ve önerilerin değerlendirilmesini ve belirlenmesini içeren ayrıntılardan oluşmaktadır. Bu iş ayrıntıları üzerinden hizmet ve servis seçenekleri ve önerileri belirlendikten sonra tasarım/proje/projelendirme aşamasına geçilmektedir.

Tasarım/Proje/Projelendirme Aşaması

Bu aşamada, her bir teknik altyapı sistemi için kendine has niteliklerine bağlı olarak her hizmet özelinde şebeke güzergâhının belirlenmesi, şebeke uzunluğu, şebeke yapıları, kullanılacak malzeme, kullanılacak malzemenin nitelikleri, türü, kullanılacak araçlar gibi farklı iş ayrıntılarından söz etmek mümkündür. Dolayısıyla her teknik altyapı hizmeti içinkendi karakteristik özelliklerinden dolayı iş ayrıntılarında farklı proje niteliklerini değerlendirilmekte ve farklı mühendislik teknikleri uygulanmaktadır. Teknik altyapı projelerinin, proje detayları düzenlenerek tasarımı ve projelendirilmesi bitirildikten ve yerleşim haritaları üzerine applike edildikten sonra uygulama/inşaat aşamasına geçilmektedir.

Uygulama/İnşaat Aşaması

Teknik altyapı hizmetine ilişkin tasarım/proje/ projelendirme aşaması tamamlandıktan sonra teknik altyapı projesinin projede belirtilen detaylara göre uygulandığı, inşa edildiği, gerektiğinde uygulamada yaşanan sorunların dikkate alınarak projenin revize edildiği aşamadır. Bu aşamada, her bir teknik altyapı hizmetinin niteliklerine göre, özel ve farklı mühendislik uygulama/inşaat yöntemlerinin, araçlarının ve malzemelerinin kullanılmasının

yanı sıra, genel olarak kazı, şebeke döşenmesi, şebeke bağlantılarının yapılması, şebeke binaları inşası, inşa edilen şebekenin ve bileşenlerinin test edilmesi, dolgu gibi iş ayrıntılarından söz etmek mümkündür. Bu uygulama/inşaat aşamasının tamamlanması sonucunda teknik altyapı sistemi işletmeye açılarak, hizmetleri kente ve kentlilere ulaştırmaktadır.

Denetim Aşaması

Gerek tasarım/proje/projelendirme aşaması ile uygulama/inşaat aşamasının entegrasyonun, eşgüdümünün gerekse de yine bu aşamalarda teknik altyapı hizmetlerinin birbirleriyle olan eşgüdümünün denetlendiği ve kontrol edildiği aşamadır. Bu aşamada denetim, hem kurum içi hem de kurum dışı denetim mekanizmaları ve birimleri tarafından yerine getirilerek eşgüdümsüzlükten kaynaklanabilecek olası sorunların minimuma indirilmesi sağlanmaktadır. Her bir teknik altyapı hizmeti için benzer ve ortak iş ayrıntılarından söz etmek mümkündür.

İşletme Aşaması

Uygulama/inşaat aşaması tamamlanarak kullanıma hazır hale getirilen teknik altyapı hizmetlerinin kullanıcıya ulaştırıldığı, hizmetin ve/veya ürünün verildiği, tüketildiği, bu hizmetin ve/veya ürünün kalitesinin, çeşitliliğinin artırılarak fiyatının belirlendiği, hizmetlerin gelir-gider dengesine bağlı olarak maliyetlerin düşürülerek maksimum fayda sağlayacak biçimde yapılandırıldığı ve hizmetin standart ve sürekliliğinin sağlandığı aşamadır. Ayrıca, bu aşamada kullanım biçimine ve zamana bağlı yıpranma payı dikkate alınarak hizmetin bakımı ve onarımı gerçekleştirilmektedir.

İçme ve Kullanma Suyu Temini ve Dağıtım Sisteminin İş Aşamaları

Tarihte su kaynaklarının yakınına kurulan yerleşmeler, zamanla kentlerin büyümesi ve kentsel alanda kendine çeşitli kullanım alanları bulan suya olan talebin artması ile içme ve kullanma suyu hizmetleri ve bu hizmetleri sağlayan bileşenlerin çeşitlenerek gelişmesine ve daha karmaşık bir yapıya sahip olmasına neden olmuştur.

Yağmur suyu, yüzeysel su kaynakları veya yeraltı sularından su alma yapıları (sarnıç, kaynak, kuyu, baraj gibi) ile derlenen sular, suyun kalitesine göre bir işleme (arıtma) tabi tutularak depolara ve kent içi şebekeye ana iletim boruları yardımıyla ulaştırılmaktadır. Kente getirilen sular, servis ve hizmet götüren yollar üzerinden kent içi içme suyu dağıtım şebekesi aracılığıyla kullanıcıya ulaştırılmaktadır. Kentteki içme suyu dağıtım şebekesi ve

depoların niteliği (denge deposu veya besleme deposu), yer seçimi, kentin imar planlarındaki cadde ve sokak durumuna ve kentin topografik yapısına bağlıdır. İçme suyu hizmetlerinde kentsel alan içinde ağırlıklı olarak, depo ve dağıtım şebekesi yer almaktadır. Çünkü genel olarak diğer tesisler (su kaynakları, su alma yapıları, arıtma tesisi ve iletim hattı) kentsel yerleşmenin getirdiği olumsuz faktörlerden etkilenmekte ve nitelikleri itibarıyla kentin yerleşim alanı içinde uygulanmamakta ya da uygulanması tercih edilmemektedir.

İçme suyu tesisleri etüt-planlama aşamasında; planlama sınırına ilişkin ve mevcut içme suyu hizmet sınırlarına, içme suyu basınç katlarına, sınırlarına ilişkin incelemeler yapılarak proje sınırları ve alt hizmet sınırlarına ilişkin bölge tarifi yapılmakta ve bu bölgelerdeki hizmet nitelikleri, kalitesi ortaya konulmaktadır. Hizmet sınırının ve alt hizmet bölgelerinin niteliklerinin belirlenmesinde; kentin mevcut ve imar planı öngörülerinden yola çıkarak hizmet götürülen ve götürülecek olan alanın nüfus, yoğunluk, sosyo-ekonomik yapı, arazi kullanımları dikkate alınarak hesaplanması büyük önem taşımaktadır. Bunlar içinde nüfus, su ihtiyacının hesaplanmasında en önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kanalizasyon ve elektrik sistemlerinin durumu ve bunlara ilişkin durumun analizi, gerek kullanıcıya verilen suyun uzaklaştırılması gerekse de suyun cazibe veya terfi ile dağıtılması açısından büyük önem arz etmektedir. Bunların dışında mevcut içme suyu şebekesine ilişkin, ana, esas ve tali borular, kullanılan boruların çapı, cinsi, tipi ve istenilen proje debisini iletilmediği, sayaçlı abone miktarı, sokak çeşmeleri, su satış miktarı, su tarifesi, pompalar, depolar, depo hacimleri, depo ve şebeke kotları ve şebeke katları gibi içme suyunun karakteristik özelliklerinden kaynaklanan nitelikleri de dikkate alınmaktadır.

Tasarım/proje/projelendirme aşamasında; etüt-planlama aşamasında yapılan analiz çalışmasına ve hazırlanan rapora göre belirlenen proje niteliklerini ve alternatiflerini de dikkate alan içme suyu projesinin iş ayrıntılarında; ana, esas ve tali boru güzergâhları, boru çapları, güzergâh kotu, bağlantı ve kesişme noktaları, vanalar, abone bağlantıları, depoların konumları, pompaların konumları, su kaynaklarıyla olan bağlantı noktaları gibi detayları hesaplanarak ve düzenlenerek harita ve plan üzerine aplike edilmekte ve proje inşaatı hazır hale getirilmektedir.

Uygulama/inşaat aşamasında ise; projesi düzenlenerek tamamlanan içme suyu projesinin inşaatı gerek proje alanının büyüklüğüne gerekse de eldeki finansal kaynaklara ve bu

kaynaklara göre hazırlanmış yatırım programına göre etap etap yerine getirilmekte ve uygulanmaktadır.

Analitik faktörler açısından değerlendirildiğinde; planlama sınırı, hizmet sınırı ve hizmet alt bölge sınırları, mevcut ve önerilen yol güzergâhları, uzunlukları, kademelenmesi, tipleri ve özellikleri ve mevcut şebeke bileşenleri ve özellikleri her temel iş aşamasında ve iş ayrıntısında gereksinim duyulan analitik faktörler olarak ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca içme suyu projeleri, elektrik ve kanalizasyon teknik altyapı hizmetlerinden hizmetlerinden etkilenmekte ve bu iki teknik altyapı hizmeti etüt-planlama ve tasarım/proje/projelendirme aşamalarında analitik faktör olarak değerlendirmeye alınmaktadır.

Atık Su Toplama ve Uzaklaştırma Sistemlerinin İş Aşamaları

Şehirleşmenin ortaya çıkışı ile birlikte kentlerde kullanılmış suların varlığı kent yaşamını ve kentlilerin sağlıklarını tehdit etmiş, ciddi salgın hastalıkların yaşanarak birçok insanın ölümüne neden olmuştur. Dolayısıyla kentlerde oluşan bu tehditleri ve sorunları ortadan kaldırmak için geliştirilen ve kullanılmış suların kentsel ortamdan uzaklaştırılmasını öngören kanalizasyon hizmetleri kent ve çok eski tarihlerden itibaren kent yaşamının önemli hizmetlerinden biri haline gelmiştir.

Kanalizasyon sistemleri kentsel alanda oluşan kullanılmış suların uzaklaştırılarak sağlıklı yaşam koşullarının oluşturulmasında ihtiyaç duyulan en önemli araçlardan biridir. Kanalizasyon sistemleri için atık suların toplanması ve uzaklaştırılması, atık suyun arıtılması olmak üzere 2 temel sistemden söz etmek mümkündür.

Kanalizasyon hizmetlerini, kentte farklı kullanımların (evsel, büro, ticaret, kamu, endüstri gibi) oluşturduğu evsel ve endüstriyel atık suların toplanarak uzaklaştırıldığı ve arıtma tesisleri yardımıyla arıtılarak tekrar doğaya (deniz, dere, akarsu gibi) verildiği sistem olarak tarif etmek mümkündür. Burada atık suyu toplamada kullanılacak sistem; kentin biçimi, yoğunluğu, büyüklüğü, topografik yapısı, gelişmişlik düzeyi, yolların niteliği gibi kentsel değişkenlere göre belirlenerek, boyutlandırılmaktadır. Atık suların toplanması ve uzaklaştırılmasında kanalizasyon sistemlerinin bileşenleri; bina iç tesisatından başlayarak kullanılmış suları kanalizasyon ağına bağlayan ve yapı adası içinde kalan tüm tesislerden (iç bağlantı tesisleri) ve parsel alanı dışında kalan şebekeyi ve arıtma tesislerini de içine alan ve sisteme ait tüm tesislerden (dış bağlantı tesisleri) oluşmaktadır. Kanalizasyon şebekesinin özellikleri yolların niteliklerine göre değişmekte ve

projelendirilmektedir. Hazırlanan Atıksu kanalizasyon projeleri de etüt-planlama, tasarım, imalat safhalarından geçerek işletmeye alınmaktadır.

Etüt-planlama aşamasında; Bu aşamada kentin mevcut ve imar planı öngörülerinden yola çıkarak ve götürülecek alan ve nüfusa ilişkin nüfus tahminleri, yoğunluklar, su tüketim miktarları, oluşan atık su miktarları, arazi kullanımları ve bu kullanımların niteliklerine göre su tüketim debileri, sızma suyu debisi, binaların bodrum durumları, mevcut kanalizasyon, içme suyu ve elektrik tesislerine ilişkin incelemelerin yapılması gerekmektedir. Derlenen bu bilgilere göre kanalizasyon şebekesine ilişkin, atık su şebekesi, atık su ana toplayıcıları, terfi hatları ve hizmet binaları, arıtma tesisi, pompa ve mekanik donanımın belirlenmesinde ve kullanılacak şebeke türü, ana ve tali boru güzergâhları, çapı, cinsi, tipi, kotları, binalara ilişkin yer seçimi, mimari projesi gibi proje niteliklerine ve alternatiflerine ilişkin çalışma yapılarak çözüm önerileri geliştirilmektedir.

Tasarım/proje/projelendirme aşamasında; proje nitelikleri ve alternatiflerine ilişkin geliştirilen bu çözüm önerileri dikkate alınarak kanalizasyon projesinin iş ayrıntılarında; ana ve tali boru güzergâhları, boru çapları, güzergâh kotu, bağlantı ve kesişme noktaları, konumları, kontrol bacaları, sifonlar, terfi tesisleri, ev bağlantıları, pompaların konumları gibi ve yağmur suyu drenajı ile birlikte çözülmesi halinde yağmur suyu debileri gibi detayları hesaplanarak ve düzenlenerek harita ve plan üzerine applike edilmekte ve proje inşaatı hazır hale getirilmektedir.

Uygulama/inşaat aşamasında ise; projesi düzenlenerek tamamlanan kanalizasyon projesinin inşaatı, gerek proje alanının büyüklüğüne gerekse de eldeki finansal kaynaklara ve bu kaynaklara göre hazırlanmış yatırım programına göre etap etap yerine getirilmekte ve uygulanmaktadır. İnşaat aşamasında kazı yapılarak kanalizasyon sisteminin bileşenleri (boru, bacalar, ek yerleri gibi) yerleştirildikten sonra üzeri dolgu malzemesi ile kapatılmaktadır.

Kanalizasyon hizmetlerine ilişkin, etüt-planlama aşaması iş ayrıntıları açısından her türlü analitik faktör ile ilişkili iken, tasarım/proje/projelendirme aşamasında bazı analitik faktörlerin ağırlığının ve öneminin azaldığı görülmektedir. Bu iki aşama arasındaki benzerlik, tasarım/proje/projelendirme aşamasının, etüt-planlama aşamasında toplanan ve analizi yapılan faktörlere, verilere göre üretilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu iki aşama arasındaki benzerlikten uygulama/inşaat aşaması için söz etmek mümkün değildir.

Uygulama/inşaat aşaması değerlendirmeye aldığı faktörler açısından belirgin bir şekilde diğer iki aşamadan farklılaşmaktadır.

Kanalizasyon projelerinde de planlama sınırı, hizmet sınırı ve hizmet alt bölge sınırları, mevcut ve öneri yol güzergâhları, uzunlukları, kademelenmesi, tipleri ve özellikleri ve mevcut şebeke bileşenleri ve özellikleri diğer analitik faktörlere göre ağırlık kazanarak ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca kanalizasyon projeleri, diğer teknik altyapı hizmetlerinden yağmur suyu drenajı, içme suyu ve elektrik hizmetlerinden etkilenmekte ve bu üç teknik altyapı hizmeti ön etüt ve tasarım/proje/projelendirme aşamalarında farklı ağırlıkta da olsa analitik faktör olarak değerlendirmeye alınmaktadır.

Yağmur Suyu Toplama ve Uzaklaştırma Sistemlerinin İş Aşamaları

Yağmur suyu drenaj hizmetleri, kentsel alanda doğal yollarla uzaklaşmayan ve biriken suları kentsel yaşamı tehdit etmeden uzaklaştırmayı hedefler. Kentlerde yağmur suları ağırlıklı olarak yollar ve doğal drenajlar olan dereler ile toplanmaktadır. Dolayısıyla kentlerin omurgalarını oluşturan yollar yağmur sularının toplanmasında da çok önemli bir işleve sahiptir. Yağmur suyu yollara verilen enine eğim ile önce bordür kenarına ve daha sonra yolun boyuna eğimi istikametinde akarak yağmur suyu drenaj şebekesine ulaşmaktadır.

Yağmur suyu drenaj hizmetlerinin uygulanmasında yağış şiddeti, akış yönü ve akış katsayısı, kullanılacak olan giriş tipinin (bordürde bırakılan giriş, cadde ağızlığı ve birleşik giriş) ve konumunun belirlenmesinde büyük önem taşımaktadır.

Yağmur suyu drenaj projeleri de atıksu kanalizasyon projelerine benzer safhalardan geçerek imal edilmekte ve işletmeye alınmaktadır. Bunlar aşağıda sıralanmıştır.

Yağmur suyu drenaj projeleri etüt-planlama aşamasında; mevcut hizmet verilen ve öneri hizmet alanlarına, imar planına, yolların güzergâhlarına ve niteliklerine, kanalizasyon sistemiyle birleşik sistem çözülmesi halinde kanalizasyon hizmetlerine ilişkin analitik faktörler dikkate alınmaktadır. Ayrıca varsa mevcut drenaj sistemi, yağış şiddeti, süresi gibi hidrolojik veriler, faktörlerde değerlendirilmeye alınmaktadır. Derlenen bu bilgilere göre yağmur suyu drenaj şebekesine ilişkin, bordür girişleri, cadde ağızlıkları veya bacalar, drenaj ağı gibi detayları tespit edilir. Topografya, eğim durumu, yol güzergâhları ve

özelliklerine göre de yağmur suyu drenaj proje niteliklerine ve alternatiflerine ilişkin çalışma yapılarak çözüm önerileri geliştirilip çalışma raporunda ortaya konulmaktadır.

Tasarım/proje/projelendirme aşamasında; proje nitelikleri ve alternatiflerine ilişkin geliştirilen bu çözüm önerileri dikkate alınarak yağmur suyu drenaj projesinin boru ve/veya hendek güzergâhları, boru çapları, güzergâh kotu, bağlantı ve kesişme noktaları, konumları, bordür girişleri, cadde ağızlıkları veya bacalar gibi ve birleşik sistem halinde atıksu miktarları gibi detayları hesaplanarak ve düzenlenerek harita ve plan üzerine applike edilmekte ve proje inşaatı hazır hale getirilmektedir.

Uygulama/inşaat aşamasında ise; projesi düzenlenerek tamamlanan yağmur suyu drenaj projesinin inşaatı, gerek proje alanının büyüklüğüne gerekse de eldeki finansal kaynaklara ve bu kaynaklara göre hazırlanmış yatırım programına göre etap etap yerine getirilmekte ve uygulanmaktadır. İnşaat aşamasında kazı yapılarak yağmur suyu drenaj hizmetinin bileşenleri (boru, bacalar, cadde ağızlıkları, ızgaralar, ek yerleri gibi) yerleştirildikten sonra üzeri dolgu malzemesi ile kapatılmaktadır.

Kentsel yağmur suyu drenaj hizmetlerine ilişkin; etüt-planlama aşaması iş ayrıntıları açısından doğal yollarla yani yağışlarla ortaya çıktığı için kentteki belirli analitik faktörle ilişki halindedir. Tasarım/proje/projelendirme ile etüt-planlama aşaması arasında, etüt-planlama safhasında toplanan ve analizi yapılan faktörlere, verilere göre üretilmesinden kaynaklanan benzerlikler bulunmakla birlikte tasarım/proje/projelendirme aşamasında bazı analitik faktörlerin ağırlığının ve öneminin azaldığı görülmektedir. Diğer teknik altyapı hizmetlerinden farklı olarak uygulama/inşaat aşaması içinde değerlendirmeye aldığı analitik faktörler açısından diğer aşamalarla belirgin bir ortak yanın, benzerliğin olduğu görülmektedir.

Yağmur suyu drenaj hizmetlerinin kentsel koşullardan çok doğal koşullara bağlı olmasından kaynaklanan bir farklılık bulunmaktadır. Bundan dolayı, planlama sınırı, hizmet sınırı ve hizmet alt bölge sınırları, mevcut ve öneri yol güzergâhları, uzunlukları, kademelenmesi, tipleri ve özellikleri ve mevcut şebeke bileşenleri ve özellikleri gibi faktörler diğer analitik faktörlere göre belirgin bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Bu hizmetlerde bazı kentsel faktörlerin hiç değerlendirmeye alınmadığı görülmektedir. Özellikle yollara ilişkin faktörlerin bu yüzey sularının toplanmasında en önemli araç olmasından kaynaklanan büyük ağırlığı bulunmaktadır. Ayrıca diğer hizmetlerden farklı

olarak imar planının uygulanması faktörü sadece uygulama/inşaat aşamasında değil diğer aşamalarda da devreye girmektedir.

Ayrıca yağmur suyu drenaj projeleri, birleşik sistemin kullanılması halinde kanalizasyon hizmetlerinden etkilenmekte ve ön etüt ve tasarım/proje/projelendirme aşamalarında farklı ağırlıkta da olsa analitik faktör olarak değerlendirmeye alınmaktadır. Ayrık sistemin kullanıldığı durumlarda kanalizasyon hizmetlerine ilişkin herhangi bir aşamada değerlendirme yapılmamaktadır.

Elektrik Dağıtım Sistemi İş Aşamaları

Elektrik hizmetleri, kentlerin ihtiyaç duyduğu elektrik enerjisinin karşılanmasında üretim, iletim ve kent içi dağıtım olmak üzere üç fazadan oluşmaktadır. Elektrik enerjisinin üretim sürecini gerçekleştiren üretim tesisleri (santraller) ve bunları yüksek gerilimli olarak kentlere ulaştıran iletim hatlarını içeren üretim ve iletim aşamalarının çevresel etkileri nedeniyle kentsel yerleşim alanı içinde yer seçmeleri tercih edilmemektedir. Ancak bazı yerleşim alanlarında o yerleşimin konumuna, büyüme ve gelişme hızına bağlı olarak yüksek gerilimli iletim hatlarının yerleşme alanı içinde kalmaktadır. Bu noktada tercih edilen uygulama, yüksek gerilim hatlarının kentin çeperinde ya da yakınında bulunan şalt sahalarında düşük bir gerilime indirilerek trafo merkezlerine ve oradan kente kullanıcıya dağıtılmasıdır.

Kentlerde elektrik kullanımı özellikle sanayileşme ile birlikte ortaya çıkmış, hızlı sanayileşme ve teknolojik gelişmeler sonucunda elektrik enerjisine olan ihtiyaçlar artmıştır. Bugün kentsel alanda birçok farklı kentsel kullanım (konut, ticaret, sanayi gibi) için elektrik enerjisine ihtiyaç duyulmaktadır. Elektriğin kentsel alanda yüklendiği işlev diğerlerinden farklı olarak sağlıklı yaşam çevrelerini yaratmaktan çok kentin ve kentlilerin yaşam koşullarını, kalitelerini yükseltmek olmaktadır.

Elektrik dağıtım hizmetleri de etüt aşamasından işletme aşamasına kadar diğer teknik altyapı tesislerine benzer safhalardan geçerek gerçekleştirilmektedir.

Elektrik dağıtım hizmetleri etüt-planlama aşamasında; kentteki mevcut-öneri nüfus, yapılaşma koşulları, arazi kullanım durumu, mevcut hizmet verilen ve öneri hizmet alanları, sosyo-ekonomik yapı, imar planının uygulanması, yolların güzergâhları ve nitelikleri gibi bütün analitik faktörler dikkate alınmaktadır. Ayrıca elektrik dağıtım hizmetlerinin karakteristik özelliklerinden kaynaklanan mevcut-öneri abone sayıları, elektrik tüketim miktarı, mevcut elektrik şebekesi ve aydınlatma elemanlarına ilişkin

analitik faktörler de değerlendirmeye alınmaktadır. Derlenen bu bilgilere göre elektrik dağıtım güzergâhları, yeraltından ve/veya yerüstünden dağıtılma seçenekleri, konumları, dağıtılacak elektrik enerjisi yükü, kullanılacak kablolar ve nitelikleri, direkler, trafolar, trafoların güçleri ve konumları, tip trafo binaları, aydınlatma elemanlarının sayısı ve konumu gibi detaylarının belirlenmesinde topografya, eğim durumu, yol güzergâhları ve özelliklerine göre ekonomik olan elektrik dağıtım sistemleri proje niteliklerine ve alternatiflerine ilişkin çalışma yapılarak çözüm önerileri geliştirilip çalışma raporunda ortaya konulmaktadır.

Tasarım/proje/projelendirme aşamasında; proje nitelikleri ve alternatiflerine ilişkin geliştirilen önerileri dikkate alınarak elektrik dağıtım projesinin iş ayrıntılarında; elektrik enerjisi yükleri, yeraltı ve yerüstü güzergâhları ve uzunlukları, direkler, trafo tipleri, binaları, güçleri ve yer seçimi, aydınlatma elemanları ve konumları gibi detayları hesaplanarak ve düzenlenerek proje uygulamaya ve inşaaata hazır hale getirilmektedir.

Uygulama/inşaat aşamasında ise; gerek proje alanının büyüklüğüne gerekse de eldeki finansal kaynaklara ve bu kaynaklara göre hazırlanmış yatırım programına göre etap etap yerine getirilmekte ve uygulanmaktadır. Projeye göre döşenen borular içinden kabloların geçirilmesi ve dolgu malzemesi ile üzerinin kapanması, yerüstü güzergâhlarında ise direklerin, aydınlatma elemanlarının, trafo binalarının inşaatı ve kabloların çekilmesi ile şebekenin inşaat aşaması tamamlanmış olmaktadır.

Analitik faktörler açısından, elektrik dağıtım hizmetlerinin kentin mevcut ve öneri koşullarını tarif eden faktörleri ağırlıkları değişmekle birlikte değerlendirmeye aldığı, etkilendiği görülmektedir. Bunların içinde, planlama sınırı, hizmet sınırı ve hizmet alt bölge sınırları, mevcut ve öneri yol güzergâhları, uzunlukları, kademelenmesi, tipleri ve özellikleri ve mevcut şebeke bileşenleri ve özellikleri diğer analitik faktörlere göre ağırlık kazanarak ön plana çıkmaktadır. Bunların dışında her hizmette olduğu gibi elektrik dağıtım hizmetinin karakteristik özelliklerinden kaynaklanan kendine has faktörler de ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca elektrik dağıtım projeleri, diğer teknik altyapı hizmetlerinden alternatif enerji üreten ve kente dağıtılan hizmetlerin (doğalgaz, merkezi ve bölgesel ısıtma gibi) hizmet bölgelerine göre trafo merkezlerinin ve kapasitelerinin belirlenmesi noktasında etüt-planlama ve tasarım/proje/projelendirme aşamalarında analitik faktör olarak değerlendirilmeye alınmaktadır.

Telekomünikasyon Şebekeleri İş Aşamaları

Telekomünikasyon hizmetleri, sundukları hizmetlerin türüne ve niteliğine göre değişmekle birlikte genel olarak dağıtım şebekesi, santraller, uydu sistemleri ve baz istasyonlarından oluşmaktadır. Sunulan hizmetin ve ürünün türüne göre telekomünikasyon hizmetinin bileşenleri değişmekle birlikte genel olarak ana dağıtım şebekeleri veya istasyonları hariç bütün hizmet bileşenleri, hizmetlerin kullanıcıya ulaştırılabilmesi için kent içinde yer almaktadır.

Telekomünikasyon hizmetleri kentlerde ilk olarak telgraf, telefon gibi kullanım alanı olan ve elektrik gibi sanayileşmeyle birlikte yoğun olarak kullanılmaya başlayan ve kentlerin bu yeni yapılanması içinde gereksinim duyduğu bir hizmet olarak ortaya çıkmıştır. Bu hizmetler, özellikle 1970-1980'li yıllarda dünyada yaşanan ekonomik krizin çıkış yolu olarak ortaya atılan hızlı teknolojik gelişim, haberleşme ve iletişim teknolojilerinin ve olanaklarının gelişmesi, artması ve hızlanması ile kentlerin önemli teknik altyapı hizmetlerinden biri olmuş ve zaman içinde gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Kentsel yerleşmelerdeki telekomünikasyon hizmetleri, elektrik hizmetlerinde olduğu gibi, diğer teknik altyapı hizmetlerinden farklı olarak kentin ve kentlilerin yaşam koşullarını, kalitelerini yükseltme işlevini yerine getirmektedirler.

Haberleşme hizmetleri posta ve telekomünikasyon hizmetlerinden oluşmaktadır. Telekomünikasyon hizmetleri, bir iletim hattı üzerinden ses, veri ve bilgi aktarılmasına yardımcı olan posta, telefon ve telgraf gibi hizmetler (temel telekomünikasyon hizmetleri) ile temel telekomünikasyon hizmetlerini çeşitli açılardan işleme tabi tutan bilgisayar uygulamalarıyla birleştiren veya iletişim sağlanan farklı iki nokta arasında aktarılan bilgilerin farklılaştırılmasına ve yeniden şekillendirilmesine olanak veren ya da aboneler arasındaki ilişkiyi karşılıklı hale getiren bilgi yoğun hizmetlerden (katma değerli hizmetler) oluşmaktadır (Aktan ve diğer, 2005). Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi telekomünikasyon hizmetleri sabit telefon, ankesörlü telefon, mobil telefon ve katma değerli hizmetler denilen kablo tv, internet, uydu telefon ve data aktarımından oluşmaktadır.

Bu hizmetler şehir içi telefon dağıtım şebekesi (ana şebeke, yerel şebeke ve santrallerden oluşmaktadır), fiber optik kablo şebekesi ve dijital santraller, radyo link sistemleri (alıcı-verici), kablo tv şebekesi, uydu sistemleri ve baz istasyonları aracılığıyla kent içinde tüketiciye ulaştırılmaktadır. Bu kapsamda bu hizmetlerin yerine getirilmesi için tesisat boru ve kablo kanalları, kablolar ve dağıtım kutuları ve diğer terminal

donanımları gibi şebeke tesislerinin inşa edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Telekomünikasyon şebeke tesisleri, işaretlerin, yazıların, resimlerin, ses dalgalarının veya bütün karakterlere ait haberlerin taşınmasında kullanılan, menholler, koruma boruları, manşonlar, röleler, terminal elemanları, amplifikatörler, kablo dağıtım kutuları, kapakları, işaretleme plaka ve etiketlerinde kullanılan elemanlar dahil olmak üzere, usulüne uygun olarak döşenen yer altı kablo şebekesinin bütünüdür. Telekomünikasyon şebekesi ve hizmetleri diğer hizmetlerde olduğu gibi yollar aracılığıyla havadan veya yeraltından tel ve kablolar yardımıyla kentsel kullanımlara dağıtılmakta ve ulaştırılmaktadır.

Telekomünikasyon hizmetlerinin etüt-planlama aşamasında; kentteki mevcut-öneri nüfus, yapılaşma koşulları, arazi kullanım durumu, mevcut hizmet verilen ve öneri hizmet alanları, sosyo-ekonomik yapı, imar planının uygulanması, yolların güzergâhları ve nitelikleri gibi bütün analitik faktörler dikkate alınmaktadır. Ayrıca telekomünikasyon hizmetlerinin karakteristik özelliklerinden kaynaklanan hizmet türlerine göre mevcut ve öneri abone sayılarına ilişkin analitik faktörler de değerlendirmeye alınmaktadır. Derlenen bu bilgilere göre telekomünikasyon hizmetlerinin güzergâhları, yeraltından ve/veya yerüstünden dağıtılma seçenekleri, direkler, konumları, tesisat boru ve kablo kanalları, santraller, dağıtım kutuları, terminal donanımları gibi detaylarının belirlenmesinde topografya, yol güzergâhları ve özelliklerine göre ekonomik olan telekomünikasyon hizmetleri proje niteliklerine ve alternatiflerine ilişkin çalışma yapılarak çözüm önerileri geliştirilip çalışma raporunda ortaya konulmaktadır.

Tasarım/proje/projelendirme aşamasında, proje nitelikleri ve alternatiflerine ilişkin geliştirilen çözüm önerileri dikkate alınarak telekomünikasyon projesinin iş ayrıntılarında; yeraltı ve yerüstü güzergâhları ve uzunlukları, direkler, konumları, saha dolapları, santraller gibi detayları hesaplanarak ve düzenlenerek proje uygulamaya ve inşaaata hazır hale getirilmektedir.

Uygulama/inşaat aşamasında ise, projesi düzenlenerek tamamlanan telekomünikasyon projesinin inşaatı, gerek proje alanının büyüklüğüne gerekse de eldeki finansal kaynaklara ve bu kaynaklara göre hazırlanmış yatırım programına göre etap etap yerine getirilmekte ve uygulanmaktadır. Projeye göre yeraltı güzergâhlarında, kazı yapılarak döşenen tesisat boru ve kablo kanallarının içlerinden kablolar geçirilmekte ve son olarak dolgu malzemesi ile üzeri kapanarak, yerüstü güzergâhlarında ise direklerin, santral veya saha dolaplarının

inşaatından sonra kabloların çekilmesi ile şebekenin uygulama/inşaat aşaması tamamlanmaktadır.

Analitik faktörler açısından, telekomünikasyon hizmetlerinin kentin mevcut ve öneri koşullarını tarif eden faktörlerin ağırlıkları değişmekle birlikte değerlendirmeye aldığı, etkilendiği görülmektedir. Bunların içinde, planlama sınırı, hizmet sınırı ve hizmet alt bölge sınırları, mevcut ve öneri yol güzergâhları, uzunlukları, kademelenmesi, tipleri ve özellikleri diğer analitik faktörlere göre ağırlık kazanarak ön plana çıkmaktadır. Telekomünikasyon projeleri, sahip oldukları farklı nitelikler nedeniyle diğer teknik altyapı hizmetlerinden herhangi birinden veri almamakta ve birlikte değerlendirilmemektedir.

2.2. Kentsel Altyapı Tesislerinin İhale ve İnşaat Süreci

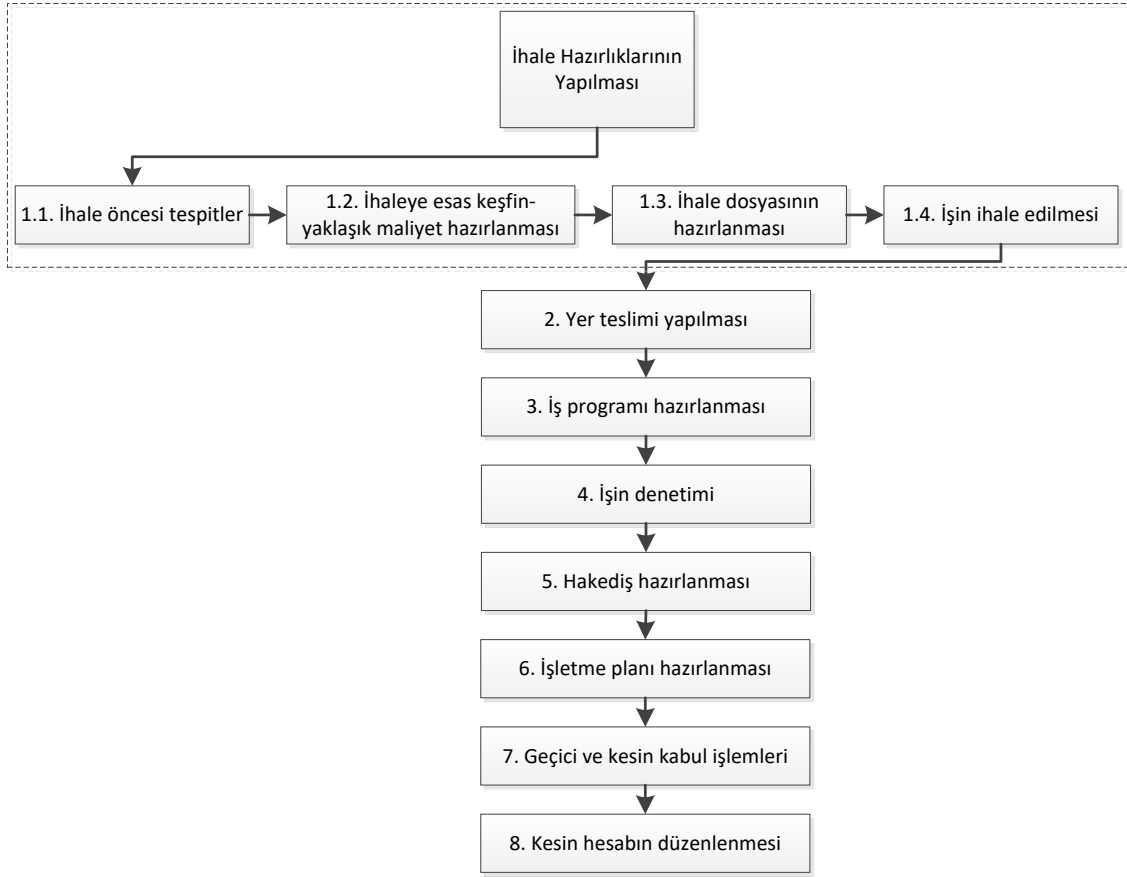
Altyapı yatırımlarında kontrollük işlemleri, bir projenin uygulanması esnasında görev alan ve uygulamanın sözleşme ve eki teknik şartnamelerin hükümleri çerçevesinde ilme, mesleğe, fenne ve projeye uygun olarak yapılmasını denetleyen Kontrol Mühendisi ya da yeni tanımıyla Yapı Denetim Mühendisi tarafından gerçekleştirilir. Teknik Altyapı tesisleri imalatlarının kontrollüğünde görev alan meslek grupları; ağırlıklı olarak İnşaat Mühendisleri ve Çevre Mühendisleri olup, işin kapsamına göre Makina Mühendisleri, Elektrik Mühendisleri, Haberleşme Mühendisleri, Jeoloji Mühendisleri, Harita Mühendisleri ve Mimarlardan da destek alınmaktadır. İhale hazırlıklarından kesin kabule kadar yapılan kontrollük işlemleri Şekil 2.1’de verilen sıraya göre gerçekleştirilerek işin teslimi yapılmaktadır. Şekilde verilen işlemler ilerleyen paragraflarda özetlenmiştir.

İhale Hazırlıkları

Bu aşama dört adımda gerçekleştirilir. Birinci adımda ihale öncesi tespitler yapılır. İşin zamanında ve öngörülen keşfi içerisinde tamamlanabilmesi, her şeyden önce ihale öncesi tesbitlerin sağlıklı yapılmasına bağlıdır. İşin yapımı esnasında mutlaka önceden öngörülemeyen hususlar olacaktır. İhale öncesi tespitlerde;

- Sondaj kazıları yapılarak zemin karakterine göre klas oranları,
- Hendek kesitine esas, boru altı yataklama, boru üzeri gömlekleme, hendek dolgu türleri,
- İnşaat bünyesinde kullanılacak olan çimento, demir, kum-çakıl, stabilize, kırmataş gibi malzemelerin ocak yerleri ve mesafeleri,
- Güzergâhların açık olup olmadığı, elle veya makinalı kazı durumları, yol kaplama cinsleri, kesin ve geçici depolama durumları ve

- Onaylı projenin araziye ve varsa projede öngörülmeven fakat yapılması gereken değişiklikler belirlenir.

Şekil 2.1 Altyapı kontrollüğü

İkinci adım ise, ihaleye esas keşfin-yaklaşık maliyetin hazırlanmasıdır. Bu adımda, yapılan ihale öncesi tespitler ışığında onaylı projesine göre işin keşfi (yeni ihale kanununa göre yaklaşık maliyeti) çıkarılır. Keşif hazırlanırken her ünitenin metrajları hesaplanarak Bayındırlık veya İller Bankası birim fiyatlarına göre, maliyeti bulunur. İhale kanununa göre, teklif birim fiyat veya anahtar teslim götürü bedel yöntemiyle işin ihalesi yapılmakta olup, her iki yöntemde de yapılacak işin metrajının sağlıklı bir şekilde çıkarılması gerekmektedir.

Üçüncü adım, ihale dosyasının hazırlanması aşamasıdır. İhale kanununa göre bir işin ihale edilebilmesi için; onaylı tatbikat projesinin olması, yapılacak iş için ayrılmış yeterli ödeneğinin olması, mülkiyet problemlerinin çözülmüş olması şartları aranmaktadır. Bu şartları yerine getiren işler için idare tarafından ihale dosyası hazırlanır. İhale dosyasının içerisinde bulunması gereken dökümanların başlıcaları;

- İhale kanununun gerektirdiği ve istekliler tarafından sunulması istenen belge örnekleri (adres beyanı, ticaret odası kaydı, imza sirküleri, teminat mektubu, teklif mektubu v.b.),
- Sözleşme taslağı,
- İdari şartname örneği
- İşe özel teknik şartnameler,
- Birim fiyat tarifleri ve
- Onaylı projelerdir.

Son adım ise, işin ihale edilmesi aşamasıdır. İhale yöntemleri zaman içerisinde değişiklikler göstermekte olup, günümüzde en son uygulanan 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre

- Açık ihale
- Belirli istekliler arasında ihale
- Pazarlık
- Doğrudan temin

olarak sıralanabilir.

Yer Teslimi Yapılması

İhale aşamasından sonra işi alan yükleniciye yer teslimi yapılır. Yer tesliminde; öncelikle proje bünyesinde yer alan güzergâhlar gezilerek imalatların yapılacağı yerlerin aplikasyonları yapılır. Daha sonra yüklenicinin ve ilgili idarenin sorumluluğunda olan ve işin yürütülmesinde uyulması gereken ana hususlar belirlenir. Bütün bu çalışmalar bir tutanağa bağlanarak karşılıklı imzalanır ve tutanağın idarece onaylanıp yüklenici firmaya tebliğ edilmesiyle işin süresi başlar.

İş Programı Hazırlanması

İş programı yüklenici ile idarenin karşılıklı anlaşarak düzenledikleri, işin başından sonuna kadar hangi ünitelerde, hangi kalemlerde, ne kadar süreyle iş yapılacağını gösteren, dolayısıyla toplamda aylık ve yıllık iş miktarlarının gösterildiği çalışma çizelgesidir. İş programının hazırlanmasındaki amaç; Yapılacak tesisten azami olarak faydalanabilmek için tesisin hangi bölümlerinin, ne zaman yapılması gerektiğinin belirlenmesidir. Ayrıca, sözleşme çerçevesinde yükleniciye ödenecek fiyat farkı varsa, bunun hesaplanabilmesi için

aylara veya yıllara göre yapılması gereken iş miktarlarının tesbit edilmesidir. İş programında bulunması gereken bilgiler şunlardır:

- İşin adı
- Keşif bedeli
- Sözleşme tarihi, yer teslimi tebliğ tarihi, işin başlama ve bitiş tarihleri
- İşin süresi
- Ünitelerin keşfi, yapılacak işlerin cinsi ve miktarı
- Aylık ve yıllık yapılması gereken iş miktarları
- Çalışılmayan günlerin başlangıç ve bitiş tarihleri
- Yüklenici adı adresi

İşin Denetimi

Kontrol Mühendisinin görev alanlarının en önemli ve en zor kısmı olan kontrol veya denetim denetim işi, bilgili ve tecrübeli olmayı gerektirir. Bu sebeple, kontrol mühendisliği yapacak elemanların, bu görevin sorumluluğunu doğrudan yüklenmeden önce, deneyimli kontrol mühendislerinin yanında yeterince çalışmış olması tercih edilmelidir. Kontrol Mühendisinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında aşağıdakiler söylenebilir;

- İhale öncesi tesbitlere ve yer teslimine katılmak, gerekli tutanakların tanzimini sağlamak,
- İş programının düzenlenmesini sağlamak ve işlerin iş programına paralel yürütülmesini denetlemek,
- İşe başlamadan önce arazide gerekli röper, işaret kazığı vb. varlığını ve projenin bu röperlere uygunluğunu kontrol etmek, gerekirse proje tadilatı yaptırmak,
- Yükleniciye teslim edilecek malzeme, araç gereç, malzeme ocağı v.b. ile ilgili tutanaklarını düzenlemek,
- İnşaatta kullanılacak her türlü malzemenin gerekli görülen deneylerini yaptırmak,
- Her türlü inşaat, imalat ve tesisatın, sözleşme ve eki şartnamelere, fen ve sanat kurallarına, ekonomik faktörlere uygun yapıp yapılmadığını sürekli olarak kontrol etmek,
- Her türlü kalıp, iskele, demir, beton v.b. denetimini yapmak,
- İş ve işçi güvenliği için her türlü tedbiri aldirmek, işçilerin ücret ve alacaklarının ödenip ödenmediğini kontrol etmek,
- Yükleniciye ödenecek geçici hakediş raporlarını düzenlemek,

- Geçici ve kesin kabule iştirak etmek, kabullerde tesbit edilen noksan ve kusurlu işleri zamanında ve şartnamelere uygun şekilde tamamlamak ve
- Kesin metraj ve hesapların yapılmasını sağlamaktır.

Hakediş Hazırlanması

Tekniğine ve projesine uygun olarak yapımı tamamlanan imalatlar test edilerek, aylık periyotlar halinde hakedişe dönüştürülür. Hakediş; yüklenici firma tarafından yapılan ve uygun bulunan imalatların ölçülerinin tutarlarının yer aldığı, bu imalatların sonucunda yükleniciye ödenmesi gereken bedeli gösteren bir dökümandır. Hakediş içeriğindeki belgeler şunlardır:

- **Boru ferşiyat (döşeme) ataşmanı:** İçmesuyu, kanalizasyon, yağmursuyu v.b. borulamaların ölçülerinin belirtildiği, kullanılan vana, dirsek, özel parça v.b. aksamaların adet ve ağırlıklarının belirtildiği, hendek kesitine ilişkin imalatların özetlendiği, uygulanan basınç deneyi sonuçlarının belirtildiği bir belgedir.
- **İnşaat ataşmanı:** Boru ferşiyat ataşmanında yer alan imatlara ait kazı, dolgu, nakliye gibi işlemlerin metrajlarının hesaplandığı, ya da depo, terfi merkezi gibi ünitelere ait kazı, dolgu, kalıp, demir, beton v.b. imalatların hesaplandığı ve pozları ile birlikte gösterildiği belgedir.
- **Yeşil defter:** Hakedişe esas olan henüz tamamlanmamış iş kalemlerinin ve ihzaratın metrajının yer aldığı belgedir.
- **İcmal sayfası:** Boru ferşiyat ataşmanı, İnşaat ataşmanı ve Yeşil defter sayfalarında yer alan imatların, ilgili ünitelerin başlığı altında bir önceki hakedişten gelen miktarlara ilave edilmek suretiyle aynı pozlara ait imatların aynı başlık altında miktarlarının toplandığı sayfadır.
- **Fiyatlandırma sayfaları:** Boru ferşiyat ataşmanı, İnşaat ataşmanı ve Yeşil defter sayfalarında yer alan imatların, ilgili ünitelerin başlığı altında bir önceki hakedişten gelen miktarlara ilave edilmek suretiyle aynı pozlara ait imatların aynı başlık altında miktarlarının toplandığı sayfadır.
- **Hakediş raporu:** İcmal sayfası toplamalarının aktarıldığı, bu miktarların sözleşme ve uygulama yılı birim fiyatları ile çarpılmak suretiyle tutarlarının hesaplandığı fiyatlandırma sayfalarını içeren rapordur.

İşletme Planı

Yapımı tamamlanarak İdareye teslim edilen tesisin, İdarece kolay ve sağlıklı şekilde işletilebilmesini teminen, hakedişteki ölçülere bağlı kalınarak hatların özelliklerinin, hatlara ait özel parça ve benzeri teçhizatın şartnamesinde istenen noktalarda koordinat değerlerinin yazıldığı plandır. Genelde 1/1000 ölçekli planlar olup, orjinalleri ile birlikte geçici kabul sırasında idareye teslim edilir.

Gecici ve Kesin Kabul İşlemleri

İşin projesine ve tekniğine uygun olarak tamamlanmasını müteakip, kontrol mühendisinin talebi ile geçici kabul işlemleri başlatılır. Oluşturulan geçici kabul heyetince tüm tesisin gerekli testleri, ölçümleri v.b. yapılır, projesine uygunluğu kontrol edilir, varsa kabule engel olmayan eksiklikler tesbit edilir ve tesisin işletmeye açılmasına ve idaresince işletilmesine izin verilir.

Geçici kabulün yapıldığı tarihten genellikle 1 yıl sonra kesin kabul işlemleri başlatılır. Kesin kabul işlemleri de aynen geçici kabul gibi yürütülür. Kesin kabulde, gerek geçici kabulde tesbit edilmiş eksiklikler, gerekse işletme süresince çıkan bir sorun varsa giderilip giderilmediği tetkik edilir ve tesis idaresine teslim edilir.

Kesin Hesabın Düzenlenmesi

Kesin hesap; işin devamı süresince düzenlenen ara hakedişler esas alınarak, yüklenici ile idarenin alacak verecek ilişkisini neticelendirdiği hakediştir. Kesin hesapta, o güne kadar sanki hiç hakediş düzenlenmemiş gibi yüklenicinin alacağı tesbit edilir, ödenen hakedişler bu miktarlardan düşülür ve yüklenicinin alacağı veya borcu bulunur. Kesin hakediş dökümanları ara hakediş dökümanlarına benzer. Ancak düzenlenme şekli farklılıklar gösterebilir.

2.3. Altyapı Koordinasyonu

Büyükşehir Belediyeleri altyapı koordinasyon işlemlerini İçişleri Bakanlığı'nın 15/6/2006 tarihli ve 26199 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği uyarınca yürütmektedir. Ayrıca 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi yasasının 8. maddesi gereğince büyükşehir belediyesi altyapı faaliyetlerini koordine etmek ve bu koordinasyonu yönetmekle görevlidir. Bu bağlamda Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) kurularak kentsel altyapı işlemleri bu koordinasyon aracılığıyla yürütülmektedir.

AYKOME'nin kanun ve yönetmelikler kapsamında belirlenen görevi; kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından belediye sınırları içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plânı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirmektir. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Koordinasyon merkezinin üyeleri; alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla Büyükşehir Belediye Başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenen kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Büyükşehir ilçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Alt yapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

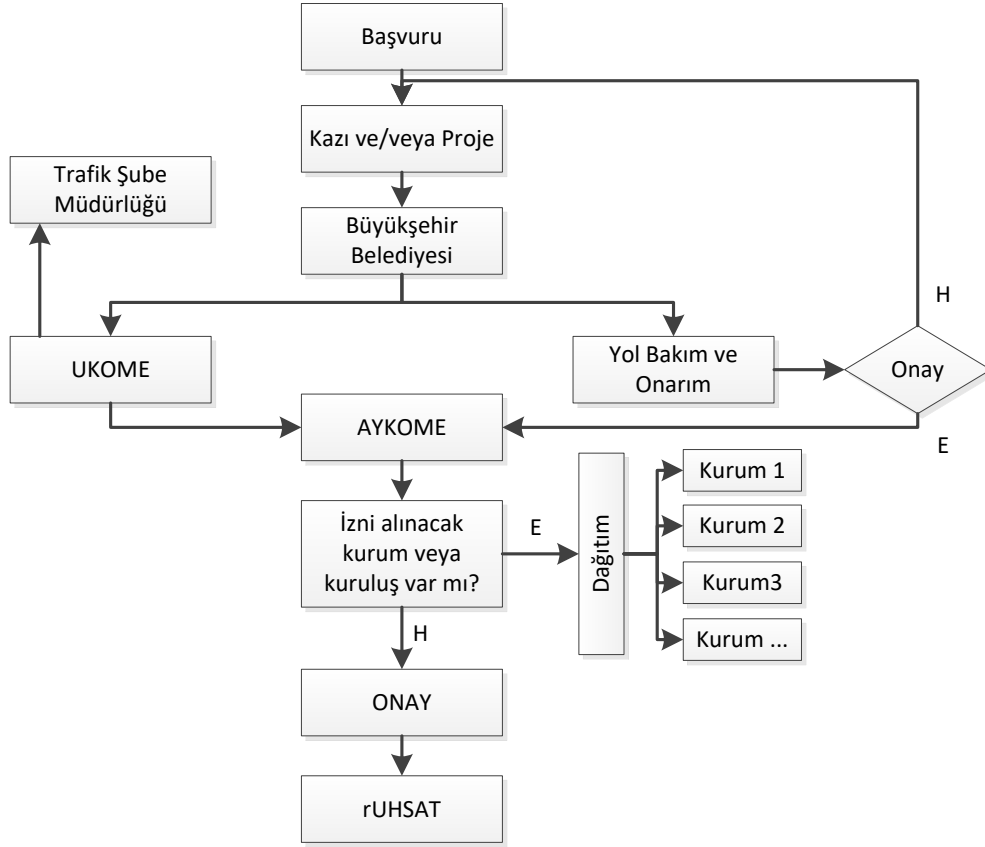
Büyükşehir Belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idareleri, doğal gaz ve elektrik dağıtım kuruluşları, yol-bakım onarım ile ilgili birim, fen işleri daire başkanlığı gibi kuruluşlar belli bir silsile içerisinde ruhsat işlemlerini gerçekleştirmekte ve kazım işlemleri yapılmaktadır. İlgili mevzuat gereği uygulanan AYKOME karar mekanizması Şekil 2.2'de verilmiştir.

Şekil 2.2 AYKOME karar mekanizması

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği uyarınca birçok büyükşehir belediyesi Şekil 2.3'da verilen iş akış şeması ile altyapı koordinasyon işlemini yürütmektedir.

Şekil 2.4'de kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişilerin altyapı başvuru süreci ve hakediş işlemlerine kadar gerçekleşen süreç verilmiştir. Söz konusu uygulama Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından halihazırda uygulanan bir süreçtir. Büyükşehir Belediyelerinde Altyapı Koordinasyon Merkezleri (AYKOME) Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde bulunan altyapı hizmetlerini etkin, sağlıklı ve koordineli bir şekilde yürütmek amacıyla genel olarak Şekil 2.4'de verilen süreçleri uygulamaktadır.

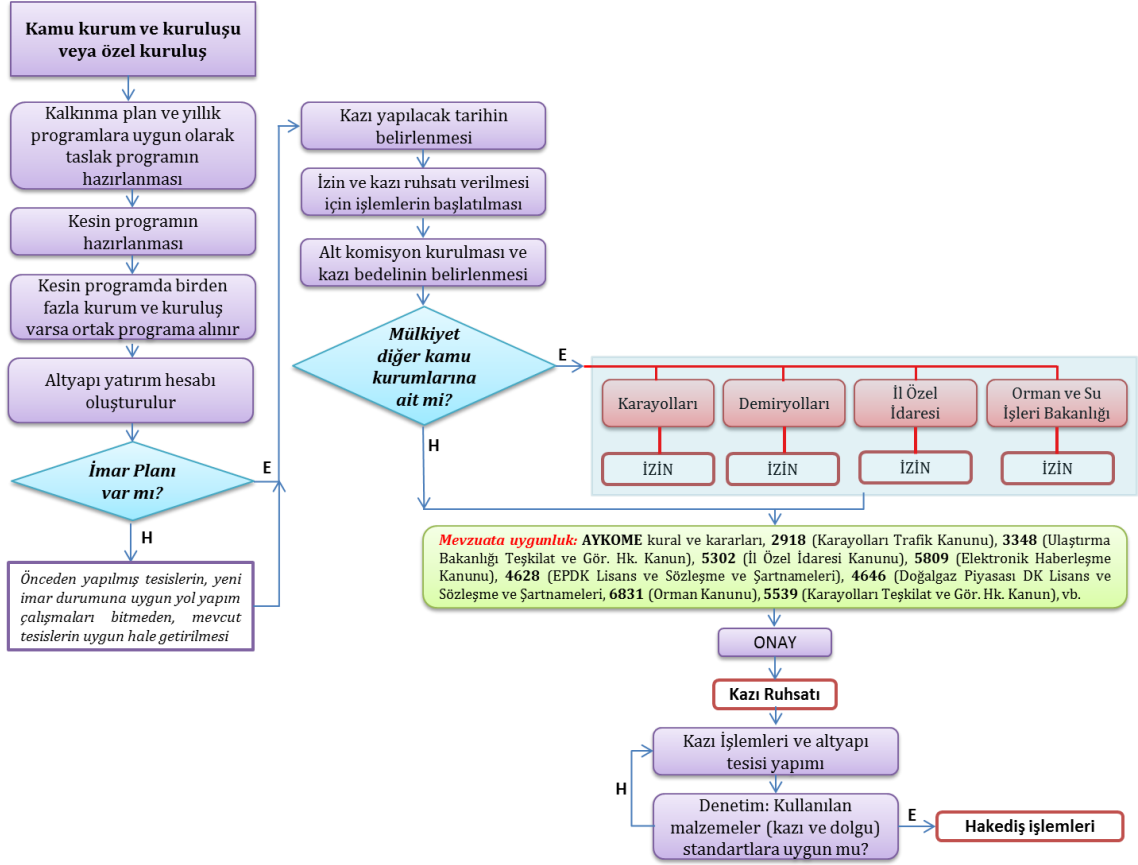

Şekil 2.3 Büyükşehir Belediyeleri AYKOME iş akış şeması

Şekil 2.4’de verilen akım şemasında da görüleceği üzere, yatırımcı kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından Büyükşehir dahilinde yapılacak altyapı yatırımları için kalkınma plan ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program haline getirilir.

Altyapı programlarının hazırlanmasında taslakların birleştirilip kesinleştirilmesinde üst yapı program ve çalışmaları ile koordinasyon sağlanır. Kesin programlarda birden fazla kurum ve kuruluşlar tarafından aynı anda yapılması gerekenleri ortak programa alınır. Ortak programa alınan altyapı hizmetlerinin amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için “Alt Yapı Yatırım Hesabı” adı altında bir hesap oluşturulur.

Ortak programa alınmayan yatırımların ilgili Büyükşehir, ilçe belediyeleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca kendi bütçelerinden yapacakları harcamalarla yerine getirilmesini sağlamak üzere bir program tespit edilir ve bu programın uygulanıp uygulanmadığı kontrol edilir. İlgili kuruluşlarca imar planı olmayan alanlarda önceden yapılmış tesislerin, yeni imar durumuna uygun yol yapım çalışmaları bitmeden, mevcut tesislerin uygun hale getirilmesi sağlanır ve tarihleri tespit edilir.

Şekil 2.4 Büyükşehir Belediyeleri altyapı koordinasyonu

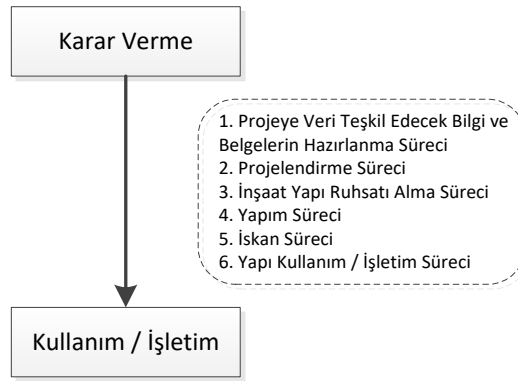
Altyapı ile ilgili kazı yapacak altyapı kurum ve kuruluşları ile vatandaşlara (gerçek ve tüzel kişilere) izin ve kazı ruhsatı verilmesi işlemleri için alt komisyon kurulması sağlanır ve buna ilişkin bedelleri belirlenir. Büyükşehir sınırları içerisinde altyapı çalışması yapılmasında kullanılacakları malzemelerle ilgili (kazı ve dolgu malzemesi) standartlar belirlenir ve denetimler yapılır. Gerek görülen durumlarda numune aldirarak ruhsat sahibine bila bedel laboratuvar testlerini ve arazide serilen malzemelerin sıkışma testleri yaptırılır. Gerekli görülen konularda ulaşım koordinasyon merkezi ile işbirliği yapılır.

Mülkiyeti diğer kamu kurumlarına ait T.C Karayolları, T.C Devlet Demiryolları, İl Özel İdaresi, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve bu gibi kuruluşların bakım ve sorumluluğunda olan yol ve alanlarda yapılacak altyapı çalışmaları için ilgili kuruluşlardan izin alınır. Söz konusu çalışmalar ilgili kuruluşça belirlenen şartlarda yürütülür. Ancak söz konusu altyapı çalışmaları için Altyapı Koordinasyon ile ilgili birimden kazı ruhsatı alınır. Bu çalışmalar ve işlemler 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığı'nın teşkilat ve görevlerine ilişkin kanun, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Düzenleme

Kanunu ve bağılı lisans sözleşme ve şartnameleri, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Düzenleme Kanunu ve bağılı lisans sözleşme ve şartnameleri, 6831 Sayılı Orman Kanunu ve 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevlerine ilişkin kanunların ilgili hükümlerine aykırı düşmemek kaydı ile AYKOME kural ve kararlarına uygun olarak yürütülür.

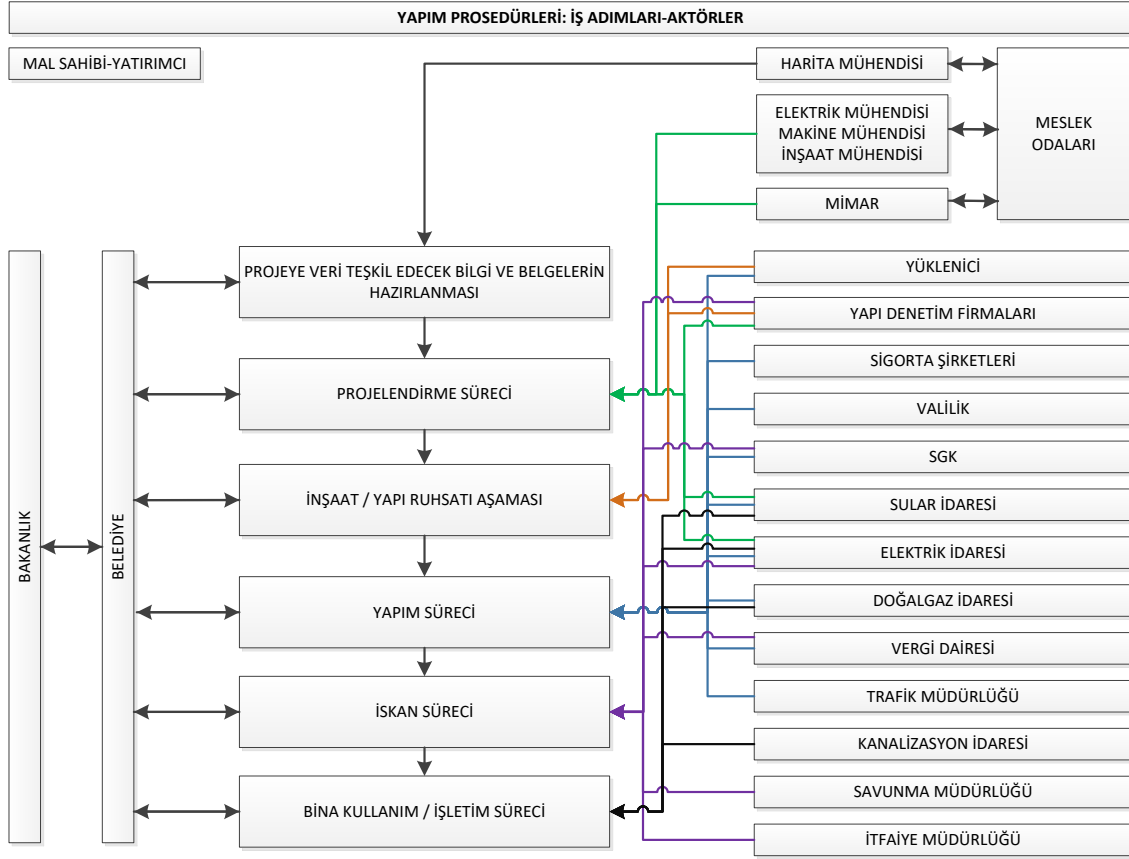
2.4. Kentsel Altyapı Sistemleri Abone Süreçleri

Bu bölümde, kentsel alanlarda bir yapının hayata geçirilebilmesi için karar verme aşamasından kullanım/işletme aşamasına kadar olan kurum-abone ilişkisi ve iş akış süreçleri irdelenmiştir. Şekil 2.5’de projeye veri teşkil edecek bilgi ve belgelerin hazırlanma sürecinden yapı kullanım ve işletim sürecine kadar olan süreçler görülmektedir.

Şekil 2.5 Yapı projesi iş akış süreçleri

Yapım sürecindeki iş adımları imarlı alanlarda ve sit alanlarında olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Şekil 2.6’da imarlı alanlarda yapım prosedürlerinin iş adımları ile bu süreçte rol alan aktörler verilmiştir. Çizelge 2.2’de projenin yapım süreci ve bu süreçte rol oynayan aktörler listelenmiştir. Şekil 2.7’de ise sit alanlarında yapım sürecine ilişkin iş akışı görülmektedir.

Şekil 2.6 İmarlı alanlarda yapım sürecine ilişkin iş akışı

Çizelge 2.2 Proje yapım süreçleri

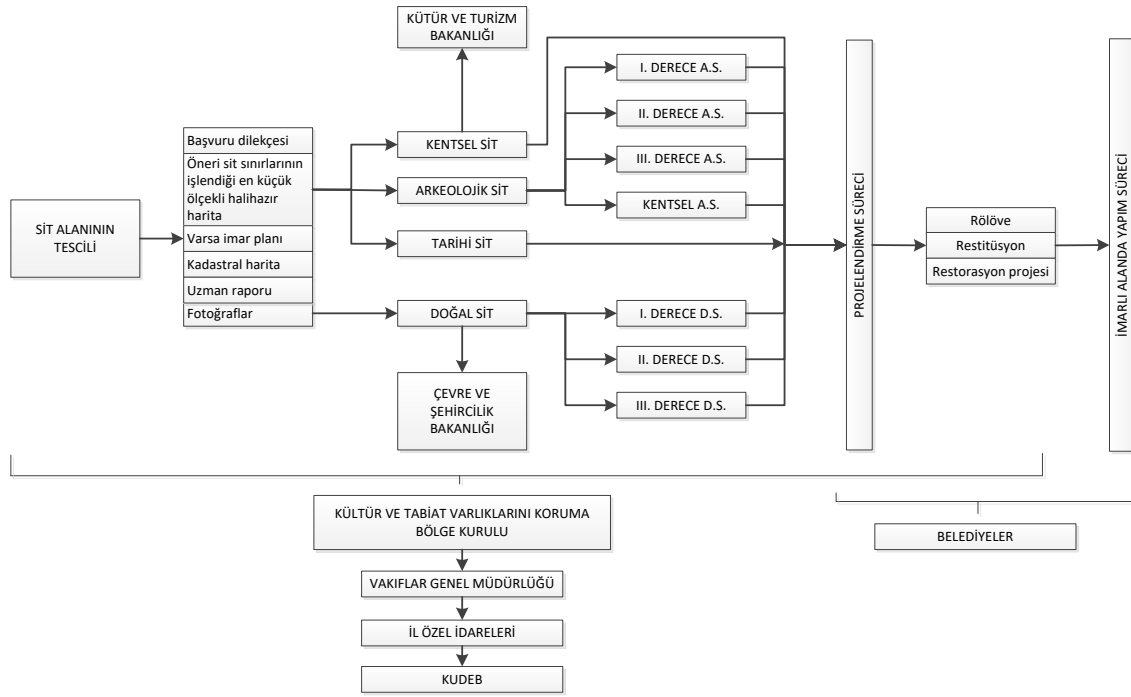
Yapım süreçleri	Aktörler
<p>Projeye veri teşkil edecek belgelerin hazırlanması</p> <p>Kadastro'dan çap alınması + -gerekirse- koruma kurulu kararı</p> <p>İlgili belediyeye imar durum belgesi müracaatı</p> <p>İlgili belediyeden inşaat istikamet rölevesi alınması + -gerekirse- ifraz, yola terk yapılması + -gerekirse- tevhid (parsel birleştirme) yapılması</p> <p>Zemin Etütü yapılması ve jeolojik raporun hazırlanması</p>	<p>Belediye, Koruma Kurulu</p> <p>Belediye + Harita Mühendisi</p> <p>Jeoloji ve Jeofizik Mühendisi</p>
<p>Projelendirme süreci</p> <p>*Mimari proje</p> <p>*Statik proje</p> <p>*Zemin iyileştirme</p> <p>*Mekanik tesisat projesi</p> <p>*Elektrik tesisat projesi</p> <p>*Harita teknik uygulama sorumluluğu</p>	<p>Mimar</p> <p>İnşaat Müh.</p> <p>İnşaat, Jeoloji ve Jeofizik Müh.</p> <p>Makine Müh.</p> <p>Elektrik Müh.</p> <p>Harita Müh.</p>

Yapım süreçleri	Aktörler
*Projelerin ilgili meslek odalarına onaylatılması	Mimarlar Odası Elektrik Mühendisleri Odası Makine Mühendisleri Odası İnşaat Mühendisleri Odası
*Projelerin ilgili kuruluşlara/müdürlüklere onaylatılması	Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü Onayı Trafo Merkezi onayı (İlgili Elektrik Kurumu) İSKİ Onayı Sivil Savunma Müdürlüğü Onayı Yapı Denetim Firması Onayı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı ve Onayı (eski eser ise)
İnşaat yapı ruhsatı alınması aşamaları	
Yapı denetiminin zorunlu olduğu illerde,- yapı ruhsatının yapı denetim şirketince alınması	Yapı Denetim Şirketi
İşverenin (Yapı ruhsatı adayının yada noterden vekilinin), kendi seçeceği bir yapı denetim şirketi ile sözleşme yapması	Yapı Denetim Şirketi
İşverenin, inşaat için yapımcı müteahhit firmayla noterden müteahhit sözleşmesi yapması	Müteahhit Firma
Projelerin yapı denetime teslim edilmesi	Yapı Denetim Şirketi
Yapı denetimle ilgili ödemeler yapılması	
Otopark bedellerinin yatırılması	Belediye
İnşaat ruhsat harçlarının yatırılması	Belediye
İnşaat yapım ruhsatı alınması	Belediye
Yapım süreci	
SGK'dan esas işveren adına iş yeri dosyası açılması	SGK
SGK'dan esas işveren dosyası altında müteahhit iş yeri dosyası açılması	SGK, Müteahhit
Belediyeye yıkım, kazı ve teknik sorumluluk taahhüdü verilmesi	Belediye
Muhtardan yıkılacak evde kimsenin oturmadığına dair yazı alınması	Muhtar
Binanın, elektrik/su/doğalgaz/telefon aboneliklerinin kapatılması	İlgili kurumlar
Yıkım ve kazı ruhsat harçlarının yatırılması	Belediye
Yıkım hafriyatı dökülecek yerle sözleşmenin belediyeye ibrazı	Belediye
Yıkım hafriyat kamyonları için vilayete müracaatla, trafik müdürlüğünden izin ve gün, saat, güzergâh alınması	Valilik
Yıkım ve kazı ruhsatı alınması	Belediye
İhtiyaten yan binaya verilebilecek zararlar için, inşaat risk sigortası yaptırılması	Sigorta Şirketi
Şantiye pano projesi yaptırılması ve elektrik idaresine onaylatılması	İlgili Elektrik Kurumu
Şantiye panosunun incelenmesi için elektrik idaresinden muayene randevusu alınması	İlgili Elektrik Kurumu
Şantiyeye elektrik çekilmesi için elektrik kurumundan uygunluk yazısı alınması	İlgili Elektrik Kurumu

Yapım süreçleri	Aktörler
Şantiye panosu için,nüfus müdürlüğünden mevcut ve inşaat adresinize ait ikametgah belgesi alınması	Nüfus Müdürlüğü
Şantiye elektrik ön aboneliği yapılması	İlgili Elektrik Kurumu
Elektrik bağlantısı için asfalt kesimi ve kazı izinleri alınması	Belediye
Sular idaresine;yapı ruhsatı,yapı ruhsatında adı geçen kişilerin kimlik fotokopisi ile müracaat	İSKİ (İstanbul örneğinde)
Sular idaresine ön abonelik yapılması(Pul bedeli,sayaç bedeli,su açma ve keşif bedellerinin ödenmesi)	İSKİ
Sular idaresinden;şantiye suyu bağlantı uygunluk yazısı alınması	İSKİ
Şantiye su bağlantısı için asfalt kesimi ve kazı izinleri alınması	Belediye
Şantiye suyu için su ve kanalizasyon kurumuna su bağlantısı yaptırılması	Belediye
Doğalgaz (ön abonelik) bağlantı talebi anlaşmasının imzalanması (Kimlik fotokosi,adres beyanı)	Doğal Gaz İdaresi
Doğalgaz bağlantı bedeli ödenmesi	Doğal Gaz İdaresi
Doğalgaz iç tesisat yapım belgesi alınması	Doğal Gaz İdaresi
Doğalgaz yetkili iç tesisat firmasıyla doğalgaz iç tesisat proje ve yapım sözleşmesi yapılması	
Doğalgaz bağlantı ücret dekontu ve projeye başvurularak,proje onayı istenmesi	Doğal Gaz İdaresi
Yetkili doğalgaz iç tesisat firmasının projesinin onaylatılması	Doğal Gaz İdaresi
Doğalgaz kutu yerinin tespiti yaptırılması	Doğal Gaz İdaresi
Doğalgaz bağlantısı için asfalt kesimi ve kazı izinleri alınması	Belediye
Doğalgaz idaresine kutu koydurulması	Doğal Gaz İdaresi
Telekom idaresinden bağlantı uygunluk yazısı alınması	Telefon İdaresi
Belediye'den; telekom için asfalt kesimi ve kazı izinleri alınması	Telefon İdaresi
Telekom kutu bağlantısı yaptırılması	Telefon İdaresi
Zorunluysa, yola kum,mıcır,demir incekse izin alınması ve buna ait yol işgaliye harçları	Belediye
Hafriyat dökülecek yerle sözleşmenin ibrazı	Belediye
Hafriyat Kamyonları için izin ve gün,saat,güzergâh alınması	Valiliğe müracaatla, trafik müdürlüğünden
Beton dökümü için izin ve gün,saat,transmixer güzergâhı alınması	Valiliğe müracaatla, trafik müdürlüğünden
Tüm bina kaba inşaat kalemleri'nin projesine uygun olarak tamamlanmış olması	
Tüm ince inşaat kalemlerinin projesine uygun olarak tamamlanmış olması	
Tüm elektrik ve mekanik tesisat kalemlerinin projesine uygun olarak yapılmış olması	
Varsa, bu aşamalara ait diğer harç, belge, hizmet bedelleri	Belediyeler ve İlgili Kurumlar
İskan aşamaları	
Kat irtifakı kurdurulması işlemleri	Belediye (Tapu Sicil Müdürlüğü)
Kat irtifakı tapularının çıkarılması	Belediye (Tapu Sicil Müdürlüğü)
Emlak beyannamesi verilmesi(Arsadan kat mülkiyetine geçiş olduğu için)	Belediye
Isı yalıtım vizesi için yalıtım malzemelerinin fatura örneğinin yapı denetime teslimi	
Isı yalıtım vizesinin yapılmış olması	

Yapım süreçleri	Aktörler
Harita teknik uygulama onayı (Binanın yeri ve kotlarının doğru olduğuna dair)	
Yangın söndürme donanımlarının alınması	
Yangın söndürme donanımlarının faturasının belediyeye ibrazı	Belediye
İtfaiye yangın harçlarının yatırılması	İtfaiye Müdürlüğü
Yangın söndürme tüplerinin kartlarının belediyeden alınması	Belediye
Yangın söndürme tüplerinin kartlarının satıcıya onaylatılması	
Yangın tesisat uygunluk raporu ve buna ait işlemler	İtfaiye Müdürlüğü
Sığınak uygunluk raporu ve buna ait işlemler	Sivil Savunma Müdürlüğü
SGK dan esas işverene ait ilişiksiz yazısı alınması	SGK
Sular idaresi kontrolü ve uygunluk raporu,ve buna ait işlemler	İSKİ
Elektrik sayaçlarının alınması	İlgili Elektrik Kurumu
Elektrik idaresinden sayaçlara kontrol ve ayar yaptırılması	İlgili Elektrik Kurumu
Elektrik idaresinden sayaç ayar belgesi alınması	İlgili Elektrik Kurumu
İş bitim belgelerin doldurulması ve yetkili elektrik mühendisine imzalatılması	
Yapı denetimce elektrik tesisatının kontrolü	Yapı Denetim Firması
Yapıya alınacak elektrik direk numarasının elektrik dosyasına yazılması	Elektrik İdaresi
Yapı denetimden elektrik uygunluk raporu alınması ve elektrik idaresine gidilmesi	Yapı Denetim Firması
Elektrik idaresi ön aboneliği olunması	Elektrik İdaresi
Elektriğin açılması	Elektrik İdaresi
İtfaiye yangın kontrolü ve uygunluk raporu ve buna ait işlemler	İtfaiye Müdürlüğü
Cephe onayı	Belediye
Bina tanıtım tabelasının hazırlanması ve bina dış cephesine takılması	
Yapı denetim uygunluk raporunun tamamlanmış olması	Yapı Denetim Firması
İskan heyeti kontrolü ve uygunluk raporu	Belediye
İskan için vergi dairesine beyanname verilmesi	Vergi Dairesi
Yapı kullanma izin belgesi harçlarının vergi dairesine yatırılması	Vergi Dairesi
İlgili belediyede yapı sahibinin,yapı denetim firmasının,proje müellifinin ve müteahhitin yapı ruhsatı belgesini imzalaması	
Kanal Bağlantısı Onayı	Fen İşleri Müdürlüğü
Kültür ve Tabiaat Varlıklarını Koruma Kurulu Onayı (eski eser ise)	Kültür ve Tabiaat Varlıklarını KorumaKur.
Yapı kullanma izin belgesi alınması	Belediye
Yapı kullanım/işletim sistemi	
Doğalgaz yetkili iç tesisatçıdan abonelik bilgi formu alınması	
Doğalgaz yetkili iç tesisatçıdan alınan abonelik bilgi formuna;adres beyanı,nüfus cüzdanı fotokopisi eklenecek abonelik sözleşmesi yapılması	Doğalgaz İdaresi
Güvence bedeli ödenmesi ve doğalgaz aboneliği olunması	Doğalgaz İdaresi
Doğalgaz iç tesisatının kontrol edilmesi	Doğalgaz İdaresi
Doğalgaz bağlantı uygunluk yazısı alınması	Doğalgaz İdaresi
Doğalgazın açılması	Doğalgaz İdaresi
Tapudan,kat mülkiyeti tapularının çıkarılması(yapı kullanma izin belgesi),kat mülkiyeti tapuları,son 6 ayda çekilmiş,2 fotoğraf)	Belediye
Kat mülkiyeti, emlak beyanamesi verilmesi	Belediye
Kanalizasyon bağlantısı uygunluk yazısı alınması	Kanalizasyon İdaresi
Kanalizasyon bağlantısı için asfalt kesimi ve kazı izinleri alınması	Belediye
Kanalizasyon idaresi gözetimde,kanalizasyonun ana şebekeye bağlanması	Kanalizasyon İdaresi
Elektrik Aboneliğinin, mesken aboneliğine çevrilmesi	Elektrik İdaresi

Yapım süreçleri	Aktörler
Sular idaresine mesken abonelikleri için, aslen veya vekaletle başvuru,pul,sayaç,su açma ve keşif bedellerinin ödenmesi,	İSKİ
Mesken aboneliği için evraklar;(nüfus müdürlüğünden ev ve inşaat ikemetgahı,yapı kullanma izin belgesi aslı ve fotokopisi,eks kart,tapu fotokopisi,dask deprem sigortası fotokopisi)	İSKİ
Sular idaresinin yerinde kontrolü	İSKİ
Su sayaçlarını takılması	İSKİ
Suyun kullanıma açılması	İSKİ

Şekil 2.7 Sit alanlarında yapım sürecine ilişkin iş akışı

BÖLÜM 3

TEKNİK ALTYAPI HİZMET VE TESİSLERİNE İLİŞKİN MEVZUAT

Bu bölümde, kentsel teknik altyapı unsurları ile doğrudan ve dolaylı olarak ilişkili olan, Türkiye'deki kurum, kuruluş ve mevzuat irdelenmiş ve özetlenmiştir. Kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları ve bunlara dayanak oluşturan, kanunlar, kanun hükmünde kararnameler ve yönetmelikler listelenerek, kurum ve kuruluşların teknik altyapı ile ilgili birimleri ve teşkilat yapıları ilişkilendirilmiş, kentsel teknik altyapıdaki rolleri ve yasal dayanakları irdelenmiştir.

Bu bölümde, kentsel teknik altyapı konusunda ülkemizde geçerli mevzuat taranmış; kanun hükmünde kararnameler, kanunlar ve yönetmelikler derlenerek bu bölümde özetlenmiş, bunların amacı ve kapsamı vurgulanmıştır. Teşkilat ve görevler hakkındaki mevzuat dışındaki önemli kanun, kanun hükmünde kararnameler, yönetmelikler ve kurum ve kuruluşlara ait halihazırda kullanılan şartnameler ise raporun ilerleyen bölümlerinde ilgili sektörlerin irdelenmesinde daha kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

3.1. Kanun Hükmünde Kararnameler

Altyapı tesisleri ile ilgili hükümleri ihtiva eden kanun hükmünde kararnameler (KHK) aşağıda verilmiştir.

644 Sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK (4/7/2011 tarih ve 27984 sayılı Resmi Gazete):

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı; Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek olup, Bakanlığının görevleri, teşkilat yapısı, hizmet birimleri hakkındaki hususları içermektedir.

645 Sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK (4/7/2011 tarih ve 27984 sayılı Resmi Gazete):

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı “Orman ve Su İşleri Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek” olup, Orman ve Su İşleri Bakanlığının

görevleri, Bakanlık Teşkilatı, Hizmet Birimleri, Taşra Teşkilatı, Komisyon, Şûra ve Çalışma Grupları ile Döner Sermaye, Sorumluluk ve Yetki, Personele İlişkin Hükümler ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususları içermektedir.

655 Sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK (01/11/2011 tarih ve 28102 sayılı Resmi Gazete):

Bu KHK’de Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğünün görevleri arasında, karayolu ulaşımını geliştirmek ve serbest, adil, sürdürülebilir bir rekabet ortamı sağlamak amacıyla sınırlı olmak üzere; kullanımı ücrete tabi olan her çeşit karayolu, köprü ve tünel ücretleri, terminal kullanım ücretleri ile taşımacılık faaliyetlerine ilişkin gerektiğinde taban ve tavan ücret tespit etmek ve uygulamasını denetlemek yer almaktadır.

3.2. Kanunlar

Altyapı tesisleri ile ilgili hükümlerin de içerisinde yer aldığı başlıca kanunlar aşağıda verilmiştir.

2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu (17/03/1984 tarih ve 18344 sayılı Resmi Gazete):

Bu kanun “Konut ihtiyacının karşılanması, konut inşaatını yapanların tabi olacağı usul ve esasların düzenlenmesi, memleket şart ve malzemelerine uygun endüstriyel inşaat teknikleri ile araç ve gereçlerin geliştirilmesi ve Devletin yapacağı desteklemeler” hususlarını içermektedir.

3152 Sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında (23/2/1985 tarih ve 18675 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “yurdun iç güvenliğinin ve asayişinin sağlanması, kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması, mülki idare bölümlerinin kurulması, kaldırılması ve düzenlenmesi ile ilgili çalışmaların yapılması, mahalli idarelerin yönlendirilmesi, kaçakçılığın men ve takibi, yurt sathında sivil savunma, nüfus ve vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi için İçişleri Bakanlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemek” olup Bakanlığın, görev, Merkez Teşkilatı, Bakanlık Makamı, Ana hizmet Birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri, Yardımcı Birimler, Sürekli Kurullar, Taşra Teşkilatı ve Bağlı Kuruluşlar, Sorumluluk ve Yetkiler ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususları kapsamaktadır.

3154 Sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (1/3/1985 tarih ve 18681 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “Enerji ve tabii kaynaklarla ilgili hedef ve politikaların, ülkenin savunması, güvenliği ve refahı, milli ekonominin gelişmesi ve güçlenmesi doğrultusunda tespitine yardımcı olmak, enerji ve tabii kaynakların bu hedef ve politikalara uygun olarak araştırılmasını, geliştirilmesini, üretilmesini ve tüketilmesini sağlamak için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemek” olup Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının görevleri, Bakanlık Merkez Teşkilatı, Bakanlık Makamı, Anahizmet Birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri, Yardımcı Birimler, Taşra teşkilatı, Bağlı Kuruluşlar, Sorumluluk ve Yetkiler, Transit Petrol Boru Hatları Kurulu ve Görevleri ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususları kapsamaktadır.

3194 Sayılı İmar Kanunu (9/5/1985 tarih ve 18749 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanun, “yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiş” olup Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar kapsamaktadır. Konu ile ilgili genel Hükümler, İmar Planları ile İlgili Esaslar, İfraz ve Tevhid İşleri, Yapı ve Yapı ile İlgili Esaslar ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususları kapsamaktadır.

3402 Sayılı Kadastro Kanunu (9/7/1987 tarih ve 19512 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, ülke koordinat sistemine göre memleketin kadastral veya topoğrafik kadastral haritasına dayalı olarak taşınmaz malların sınırlarını arazi ve harita üzerinde belirterek hukukî durumlarını tespit etmek suretiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun öngördüğü tapu sicilini kurmak, mekânsal bilgi sisteminin alt yapısını oluşturmaktır. Bu kanunda, Kadastro Çalışmaları, Sınırlandırma ve Tespit İşleri, Mülkiyet Hakkının Tespitine İlişkin Esaslar, Uyuşmazlıkların Kadastro Mahkemesinde Çözümlemesi, Mali Hükümler ve Çeşitli Hükümlerin tanımlanması yapılmıştır.

4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu (15/4/2000 tarih ve 24021 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı organize sanayi bölgelerinin kuruluş, yapım ve işletilmesi esaslarını düzenlemek olup, organize sanayi bölgelerinin ve üst kuruluşlarının oluşumunu, organlarını, işleyişini, yönetim ve denetimini düzenleyen hükümler ile bunlarla ilgili kişi

ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen hükümleri kapsar. Kuruluş ve Nitelikler, Organlar, Mali Konular ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususlardan oluşmaktadır.

4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (29/4/2003 tarih ve 25093 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “Kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilât ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemek” olup, Kültür ve Turizm Bakanlığının görevleri, Bakanlık Teşkilâtı, Ana Hizmet Birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri, Yardımcı Hizmet Birimleri, Taşra ve Yurt Dışı Teşkilâtları ile Bağlı Kuruluşlar, Sorumluluk, Yetki ve Ödül ile Çeşitli ve Hükümler ile ilgili hususlardan oluşmaktadır.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (23/7/2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “Büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak” olup Büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar. Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları, Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları, Büyükşehir Belediyesinin Organları, Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli, Malî Hükümler ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususlardan oluşmaktadır. Bu kanunda ulaştırma alanında Büyükşehir Belediyelerinin yetki ve sorumlulukları; Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak/yaptırmak ve uygulamak, ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek ve Kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek şeklindedir.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (4/3/2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “İl özel idaresinin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek olup il özel idaresini kapsar. İl Özel İdaresinin Kuruluşu ve Sınırları, İl Özel İdaresinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları, İl Özel İdaresinin Organları, İl Genel Meclisi, İl Encümeni, Vali, Organlara İlişkin Ortak Hükümler, İl Özel İdaresi Teşkilâtı, İl Özel İdarelerinin Denetimi, Malî Hükümler ve Cezalar, İl Özel İdaresinin Gelirleri ve Giderleri, İl Özel İdaresi Bütçesi, Borçlanma ve İktisadî Girişimler Cezalar ile çeşitli Hükümler ile ilgili hususlar tanımlanmaktadır.

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (11/6/2005 tarih ve 25842 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “Mahallî idare birliklerinin hukukî statüsünü, kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemek” olup mahallî idare birliklerini kapsar. Birliğin Kuruluşu, Tüzüğü, Görev ve Yetkileri Birliğin Organları, Malî Hükümler ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususları tanımlamaktadır.

5393 Sayılı Belediye Kanunu (13/7/2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “Belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemek” olup belediyeleri kapsar. Belediyenin Kuruluşu ve Sınırları, Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları, Belediyenin Organları, Belediye Meclisi, Belediye Encümeni, Belediye Başkanı, Organlara İlişkin Ortak Hükümler, Belediye Teşkilâtı, Belediye Personeli, Belediye Zabıtası, İtfaiye ve Acil Durum Plânlaması, Belediyelerin Denetimi, Malî Hükümler, Belediyenin Gelir ve Giderleri, Belediye Bütçesi, Borçlanma ve İktisadî Girişimler ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususlardan oluşmaktadır. Ayrıca, imar, su, kanalizasyon ve ulaşım gibi kentsel alt yapı hizmetlerini yapma veya yaptırma, toplu taşıma yapma; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurma, kurdurma, işletme ve işletirme hükümlerini yerine getirme görevleri yer almaktadır.

5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun (17/6/2009 tarih ve 27261 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı, “afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlemek” olup afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin

alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar. Kurullar, Başkanlık Teşkilatı ve Görevleri, Taşra Teşkilatı, Personel ve Mali Hükümler ile Çeşitli Hükümler hakkında tanımlamalar yapılmıştır.

6083 Sayılı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun (10/12/2010 tarih ve 27781 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı “Mülkiyet hakkını tespit etmek üzere taşınmazların kadastro çalışmalarını planlamak, yürütmek, yenilenmesini ve güncellenmesini sağlamak, tapu sicillerini oluşturmak, arşivlenerek korunmasını sağlamak, harita yapmak, üretim standartlarını tespit etmek ve arşivlenmesini sağlamak üzere, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile teşkilatlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olup Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri, Genel Müdürlük Teşkilatı, İstihdam, Döner Sermaye İşletmesi ve Çeşitli Hükümler tanımlanmıştır.

6107 Sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun (8/2/2011 tarih ve 27840 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanun ile düzenlenen hususlar dışında, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, anonim şirket statüsünde “İller Bankası Anonim Şirketi” unvanıyla bir kalkınma ve yatırım bankası kurulmuştur. Bu Kanunda, Bankanın amacı ve faaliyet konuları, organları ve yönetimi ve Çeşitli Hükümler ile ilgili hususlar yer almaktadır.

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun (31/05/2012 tarih ve 28309 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı; “Afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemek” olup, Uygulama, Dönüşüm Gelirleri ve Diğer Hükümler ile ilgili hususları kapsamaktadır.

6461 Sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun (1/5/2013 tarih ve 28634 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunun amacı; “Demiryoluyla yolcu ve yük taşımacılığının hizmet kalitesi açısından en uygun, etkin ve olabilecek en düşük fiyatla sunulmasını, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün demiryolu altyapı işletmecisi olarak yapılandırılmasını, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık Anonim Şirketi adıyla demiryolu tren işletmecisi olarak bir şirket kurulmasını, demiryolu altyapı işletmecisi ve demiryolu tren işletmecisinin hukuki ve mali yapıları, faaliyetleri ve personeline ilişkin hükümler ile ilgili diğer hususların düzenlenmesini, Kamu tüzel kişileri ile ticaret siciline kayıtlı şirketlerin demiryolu altyapısı inşa etmesini ve bu altyapının kullanılmasını, Kamu tüzel kişileri ile ticaret siciline kayıtlı şirketlerin demiryolu altyapı işletmeciliği ve demiryolu tren işletmeciliği yapabilmesini, sağlamaktır. Bu Kanun, ulusal demiryolu altyapı ağı üzerinde faaliyette bulunan demiryolu altyapı işletmecileri ve demiryolu tren işletmecilerini kapsamakta olup, TCDD ve TCDD Taşımacılık A.Ş.’ ye İlişkin Hükümler Kamu Tüzel Kişileri ve Şirketlerin Yetkilendirilmesi ve Taşınmazlar ile Çeşitli Hükümlerden oluşmaktadır.

3621 Sayılı Kıyı Kanunu (17/4/1990 tarih ve 20495 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanun, “deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek koruma ve toplum yararlanmasına açık, kamu yararına kullanma esaslarını tespit etmek amacıyla düzenlenmiş” olup, deniz, tabii ve suni göller ve akarsu kıyıları ile deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerine ait düzenlemeleri ve bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkan ve şartlarına ait esasları kapsar. Kıyı, Kıyı Kenar Çizgisi, Sahil Şeridi, Planlama ve Yapılanma Kontrol, İmar Mevzuatına Aykırı Yapı ve Ceza Hükümleri ile ilgili hususları tanımlamaktadır.

2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu (18/10/1983 tarih ve 18195 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunda, karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzenini sağlamak ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemleri belirlemek yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır.

6001 Sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (13/7/2010 tarih ve 27640 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanundaki yetki ve sorumluluklar;

- Karayolları ağının kalkınma planları, ulaştırma ana planı, stratejik plan ve programlar çerçevesinde ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde ulusal düzeyde geliştirilerek yaygınlaştırılması
- Karayolları ve karayollarıyla ilgili altyapı, diğer yatırımlar ve hizmetlerin, ekonomik ve sosyal gelişmenin gereklerine uygun, diğer ulaşım sistemleri ile uyumlu, güvenli ve çevreye duyarlı bir şekilde yapılması ve/veya yaptırılması
- Karayolları Genel Müdürlüğünün çalışma usul ve esasları ile teşkilat ve görevlerine ilişkin hükümleri düzenleme
- Otoyol, Devlet ve il yolları ağına giren karayolları güzergâhları ile bunların değişikliklerine ilişkin planları hazırlamak veya hazırlatmak. Hazırlayacağı programlar uyarınca karayollarını yapmak, yaptırmak, emniyetle kullanılmasını sağlayacak şekilde sürekli bakım altında bulundurmak, bakımını yaptırmak, onarmak, onarımını yaptırmak, işletmek, işlettmek.
- Otoyollar ve bunların üzerinde bulunan bakım ve işletme tesisleri ile hizmet tesislerinin, diğer mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıklarının yapımını ve/veya bakım ve onarımını ve/veya işletmesini yapmak veya yaptırmak ve denetlemek.
- Karayollarının kullanılmasına, teknik emniyet ve korunmasına yönelik kurallar ile tüm karayollarındaki işaretleme standartlarını uluslararası uygulamaları da dikkate alarak tespit etmek, yayımlamak ve kontrol etmek.

şeklinde verilmiştir.

3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun (13/6/1994 tarih ve 21959 sayılı Resmi Gazete)

Köprü, tünel, baraj, sulama, içme ve kullanma suyu, arıtma tesisi, kanalizasyon, haberleşme, kongre merkezi, kültür ve turizm yatırımları, ticari bina ve tesisler, spor tesisleri, yurtlar, tema parklar, balıkçı barınakları, silo ve depo tesisleri, jeotermal ve atık ısıya dayalı tesisler ve ısıtma sistemleri (Ek ibare: 20/12/1999 - 4493/1 md.) elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti maden ve işletmeleri, fabrika ve benzeri tesisler, çevre kirliliğini önleyici yatırımlar, otoyol, trafiği yoğun karayolu, demiryolu ve raylı sistemler, gar kompleksi ve istasyonları, teleferik ve telesiyej tesisleri, lojistik merkezi, yeraltı ve

yerüstü otoparkı ve sivil kullanıma yönelik deniz ve hava alanları ve limanları, yük ve/veya yolcu ve yat limanları ile kompleksleri, sınır kapıları ve gümrük tesisleri, milli park (özel kanunu olan hariç), tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında planlarda öngörülen yapı ve tesisleri, toptancı halleri ve benzeri yatırım ve hizmetlerin yaptırılması, işletilmesi ve devredilmesi konularında, yap-işlet-devret modeli çerçevesinde sermaye şirketlerinin veya yabancı şirketlerin görevlendirilmesine ilişkin usul ve esasları kapsar

6461 Sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun (1/5/2013 tarih ve 28634 sayılı Resmi Gazete)

Demiryoluyla yolcu ve yük taşımacılığının hizmet kalitesi açısından en uygun, etkin ve olabilecek en düşük fiyatla sunulması hükmünün yer aldığı mevzuattır.

3.3. Yönetmelikler

Altyapı tesisleri ile ilgili hükümlerin de içerisinde yer aldığı yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği (15.06.2006 tarih ve 26199 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Alt Yapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek” olup, Büyükşehir Belediyesi Alt Yapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezinin kuruluş, görev ve yetkileri ile bu merkezlerin çalışma usul ve esaslarını, alt yapı yatırım hesabının oluşumunu ve gelirini kapsar.

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği (15/12/2012 tarih ve 28498 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca, riskli yapılar ile riskli alan ve rezerv yapı alanlarının tespitine, riskli yapıların yıktırılmasına, yapılacak planlamaya, dönüştürmeye tabi tutulacak taşınmazların değerinin tespitine, hak sahibi olacaklarla yapılacak anlaşmaya ve yapılacak yardımlara, yeniden yapılacak yapılara ve 6306 sayılı Kanun kapsamındaki diğer uygulamalara ilişkin usûl ve esasları belirlemektir.”

Altyapılı Arsa Üretimi ve Bu Arsaların Tahsis Yoluyla Satışına İlişkin Yönetmelik (11.09.2004 tarih ve 25580 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca tespit edilen yerleşim yerlerinde düzenli ve kontrollü kentleşmeyi sağlamak üzere; konut yapımına uygun arazi ve arsaların seçimi ve temini, arsa geliştirmeyi kolaylaştıracak ve hızlandıracak yöntemlerin belirlenmesi, doğal ve çevresel değerlerin korunarak sürdürülebilir bir kentsel gelişmenin sağlanması ve arsa arzını artırarak fiyatların düşürülmesi için altyapılı arsa üretimi ve üretilen altyapılı arsaların tahsis yoluyla satışına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olup, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı’nın altyapılı arsa sunumu amacıyla arazi ve arsa temini, altyapılı arsa üretimi ile altyapılı arsaların tahsis yoluyla satışına ilişkin iş ve işlemleri kapsar.

Belediye Arsaları Üzerinde Toplu Konut ve Kentsel Çevre Üretimi ve Kredilendirilmesine Dair Yönetmelik (14.11.1992 tarih ve 21405 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmelik, “02/03/1984 tarih ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile Toplu Konut Fonunun Kullanım Şekline İlişkin Tüzük çerçevesinde, arsa, teknik altyapı, sosyal donatı ve konut üretiminin bir bütünlük içinde ele alınarak, Toplu Konut İdaresi, belediyeler, bankalar ve konut yapımcılarının işbirliği ile kentsel çevre üretilmesi ve kredilendirilmesine ilişkin esas ve usulleri düzenlenmekte” olup, bu Yönetmelikle “Konut üretiminde teşvik edilecek kentsel alanların ve önceliklerinin şehircilik ilkelerine ve bilimsel gereklere dayalı olarak saptanması, Belediyelerin mülkiyetinde veya mülkiyetine geçmesi mümkün olan alanlarda yaratılan değerlerin kamu lehine değerlendirilmesi ile oluşacak yerel kaynakların toplu konut bölgesinde, teknik altyapı ve sosyal donatı amaçlı kullanılması ve böylece Toplu Konut Fonunun daha verimli kullanımının sağlanması, Çağdaş kentsel çevreleri oluşturmak üzere, planlama, projelendirme ve uygulama süreçlerinde rasyonellik ve bütünlük içinde koordinasyon sağlanması, Nitelikli ve ekonomik konut ve kentsel çevre üretimini sağlamak için, konut üretiminde standardizasyonun desteklenmesi, ihale sistemlerinin, sözleşmelerin, iş ve finansman programlarının yönlendirilmesi, yurttaşların zaman ve kaynak kayıplarına yol açan plansız ve yüksek maliyetli uygulamaların önlenmesi, Sonuçta, konut sorununa arsa, teknik altyapı, sosyal tesisler, çevre düzenlemesi, konut üretimi bütünlüğü içinde yaklaşan bir sistem oluşturularak, Toplu Konut İdaresi'nin yönlendirme ve kredilendirme yoluyla destek vermesi ve Belediyeler, Konut Yaptırımcılar ve Bankaların işbirliği ile çağdaş kentsel çevrelerin üretilmesi amaçlanmıştır.”

Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği (24.12.2002 tarih ve 24973 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yaptıracağı yarışmalara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.”

Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği (02.11.1985 tarih ve 18916 sayılı Resmi Gazete)

3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümlerine dayanılarak hazırlanmış bulunan bu Yönetmelik, belediye sınırları ve mücavir alan sınırları içinde veya dışında, imar plânı bulunan alanlarda uygulanır.

3621 sayılı Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik (03.08.1990 tarih ve 20594 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Deniz, tabii ve suni göller ve akarsularda kıyı kenar çizgisinin tespiti, kıyıların kullanılması ve korunması ile kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda, deniz ve göllerin kıyılarının devamı niteliğinde olan sahil şeritlerinde planlama ve uygulama esaslarını belirlemek” olup, deniz, tabii ve suni göller ve akarsu kıyıları ile sahil şeritlerini, bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkân ve şartlarını, kıyılarda ve sahil şeritlerinde planlama ve yapılanma esaslarını doldurma ve kurutma yolu ile arazi kazanma ve kullanma esaslarını, kıyı kenar çizgisi tespit komisyonunun teşekkülü, görev ve yetkileri, çalışma şekli ile Kanunun uygulanmasına açıklık getiren esasları kapsar.

Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde İmar Planlarının Hazırlanması ve Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik (03.11.2003 tarih ve 25278 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “4957/2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezlerinde her ölçekte imar planlarının yapılması, yaptırılması ve resen onaylanması ve tadil edilmesine ilişkin işlemleri düzenlemek” olup, mevki ve sınırları Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit ve ilan edilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezlerinde her ölçekte imar planlarının hazırlanması, onaylanması ve tadil edilmesinde uyulacak usul ve esaslara ait hükümleri kapsar.

Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik (26.07.2005 tarih ve 25887 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Koruma Amaçlı İmar Planlarının ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, yapım esasları, gösterimi, onaylanması, uygulaması, denetimi ve bu plan ve projeleri hazırlayacak müelliflerin nitelikleri ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları belirlemek” olup, sit alanları, kültür ve tabiat varlıkları ve bunların etkileşim geçiş sahaları ile koruma alanlarında yapılacak koruma amaçlı imar planı ve değişiklikleri ile çevre düzenleme projelerinin yapımına ve müelliflerinin görev yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları kapsar. Sit alanlarında gerçekleştirilecek koruma amaçlı imar planları ile ören yerlerinde gerçekleştirilecek çevre düzenleme projelerinin hazırlanma, uygulama ve denetim sürecinde uyulacak teknik ve yönetsel esaslar konusunda bu Yönetmelik hükümleri geçerlidir.

Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği (05/02/2008 tarih ve 26778 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanuna göre faaliyet gösteren Merkez ve İl Yapı Denetim Komisyonlarının, yapı denetim kuruluşlarının ve laboratuvarların kuruluş ve çalışmaları; yapı denetim kuruluşlarında ve laboratuvarlarda görev alacak denetçi mimar ve mühendisler ile diğer görevlilerde aranacak nitelikler; ilgili idare, proje müellifi, yapı müteahhidi, şantiye şefi, yapı sahibi ile yapı denetim kuruluşu ortaklarının görev ve sorumlulukları; yapı denetimi hizmet sözleşmesinin düzenlenmesi ve hizmet bedellerinin ödenmesi; yapılara sertifika verilmesi ve Kanununun uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.”

Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (22/8/2009 tarih ve 27327 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Organize sanayi bölgelerinin kuruluşu, yapımı ve işletilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olup, organize sanayi bölgelerinin planlanmasını, yer seçimini, OSB'nin gerçekleştirilmesi için zorunlu olan ve Bakanlığın uygun gördüğü teknik altyapılarla ilgili OSB dışında kalan alanların onaylı sınır olarak belirlenmesini, imar planları ve parselasyon planları ile değişikliklerinin onayını, arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımı ile ilgili ruhsat ve izinleri, kuruluş protokolünün şeklini ve içeriğini, organların oluşumunu, görev ve yetkilerini, çalışma usul ve esaslarını, genel idare giderleri için kredi kullanmakta olan OSB'lerde bölge müdürü ve görevlendirilecek diğer personelin nitelikleri ve sayıları ile görevlendirme şeklini, kredi

talebi ve bunun geri ödeme usul ve esaslarını, arsa tahsislerini, altyapı tesisleri kurma, kullanma ve işletme hakkı ile ilgili hususları, kredi kullanmakta olan OSB’lerde ihale usul ve esasları ile hakedişlerin düzenlenmesi ve onaylanmasını, kiralama usul ve esaslarını, OSB üst kuruluşunun görev ve çalışma şeklini ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususları kapsar.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (10/8/2016 tarih ve 29797 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “Teknoloji geliştirme bölgelerinin kuruluşu, işleyişi, yönetim ve denetimi ve bunlarla ilgili kişi ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları ile 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları düzenlemek” olup, teknoloji geliştirme bölgelerinin kuruluşu, işleyişi, yönetim ve denetimi ve bunlarla ilgili kişi ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları kapsar.

Elektrik Şebeke Yönetmeliği (28/05/2014 tarih ve 29013 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “Elektrik iletim sisteminin güvenilir ve düşük maliyetli olarak planlanması, işletilmesi ve sistem kararlılığının sağlanmasında uygulanacak standartlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile tüketicilere kaliteli ve yeterli elektrik enerjisi arz edilebilmesi için uygulanacak arz güvenilirliği ve kalitesi koşullarının belirlenmesi” Olup, TEİAŞ, iletim sistemi kullanıcıları ve dağıtım sistemine bağlı olan ancak iletim sistemini etkileyen diğer kullanıcıların yükümlülüklerini, uymaları gereken tesis tasarım ve işletme kurallarını ve iletim sisteminin planlanması ve sistem güvenliğine ilişkin koşulların dikkate alınarak işletilmesi için uyulması gereken hususları kapsar.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (14/06/2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “Fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve geliştirmek, koruma ve kullanma dengesini sağlamak, ülke, bölge ve şehir düzeyinde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, yaşam kalitesi yüksek, sağlıklı ve güvenli çevreler oluşturmak üzere hazırlanan, arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek” olup, her tür ve ölçekteki mekânsal planlar ile bu planlara ilişkin revizyon, ilave, değişikliklerin yapılmasına ve incelenmesine, mekânsal planlar ile özel amaçlı plan ve projelere yönelik usul ve esasları kapsar.

Söz konusu Yönetmeliğin 20. Maddesi'nde;

(1) Çevre düzeni planının ihtiyaca cevap vermediği hallerde veya planın vizyonu, amacı, hedefleri, stratejileri, ilke ve politikaları açısından plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü etkilemesi halinde çevre düzeni planı bütününde revizyon yapılır. Çevre düzeni planı revizyonu;

- a) Nüfusun yerleşim ihtiyaçlarının karşılanamaması,
- b) Planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması,
- c) Yeni verilere bağlı olarak, sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması,
- ç) Yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerde değişiklik olması, durumunda yapılır.

(2) Çevre düzeni planı ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğü bozmayacak nitelikte, plan değişikliği yapılabilir. Çevre düzeni planı değişikliklerinde;

- a) Kamu yatırımlarına,
 - b) Çevrenin korunmasına,
 - c) Çevre kirliliğinin önlenmesine,
 - ç) Planın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve maddi hataların giderilmesine,
 - d) Değişen verilere bağlı olarak planın güncellenmesine,
- dair yeterli, geçerli ve gerekçeleri açık olan, altyapı etkilerini değerlendiren raporu içeren teklif ve talepler; idarece planın temel hedef, ilke, strateji ve politikaları kapsamında teknik ve yasal çerçevede değerlendirmeye alınarak sonuçlandırılır.

denmektedir. Aynı yönetmeliğin İmar planı değişiklikleri başlığı ile verilen 26. Maddesinin 7. fıkrasında;

“Yoğunluk artıran veya kentsel ulaşım sistemini etkileyen imar plan değişikliklerinde, kentsel teknik altyapıya yönelik etkilerin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla ayrıca kentsel teknik altyapı etki değerlendirmesi raporu, analizi hazırlanır veya hazırlatılır.”

denmektedir.

Verici Tesis ve İşletim Şirketi İle Multipleks İşletmecileri Hakkında Yönetmelik (09.04.2013 tarih ve 28613 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Tek bir verici tesis ve işletim şirketi ile multipleks işletmelerinin kurulması, yayın iletim yetkisi verilmesi ve işletilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bunların

uyması gereken idari, mali ve teknik şartları belirlemek” olup, verici tesis ve işletim şirketi ile multipleks işletmecilerinin uymaları gereken idari, mali ve teknik şartlar ile yayın iletim yetkisi verilmesine ilişkin hususları kapsar.

Harita ve Harita Bilgilerini Temin ve Kullanma Yönetmeliği (31/8/1994 tarih ve 22037 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “22 Nisan 1925 tarihli ve 657 Sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu ile bu Kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapan 2 Ocak 1961 tarihli ve 203,7 Mart 1990 tarihli ve 3615 Sayılı Kanunlar,30 Mayıs 1973 tarihli ve 1738 Sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu, 26 Eylül 1984 tarihli ve 3045 Sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile 21 Haziran 1987 tarihli ve 3402 Sayılı Kadastro Kanunu gereği; bu kurumlarca ve bu Kanunlarla yetki verilmiş diğer kurumlarca üretilen harita ve harita bilgilerinden, ülke güvenliğine zarar vermeden, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, yükseköğretim kurumları ile yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerin yararlanma esaslarını belirlemek” olup, Harita Genel Komutanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı ve kanunlarla yetki verilmiş diğer kurumlarla, bu kurumlarca üretilen; her çeşit harita ve harita bilgilerini elinde bulunduran, çoğaltan ve kullanan resmi kuruluşlarla, gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliği (15/7/2005 tarih ve 25876 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; “Büyük ölçekli (1/5000 ve daha büyük) mekânsal (coğrafi) bilgilerin ve haritaların üretiminde ülke genelinde standardın sağlanmasını, üretimin tek elden izlenmesini ve sektörde hizmet tekrarının önlenmesini, büyük ölçekli mekânsal bilgilerin ve haritalardaki konum bilgilerinin, Türkiye Ulusal Temel GPS Ağı koordinat sistemine dayalı üç boyutlu kartezyen koordinatlar (X,Y,Z) veya GRS80 elipsoidinde jeodezik koordinatlar (enlem, boylam, elipsoit yüksekliği) ile Türkiye Ulusal Düşey Kontrol Ağı-1999’a dayalı Helmert ortometrik yüksekliklerin (H), yersel, uydu ve uzay, inersiyal, fotogrametrik teknikler kullanılarak sayısal, çizgisel ve fotografik olarak elde edilmesini, coğrafi bilgi sistemlerine altlık oluşturacak biçimde ulusal veri değişim formatında derlenmesini, bilgi teknolojileri ve kartografik tekniklerle görselleştirilmesini sağlamak” olup, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce üretilen ve üretilecek olan mekânsal bilgilerin elde edilmesi, derlenmesi, analiz edilmesi, coğrafi veri

tabanında saklanması, görselleştirilmesi, araziye uygulanması ve sayısal elektronik ortamlarda iletimine ilişkin teknik esasları kapsar.

Cevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik (11/11/2008 tarih ve 27051 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Ülkemizin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginliğin korunarak kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak, ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, genel arazi kullanım kararları ile bunlara ilişkin strateji ve politikaları oluşturmak ve çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar planlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekteki çevre düzeni planlarının hazırlanmasına, hazırlattırılmasına, onaylanmasına, izlenmesine, denetlenmesine ve bu planlar üzerinde yapılacak değişikliklere ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olup, planlama alanı bütününde 1 inci maddede tanımlanan amaç doğrultusunda hazırlanacak 1/50.000-1/100.000 ölçekteki çevre düzeni planı, revizyon, ilave ve değişikliklerinin hazırlanması, hazırlatılması, onaylanması, uygulanmasının izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Karayolları Kenarında Yapılacak ve Açılacak Tesisler Hakkında Yönetmelik (15/05/1997 tarih ve 22990 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmelik; Karayollarının her iki tarafında karayollarına bağlantıyı sağlayacak geçiş yolları yönünden akaryakıt istasyonları, servis istasyonları, akaryakıt dolum istasyonları, sıvılaştırılmış petrol gazları (LPG/CNG) dolum ve ikmal istasyonları, tehlikeli madde depoları, umuma açık park yerleri, umuma açık garaj, yolcu terminali (otogar), yük terminali (nakliyat ambar ve depoları), fabrika, işhanı, çarşı, pazar yeri, toptancı hali, sinema, tiyatro ve benzeri eğlence yerleri, turistik yapı ve tesisler, malzeme ocak ve harmanları, maden ve petrol şantiye-ocak ve tesisleri, araç bakım-onarım-teşhir ve satış yerleri, otel, motel, lokanta, kahvehane, ticari bina, hububat- tütün- fındık- pancar ve benzeri tarım ürünleri depoları, besi çiftliği ve ahırlar, yolcu indirme - bindirme yerleri (durak) , sürücü kurs yerleri, eğitim- sağlık- spor- dini- kültürel ve benzeri amaçlı kamu ve özel yapılar ile bunların sosyal tesisleri, üretme çiftlikleri, havuzlar, sabit kantarlar, trafolar, meskenler ile trafik güvenliğini etkileyecek her türlü yapı ve tesislerin, karayollarının her iki tarafında sınır çizgisine elli metre mesafe içinde olup geçiş yolları ile karayoluna bağlantı yapmaksızın yukarıda belirtilen yapı ve tesislerin yapılması, açılması, işletilmesi veya tadil edilmesinde karayolu trafik güvenliğinin sağlanması amacıyla yönelik olarak aranacak usul, esas ve şartları kapsar.

Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği (02/11/1985 tarih ve 18916 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan ve plâni bulunmayan alanlardaki yapılaşmaların fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak” olup, planı bulunmayan ve/veya son nüfus sayımına göre nüfusu 10.000 in altında olan belediyelerin yerleşik alan sınırları içinde, belediye ve mücavir alan sınırları içindeki köy ve mezraların yerleşik alanlarında, belediye ve mücavir alan sınırları dışında planı bulunmayan köy ve mezraların yerleşik alanları ve civarında, belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışında imar planı ve yerleşik alan sınırları dışında kalan iskan dışı alanlarda, uygulanır.

Belediyeler İmar Uygulamaları Yardım Yönetmeliği (17.08.1983 tarih ve 18138 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Belediyelerin imar uygulamalarına yardım yapmak, imar planlarının uygulanması konusunda Belediyeleri teşvik etmek ve desteklemek” olup, Belediyelerin imar uygulamalarına yardım amacıyla Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Bütçesinde yer alan ödeneklerin tahsisi, harcama mahsup ve denetimi bu yönetmelik esaslarına göre yapılır. Genel Bütçe Gelirlerinden verilen fon'un tahsisi, harcama, mahsup ve denetimi bu yönetmelik esaslarına göre yapılır.

İmar Kanununun 18 İnci Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlenmesi İle İlgili Esaslar Hakkında Yönetmelik (02/11/1985 tarih ve 18916 sayılı Resmi Gazete)

Yönetmeliğin amacı; “3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesine göre yapılacak arazi ve arsa düzenlemesinin nerelerde ve ne şekilde tatbik edileceği ve bununla ilgili diğer hususlara açıklık getirmek” olup, belediye ve mücavir alan sınırları ile bu sınırlar dışında düzenlenmiş uygulama imar plâni alanları içindeki binalı veya binasız arazi ve arsa düzenlemelerini kapsar.

Belediyelerin Arsa, Konut ve İşyeri Üretimi, Tahsisi, Kiralaması ve Satışına Dair Genel Yönetmelik (29.09.2005 tarih ve 25951 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Belediyeler tarafından arsa, konut ve işyerleri üretilmesi, tahsisi, kiralanması ve satışına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olup, belediyeler tarafından üretilen arsa, konut ve işyerlerinin tahsisi, kiralanması ve satışına ilişkin düzenlemeleri kapsar.

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin korunması ve en iyi bir biçimde kullanımının sağlanması için, su kirlenmesinin önlenmesini sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirmek üzere gerekli olan hukuki ve teknik esasları belirlemek” olup, su ortamlarının kalite sınıflandırmaları ve kullanım amaçlarını, su kalitesinin korunmasına ilişkin planlama esasları ve yasaklarını, atıksuların boşaltım ilkelerini ve boşaltım izni esaslarını, atıksu altyapı tesisleri ile ilgili esasları ve su kirliliğinin önlenmesi amacıyla yapılacak izleme ve denetleme usul ve esaslarını kapsar.

Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği (08/01/2006 tarih ve 26047 sayılı Resmi Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı, “Kentsel atıksuların toplanması, arıtılması ve deşarjı ile belirli endüstriyel sektörlerden kaynaklanan atıksu deşarjının olumsuz etkilerine karşı çevreyi korumak” olup, kanalizasyon sistemlerine boşaltılan kentsel ve belirli endüstriyel atıksuların toplanması, arıtılması ve deşarjı, atıksu deşarjının izlenmesi, raporlanması ve denetlenmesi ile ilgili teknik ve idari esasları kapsar.

Karayolları Genel Müdürlüğü Dışındaki Kuruluşların Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol) Yapımı, Bakımı ve İşletilmesi İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği (14/4/1993 tarih ve 21552 sayılı Resmi Gazete)

Bu Kanunda, tüm tesisleri ile birlikte erişme kontrollü karayollarının (otoyolların) veya Genel Müdürlükçe yapılmış veya yapılacak otoyollar üzerindeki yolculukla ilgili hizmet tesislerinin yapımı, bakımı ve işletilmesi, sermaye şirketlerinin görevlendirilmesi ve mevcut otoyolların işletme haklarının devri, sözleşme yapılması, görevlerin yürütülmesi, denetlenmesi, sona ermesi ve tarifelerin belirlenmesine ilişkin usul ve esaslara yer verilmiştir.

Otopark Yönetmeliği (01/07/1993 tarih ve 21624 sayılı Resmi Gazete)

3194 sayılı İmar Kanununun 37 nci ve 44 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanan bu Yönetmeliğin amacı, yerleşme yerlerinde araçların yol açtığı, trafik sorunlarının çözümü için otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerin neler olduğunun ve otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartlarının tesbit ve giderilme esaslarını aynı Kanunun 5 inci maddesinde tanımlanan ulaşım sistemlerini ve problemlerinin çözümünü gösteren imar planlarına uygun olarak düzenlemektir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (25/11/2014 tarih ve 29186 sayılı Resmî Gazete)

Yönetmelikteki tabiriyle, çevresel etki değerlendirmesi (ÇED); gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade eder.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe giren Yönetmelik;

- Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ile Proje Tanıtım Dosyasının hangi tür projeler için isteneceği ve içereceği konuları,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları,
- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamına giren projelerin başvuru, inşaat öncesi, inşaat, işletme ve işletme sonrası izlenmesi ve denetlenmesini,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi sisteminin, çevre yönetiminde etkin ve yaygın biçimde uygulanabilmesi ve kurumsal yapısının güçlendirilmesi için gerekli eğitim çalışmalarını,

kapsar.

Stratejik Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (08/04/2017 tarih ve 30032 sayılı Resmî Gazete)

Bu Yönetmeliğin amacı; çevrenin korunmasını sağlamak üzere sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, çevre üzerinde önemli etkiler yapması beklenen plan/programların hazırlanması ve onayı sürecine çevresel unsurların entegre edilmesi için uygulanan Stratejik Çevresel Değerlendirme sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemektir.

Bu Yönetmelik; atık yönetimi, balıkçılık, enerji, kıyı yönetimi, mekânsal planlama, ormancılık, sanayi, su yönetimi, tarım, telekomünikasyon, turizm ve ulaştırma sektörlerine ilişkin hazırlanan ve 25/11/2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer alan projeler

için çerçeve oluşturan plan/programlara Stratejik Çevresel Değerlendirme yapılması, yaptırılması, izlenmesi ve eğitim verilmesine ilişkin idari ve teknik usul ve esasları kapsar. Bu Yönetmelik hükümleri; milli savunma ve sivil savunma kapsamında yer alan plan/programlara, mali plan/programlar ile bütçe plan/programlarına, imar planlarına ve sınıraşan plan/programlara uygulanmaz.

3.4. Ulaşım Altyapısı İle İlgili İdari ve Yasal Mevzuat

Ulaşım Ana Planının yapımının kent ulaşımı açısından önemi ulusal politikalara yansımış ve bazı yasal düzenlemelerle zorunlu hale gelmiştir. Ulusal ulaşım politikalarla yasal düzenlemelerin bir kısmı aşağıya çıkarılmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nın "Kentiçi Ulaşım" başlığı altındaki 444. paragrafta "Toplumun tüm kesimlerine eşit fırsatlar sunan, katılımcı, kamu yararını gözeten, yurtiçi kaynakların kullanımına özen göstererek dışa bağımlılığı en aza indiren, çevreye duyarlı, ekonomik açıdan verimli, güvenli ve sürekli yaya hareketinin sağlanmasını esas alan kentiçi ulaşım planlaması yapılacaktır. Arazi kullanım kararlarının her ölçekte ulaşım etkileri ile birlikte değerlendirilmesi ve her ölçeğin gerektirdiği kentiçi ulaşım planlarının hazırlanması sağlanacaktır."

Sekizinci Kalkınma Planı'nın "Ulaştırma Özel İhtisas Komisyonu Raporu Kentiçi Ulaşım Alt Komisyonu Raporu"nda; "Kentiçi Ulaşımda Yetki ve Sorumluluk Paylaşımı" başlığı altında; "Belediyeler kendi sınırları içinde imar planlaması ve ulaşım planlaması çalışmalarını yürütmekle ve uygulamakla sorumludur. Dolayısıyla belediyeler bu iki planlama kriter ve süreçleri arasında eşgüdümü ve ulaşım ana planının imar planına uygunluğunu sağlama sorumluluğunu da taşımaktadır." ifadeleri yer almaktadır.

10. Ulaşım Şurası Kent İçi Çalışma Grubu Raporunun "Kentiçi Ulaşım Planlaması Sorunlar, Stratejiler ve Eylemler" bölümünde; Kentlerde sürdürülebilir ulaşım planlama yaklaşımlarının uygulanmaması sorun olarak tanımlanmış ve stratejiler başlığında "Ulaşım Ana Plan (UAP) yapım zorunluluğunun getirilmesi", eylemler başlığında ise "Nüfusu 100.000 ve daha büyük her kent için ulaşım ana planı yapılacak ve beş yılda bir güncellenecektir." ifadelerine yer verilmiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. maddesi ile bu hususta açık yasal düzenleme yapılmıştır.

"Madde 7- büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek." Büyükşehir belediyesinin görevleri arasındadır.

Diğer yandan da 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununa dayanılarak 09.06.2008 tarih ve 26901 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ulaşımda Enerji Verimliliğinin Artırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte de bu konuda düzenlemelere yer verilmiştir. Yönetmeliğin Kentsel ulaşım planları başlığı altında;

"Madde 10 – (1) Büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyesi sınırları dışındaki belediyelerden Nüfusu yüz binin üzerinde olanlar ulaşım ana planı hazırlarlar. Bu planlar on beş yıllık süreler için yapılır ve her beş yılda bir yenilenir. Şehir planları ile sürdürülebilir kentsel ulaşım planları birlikte ele alınır." denilmektedir.

Bu madde ile planlamanın esaslarına ve konularına da kısa bir bakış ortaya konulmuştur.

" (2) Kentsel ulaşım planlaması sırasında ilgili kurum/kuruluşların görüşleri alınarak, çevre otoyolları ve Raylı sistem çalışmalarına öncelik veren, yerleşim alanlarının yer seçimi ve bu alanların birbiri ile olan Ulaşımını sağlayan üst ölçekli planlar yapılır.

(3) Kent içinde yetersiz kalan yollarda sıkışan trafiği rahatlatmak üzere; yol genişletmesi, kavşak Düzenlemesi ve otopark kurulması gibi önlemler alınır.

(4) Yeni açılan yolların çevre otoyollarına bağlantısı KGM'nin uygun görüşü alınarak yapılır.

(5) Kentsel ulaşım planları yapılırken toplu taşımayı teşvik etmek amacıyla raylı sistem yatırımı artırılır.

(6) Kent ulaşımında enerji verimliliğinin artırılması ve yakıt tüketiminin düşürülmesi için trafiğin güvenli ve akıcı olması sağlanır.

(7) Belediyeler; kent içi ulaşım güzergâhlarının belirlenmesinde trafik akışındaki yakıt sarfiyatını öncelikle göz önünde bulundurur. Topografik yapısı uygun güzergâhlara

bisiklet yolları ve bisiklet park alanları yapar." şeklinde düzenlenmiştir. 5393 sayılı Belediyeler Kanununun belediyenin görev ve sorumluluklarını belirleyen 14. Maddesi;

“a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.” ifadelerini içermektedir.

655 Sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğünün görevlerini belirleyen 15. Maddede;

“c) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri, gerçek ve tüzel kişilerce yaptırılacak (a) bendinde yazılı ulaşım altyapılarının proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak.

ç) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idarelerinin metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Bakanlar Kurulunun iznine sunmak.

d) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri tarafından yaptırılacak metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak.

e) (a) bendinde yazılı ulaşım altyapıları ile metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin standartlarını ve bunlarla ilgili birim fiyatları belirlemek.

f) Bakanlar Kurulunca yapımının üstlenilmesine karar verilen metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve bunlarla ilgili tesislerin ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak plan, proje ve programlarını hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve bunları yapmak veya yaptırmak.

(2) Birinci fıkranın (f) bendi kapsamındaki metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin Bakanlıkça yapımının tamamlanmasından sonra, Bakanlık bağlı, ilgili veya ilişkili kuruluşları dışında bir kuruluşa mülkiyetinin maliyet bedeli üzerinden devri Hazine Müsteşarlığının uygun görüşü alınarak düzenlenecek protokoller ile gerçekleştirilir. Devralan kuruluş, merkezi yönetim bütçesinden karşılanan proje maliyetlerinin ifa edildiği tarihe kadar, devredilen projeden sağlanan tüm brüt gelirleri Hazine Müsteşarlığınca belirlenen hesaba aktarır. Bu hasılatın protokolle

tespit edilen oran esas alınarak belirlenen tutarı, hesabın bulunduğu banka tarafından Hazine Müsteşarlığı hesaplarına aktarılır. Söz konusu oranı belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Devralan kuruluşun belediye bağlı idaresi, belediye bağlı idaresinin ve/veya belediyenin sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip olduğu şirket olması halinde ve herhangi bir sebeple faaliyetlerinin sonlandırılması halinde, bu fıkra kapsamında ilgili kuruluş tarafından yerine getirilmesi gereken tüm yükümlülükler ilgili belediye tarafından üstlenilmiş sayılır.” denmektedir.

4.1. T.C. Başbakanlık

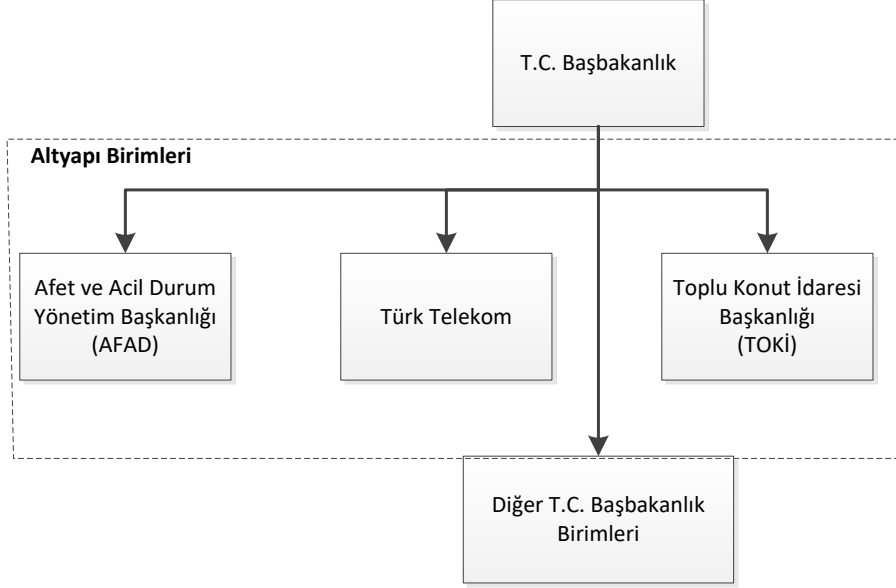
T.C. Başbakanlık teşkilat yapısında ana hizmet birimleri, yardımcı hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri, kurullar ve bağlı kurul sekreterliği bulunmaktadır. 3056 Sayılı Başbakanlık Teşkilât Kanununun 2. maddesinde Başbakanlığın görevleri arasında;

- Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlamak,
- Anayasa ve kanunlarla verilen hizmetleri yerine getirmek maksadıyla gerekli tedbirleri almak,
- Devlet Teşkilatının düzenli ve müessir bir şekilde işlemlerini temin edecek prensipleri tespit etmek,
- Hükümet Programı ve kalkınma planları ile yıllık programların uygulanmasını takip etmek ve
- Kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik ve karar tekliflerinin Anayasa'ya ve diğer mevzuata uygunluğunu incelemek ve Yasama Organı ile olan münasebetleri yürütmek

yer almaktadır. Bu kapsamda, Ana Hizmet Birimleri altında faaliyetine devam eden Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü şu konularda faaliyet göstermektedir:

- Bakanlıklarca hazırlanan kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik ve Bakanlar Kurulu kararlarına ait tasarıları Anayasa'ya, kanunlara, genel hukuk kurallarına, kalkınma plan ve programları ile Hükümet Programına uygunluğu açısından incelemek ve Bakanlar Kurulunda görüşülecek duruma getirmek.
- Bakanlar Kurulunca uygun görülen kanun tasarılarının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmasına ait işleri yürütmek, bunları kanunlaşmaya kadar takip etmek.
- Kanun teklifleri hakkında Hükümet görüşünün belirlenmesini ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmasını sağlamak.
- Başbakanlığın görev alanına giren kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik esasları ve Bakanlar Kurulu kararnamelerini, gerektiğinde ilgili birimlerin görüşünü de alarak hazırlamak.
- Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak, mevzuat hazırlama ve esasları ile ilgili ilkeleri belirlemek.

T.C. Başbakanlık'a bağlı ya da ilişkili altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birim/kurum/kuruluşlar Şekil 4.2'de verilmiştir.

Şekil 4.2 T.C. Başbakanlık'a bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler

Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD)

17/6/2009 tarih ve 27261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gereği faaliyetlerine devam eden Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), T.C. Başbakanlık'a bağlı bir birim olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

Türkiye'nin, sahip olduğu topografik ve iklimsel yapısı gereği doğal afetlerle sık sık yüz yüze kalan bir ülke olması sebebiyle, su baskını, sel, heyelan, gibi afetler kentsel altyapı sistemlerini olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede, AFAD tarafından yeni bir afet yönetim modeli uygulamaya konulmuş olup, getirilen bu model ile öncelik, "Kriz Yönetimi"nden "Risk Yönetimi"ne verilmiştir. "Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi" olarak adlandırılan bu model, afet ve acil durumların sebep olduğu zararların önlenmesi için tehlike ve risklerin önceden tespitini, afet olmadan önce meydana gelebilecek zararları önleyecek veya en aza indirecek önlemlerin alınmasını, etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasını ve afet sonrasında iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içerisinde yürütülmesini öngörmektedir.

AFAD, illerde doğrudan valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ve 11 ilde bulunan Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri vasıtasıyla çalışmalarını

yürütmektedir. AFAD, afet ve acil durumlara ilişkin tek yetkili kurum olup, bir şemsiye kurum anlayışıyla afet ve acil durumun niteliği ve büyüklüğüne göre gerek Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri, Sağlık, Orman ve Su İşleri ve ilgili diğer bakanlıklar ile gerekse sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş. (Türk Telekom)

Türk Telekom tarihindeki önemli olaylar kronolojik olarak şöyledir:

- PTT'deki telekomünikasyon ve posta hizmetlerinin birbirinden ayrılmasıyla Türk Telekomünikasyon A.Ş. kuruldu. (1995)
- Lokal santrala kablosuz erişim sağlayan KTS (Kablosuz Telefon Sistemi) sistemleri servise verilmeye başlandı. (1991)
- Kablo TV üzerinden Kablo İnternet uygulamaları başlatıldı. (2000)
- İş-TİM Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş., Aria ticari ünvanı ile faaliyete geçmiştir. (2001)
- Türk Telekom'un GSM Operatörü Aycell ile İş-TİM 'in birleşmesi sonucu kurulan TT&TİM İletişim Hizmetleri A.Ş. resmen kuruldu. (2004)
- "TT&TİM İletişim Hizmetleri A.Ş." ticari ünvanı "Avea İletişim Hizmetleri A.Ş." olarak değişti. (2004)
- Türksat Uydu Haberleşme ve İşletme Anonim Şirketi (TürksatA.Ş.) kuruldu. Türk Telekom'dan ayrı bir Şirket olarak faaliyetine başladı. (2004)
- Türk Telekom hisselerinin % 15'lik payı halka arz edilerek, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem görmeye başladı. (2008)
- Avea 3N hizmetleri vermeye başladı. (2009)
- Türk Telekom Merkez ve Doğu Avrupa bölgesinin önde gelen toptan kapasite sağlayıcısı InvitelInternational'I (yeni adıyla Türk Telekom International AG AT) bünyesine kattı. (2010)
- Türk Telekom, ABD'li Akamai iş ortaklığına imza attı. Mevcut internet altyapısının en yüksek verimlilikte kullanılmasını sağlayacak olan iş ortaklığı, Londra'da düzenlenen bir basın toplantısı ile duyuruldu.(2013)
- Grup şirketleri ile birlikte bugün Türkiye'nin entegre telekomünikasyon ve teknoloji hizmetleri sağlayıcısıdır. Müşterilerine sabit sesten, mobil ses, data, internet ve yenilikçi yakınsama teknolojilerine kadar geniş bir hizmet sunmaktadır.

- Sabit hat ve GSM'den geniş bant internete kadar bütünleşmiş telekomünikasyon hizmetleri sunmaktadır.

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ)

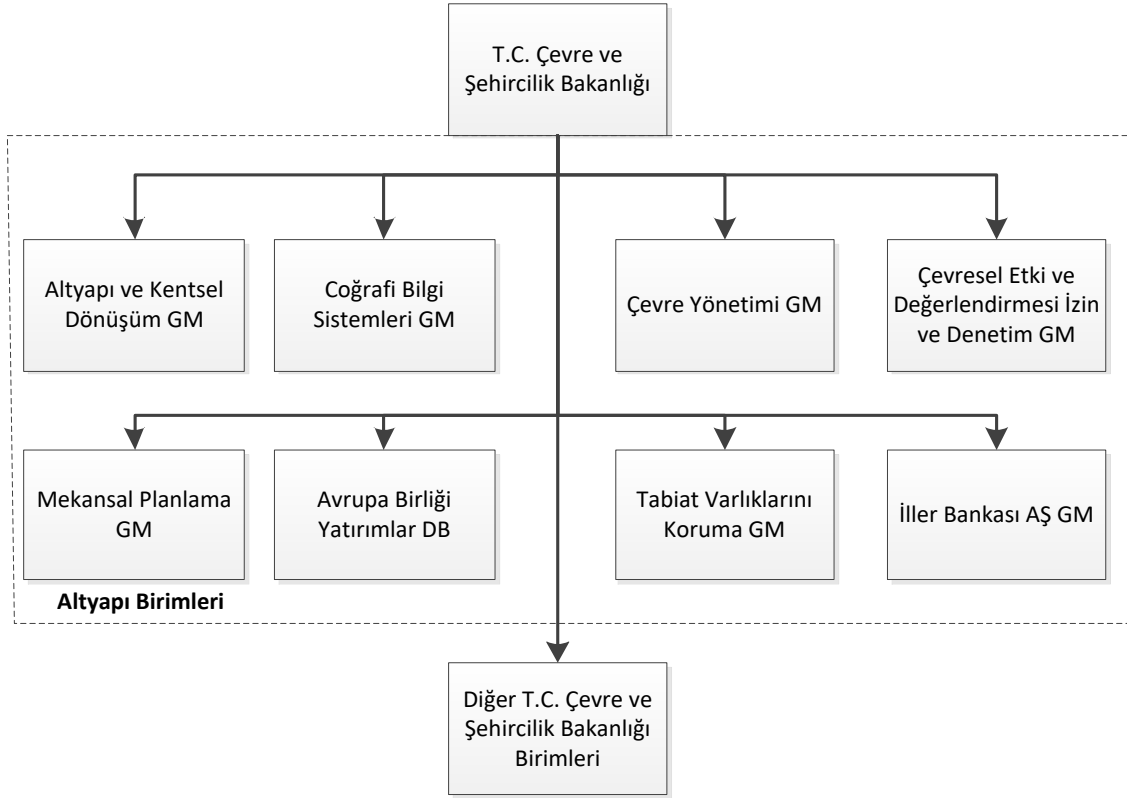
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın temel görevleri, 17/3/1984 tarih ve 18344 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile belirlenmiştir. İdare, 2985 sayılı Kanunun verdiği görevlerin yanında şu işlerden de sorumludur:

- Yurt içi ve yurt dışında doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla proje geliştirmek; konut, altyapı ve sosyal donatı uygulamaları yapmak veya yaptırmak
- Doğal afet meydana gelen bölgelerde gerek görüldüğü takdirde konut ve sosyal donatıları, altyapıları ile birlikte inşaa etmek, teşvik etmek ve desteklemektir.

4.2. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB), 29/06/2011 tarih ve 644 sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurularak ilgili Kararname 04/07/2011 tarih ve 27984 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ÇŞB, diğer görevlerinin yanında teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararnamede belirtilen “her türlü altyapı proje ve uygulamalarını yapmak, yaptırmak, bu alanlarda mülk sahiplerinden altyapı katılım bedellerini tahsil etmeye dönük düzenlemeler yapmakla yükümlüdür” maddesi gereği kentsel altyapı ile ilgili çalışmalarını sürdürmektedir. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birim/kurum/kuruluşlar Şekil 4.3'de verilmiştir.

Şekil 4.3 T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler

Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü

ÇŞB'nin teşkilat ve görevleri hakkında 648 sayılı KHK ile değişik 644 sayılı KHK'nin 6. maddesinde belirtilen hizmet birimleri arasında yer alan "Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kentsel altyapı sistemleri ile ilgili görevleri (Madde 11 – (Değişik: 16/5/2012-6306/19 md.)

- Mahallî idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine, teknik altyapı tesislerinin mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- Teknik altyapı tesisleri ve altyapı birlikleri kurulması konusunda mahallî idareler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, rehberlikte bulunmak ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmak ve

- 2. maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamındaki uygulamalara ilişkin her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak gibi yapıların projelerini yapmak veya yaptırmak; bu alanlarda mülk sahiplerinden altyapı katılım bedellerinin tahsiline ilişkin düzenlemeler yapmak

şeklindedir. ÇŞB'nin Kuruluş Kanununun 2. maddesinin, (ğ) bendi (Değişik: 16/5/2012-6306/19 md.) “Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek; Bakanlıkça belirlenen finans ve ticaret merkezleri, fuar ve sergi alanları, eğlence merkezleri, şehirlerin ana giriş düzenlemeleri gibi şehirlerin marka değerini artırmaya ve şehrin gelişmesine katkı sağlayacak özel proje alanlarına dair her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım işlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyeti kurulmasını temin etmek; 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu uyarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan uygulamalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan ve parselasyon planlarını yapmak, yaptırmak, onaylamak, ruhsat işlerini gerçekleştirmek, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasını sağlamak” şeklindedir.

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü'nün diğer görevlerinin yanında, kent bilgi sistemlerinin standart ve yaygın bir şekilde oluşturulması için gerekli düzenlemeler yapmak yer almaktadır. Bu kapsamda, kentsel altyapı sistemleri ile ilgili kent bilgi sisteminin yaygınlaştırılması hususunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü

644 sayılı KHK'de Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, üst ölçekli mekânsal planlama sistemini yönlendiren, sürdürülebilir kentsel gelişimi sağlayan, kentsel dönüşüm uygulamaları yapan, afete duyarlı yerleşmeler oluşturan, kırsal yerleşmelere ilişkin projeler üreten, kıyı alanlarının planlı gelişimini sağlayan ve yerel yönetimlere teknik destek sağlayan ve rehberlik eden ÇŞB birimi olarak tanımlanmıştır.

Cevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel M¼d¼rl¼ę¼

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de belirtilen Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel M¼d¼rl¼ę¼, çevresel etki değerlendirmesi çalışmalarını yapmak ve bu konuda gerekli kararları almak, izlemek ve denetlemekle yüküml¼ bir birim olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel M¼d¼rl¼ę¼

644 Sayı ve 29/6/2011 tarihli Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de Tabiat Varlıklarını Koruma Genel M¼d¼rl¼ę¼'nün, diğer görevleri yanında ş¼ sorumlulukları vardır:

- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri koruma stat¼s¼ bulunan diğer alanların tescil, onay ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tescil etmek.
- Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak.
- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma stat¼s¼ bulunan diğer alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, onaylamak, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak.
- Orman alanları dışında yer alan, korunması gerekli taşınmaz tabiat varlıkları, koruma alanları ve doğal sit alanlarının ilgili Bakanlık'ça belirlenen ilke kararlarına ve onaylanan planlara uygun olarak kullanılmak üzere tahsisini gerçekleştirmek, uygulamaların tahsis şartlarına uygun olarak gerçekleştirmesini izlemek ve denetlemek.

Avrupa Birliği Yatırımlar Daire Başkanlığı

İlgili KHK'de yer alan diğer görevlerinin yanında, Avrupa Birliği Yatırımlar Daire Başkanlığı, Avrupa Birliği ile mali ilişkiler çerçevesindeki operasyonel programları yürütmek ve fonların uygulanmasını koordine etmek, desteklenecek proje ve faaliyetlere ilişkin olarak; projelerin seçimini yapmak, önceliklendirmek, ihale ve sözleşmelerini yapmak ve yürütülmesini sağlamak, ödemelerini gerçekleştirmek ve muhasebeleştirmek, buna ilişkin kontrol, izleme ve değerlendirmeleri yapmakla görevlidir.

İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü (İLBANK A.Ş.)

İlbank A.Ş., bütün işlemlerinde kuruluş kanunu ve özel hükümlerine bağlı, tüzel kişiliğe sahip, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ilgili kamu kurumudur. İl Özel İdareleri, Belediyeler ve köyleri de içine alan İller Bankası Genel Müdürlüğü'nün kurulması, 13/06/1945 tarihinde kabul edilen ve 23/06/1945 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4759 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle Belediyeler Bankasının görevlerini üstlenerek resmen kurulmuştur. 26/01/2011 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen ve Resmi Gazete'nin 08/02/2011 tarih ve 27840 sayılı nüshasında yayımlanan 6107 sayılı Kanunla, İller Bankası Anonim Şirketi adını almıştır. İLBANK A.Ş., özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özel bütçeli anonim şirket statüsünde bir kalkınma ve yatırım bankasıdır.

İLBANK A.Ş.'nin amacı ve faaliyet konuları yerel yönetimlere finansman temin etmek, proje geliştirmek, danışmanlık ve teknik hizmet vermek, proje yürütmek, yerel yönetimlere genel bütçeden ayrılan payların dağıtımlarını yapmak, Bakanlık tarafından talep edilen özel projeler ve kentsel altyapı projeleri ile yapım işlerini yapmak veya yaptırmak, yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumları ile işbirliği yapmak, yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlamak, her türlü taşıt, menkul ve gayrimenkul malları almak, satmak, kiralamak, kiraya vermek, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve diğer ortaklıkları tesis etmek, kendi kaynakları dışında finansman temin edilmek ve bankacılık kanununa aykırı olmamak kaydı ile çalışma alanı kapsamında yurtdışında projelendirme ve danışmanlık hizmetleri vermek, projelerin uygulanması için temin edilen finansmanın kullanılmasına aracılık etmek ve ortak idarelere dönük her türlü eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinde bulunmak olarak sıralanmaktadır.

İLBANK A.Ş. Genel Kurulu tarafından onaylanan bilançoya göre ortaya çıkan safi karın %51'ini, il özel idareleri tarafından yerine getirilen, köylerin teknik ve sosyal altyapı hizmetlerinin finansmanı; nüfusu 200.000'in altında olan belediyelerin harita, imar planı, içme suyu, atıksu, katı atık, kent bilgi sistemi ve benzeri kentsel altyapı projelerinin finansmanı ile nüfusu 25.000'in altında olan belediyelerin anılan projelerinin ayrıca yapımının finansmanında hibe olarak kullanır.

Diğer görevlerinin yanı sıra belediyeler tarafından yürütülen katı atık, su ve atıksu yönetiminde, bayındırlık işleri ve kent planlaması konularında belediyelere teknik destek

sağlamaktadır. Belediyeler, kredi garantörü olabilen İller Bankası'nın sermaye paydaşlarıdır.

Belediyelerin Su ve Kanalizasyon altyapı projesi (SUKAP) çalışmaları İller Bankası tarafından 2010 yılında başlatılmış, belediyelerin su ve kanalizasyon altyapı projelerini desteklemek amacıyla yürütülen bir projedir. Proje kapsamında Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile nüfusu 25.000 ve altında olan belediyelere Genel Bütçe'den ayrılan ödenekten proje tutarının %50'si oranında hibe destek sağlanmakta, kalan %50'si için ise İller Bankası tarafından belediyelere uzun vadeli kredi açılmaktadır. Nüfusu 25.000'den fazla olan ve Yüksek Planlama Kurulu Kararı ekinde yer alan belediyelere ise 5393 sayılı Belediye Kanunu'ndaki borç stoku limitine uyma şartı aranmaksızın İller Bankası'nca kredi tahsisi yapılmaktadır. Ayrıca projesi hazır olmayan belediyelerin projeleri İller Bankası tarafından öncelikle projelendirilmektedir.

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü

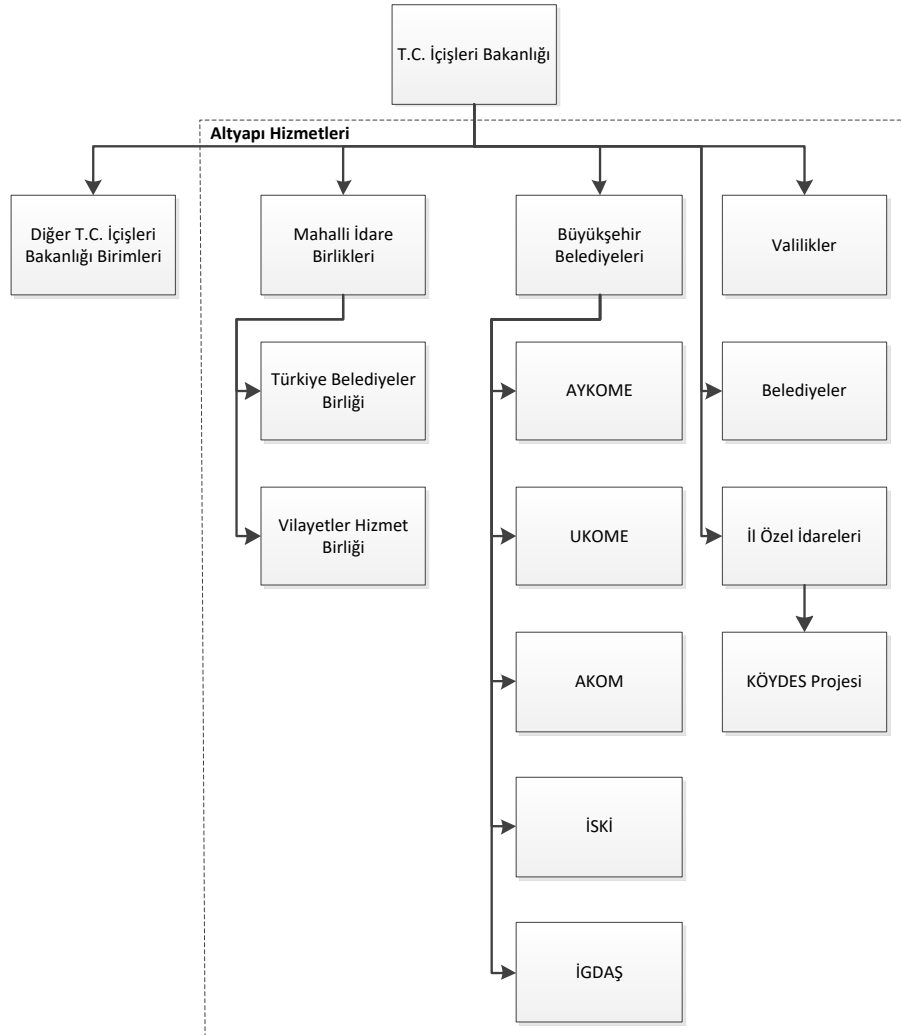
6083 sayılı kanun ile teşkilat yapısı ve görevleri tanımlanan Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü

- Devletin sorumluluğu altındaki tapu sicillerinin düzenli bir biçimde tutulmasını, taşınmazlarla ilgili her türlü akitli ve akitsiz tapu işlemleri ile tescil işlerinin yapılmasını, siciller üzerindeki değişikliklerin takibini, denetlenmesini, sicil ve belgelerin arşivlenerek korunmasını sağlamak,
- Ülkenin kadastrounu yapmak, değişiklikleri takip etmek, tapu planlarının yenilenmesini ve güncellenmesini sağlamak, bunlara ilişkin kontrol ve denetim hizmetlerini yürütmek,
- Büyük ölçekli kadastral ve topografik haritaların üretilmesi amacı ile jeodezik altyapı, havadan fotoğraf alımı, 1/5000 ve daha üst ölçekli fotogrametrik ve yersel harita üretim hizmetlerini yapmak veya yaptırmak, kontrol etmek, denetlemek ve temel prensipleri tespit etmek ve
- Mekansal bilgi sistemi altyapısını ve harita üretim izleme merkezini oluşturmak, verilerden gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının faydalanmasını sağlamak ve coğrafi bilgi sistemleri konusunda verilecek görevleri yapmak

üzere faaliyet gösteren bir kurum olup, teknik altyapı çalışmalarına altlık olacak harita ve harita bilgilerinin belli standartlarda üretilmesi hususunda hizmetler yürütmektedir.

4.3. T.C. İçişleri Bakanlığı

T.C. İçişleri Bakanlığı, belediyeler ve valilikleri izlemek ve kontrol etmekten sorumludur. İllerde, vali devleti temsil eder. Belediyeler, İçişleri Bakanlığı'nın denetimi altındadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gereği, altyapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Bu yönetmeliğin, altyapı yatırım hesabının kullanılması, ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, T.C. Maliye Bakanlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığı'nın görüşünü alır. T.C. İçişleri Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler, Şekil 4.4'te verilmiştir.

Şekil 4.4 T.C. İçişleri Bakanlığı'na bağlı ya da ilişkili olan altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimlere örnek

Valilikler

Valiliklerin il müdürlüğü, şube müdürlüğü ve şeflik, kaymakamlıkların ise ilçe müdürlüğü ve şeflik şeklinde teşkilatlanması esastır (08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı yönetmelik Madde 8).

İllerde sırasıyla İl Yazı İşleri Müdürlüğü, Evrak Şefliği, İşlemler Şefliği, İl İdare Kurulu Müdürlüğü, İl Mahalli İdareler Müdürlüğü, İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü, İdari Hizmetler ve Koordinasyon Şefliği, Protokol Şefliği (Büyükşehir Belediyesi olmayan illerde), Protokol Şube Müdürlüğü (Büyükşehir Belediyesi olan illerde), Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü, Hukuk İşleri Şefliği, Dava İşleri Şefliği, İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü, İdari Hizmetler Şube Müdürlüğü, Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. İlçelerde İlçe Yazı İşleri Müdürlüğü, Evrak Şefliği, İşlemler Şefliği, İlçe Hukuk İşleri Şefliği (Nüfusu elli bin ve üzeri olan ilçelerde), İlçe Mahalli İdareler Şefliği (Nüfusu elli bin ve üzeri olan ilçelerde), İlçe Bilgi İşlem Şefliği (Nüfusu elli bin ve üzeri olan ilçelerde), İlçe Sosyal Etüt ve Proje Şefliği (Bakanlıkça uygun görülen ilçelerde) şeklinde sıralanabilmektedir (08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı yönetmelik Madde 10).

İl Özel İdareleri

Mücavir alan sınırları dışında kalan bölgelerde, altyapı sistemlerinin yönetimi dâhil olmak üzere, belediyenin görevlerini yerine getirmekten sorumludur. 4/3/2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 43. maddesine göre İl Özel İdaresi’nin diğer giderlerinin yanında, her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri de bulunmaktadır.

İl Özel İdareleri bünyesinde kurulan *KÖYDES Projesi*, içmesuyu ve yolu bulunmayan veya yetersiz olan köy ve bağlılarının

- yeterli ve sağlıklı içmesuyuna kavuşturulması,
- köy yollarının standardının yükseltilmesi,
- köylerdeki; küçük ölçekli sulama altyapısının geliştirilmesi (2010 yılından itibaren),
- atıksu hizmetlerinin geliştirilmesi (2012 yılından itibaren),
- hayat kalitesinin artırılması ve ekonomik ve sosyal gelişimin sağlanması

amacıyla 2005 yılında başlatılan bir projedir. KÖYDES Projesi uygulama usul ve esasları her yıl yayımlanan Yüksek Planlama Kurulu (YPK) kararlarıyla belirlenmektedir. Proje, bu

usul ve esaslar dahilinde köylere hizmet götürme birlikleri (KHGB) ve il özel idareleri (İÖİ) tarafından gerçekleştirilmektedir. Proje kapsamında YPK Kararı ile illere tahsis edilen ödenekler, Maliye Bakanlığınca KHGB ve İÖİ hesaplarına aktarılmaktadır. İllerde vali başkanlığında, İl Genel Meclisi Başkanı, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri, Kaymakamlar, İl Tarım Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Özel İdaresi ilgili birim amiri ve Vali tarafından görevlendirilen, konu ile ilgili teknik personelden oluşan Tahsisat Komisyonu bulunmaktadır.

İllere tahsis edilecek ödenekler, illerin ihtiyaçları ve kapasiteleri göz önünde bulundurularak illerdeki ünite sayısı, ilin yüzölçümü, ilin yerleşim yerlerinin rakım değerleri arasındaki standart sapması, susuz ünite nüfusu, ham, tesviye ve stabilize yollara sahip ünitelerin nüfusu gibi çok sayıda değişkenin kullanıldığı bir dağıtım yöntemi ile belirlenmektedir.

Belediyeler

Çevre kalitesinin korunması ile ilgili en önemli görev yerel yönetimlere verilmiştir. Kanun ve yönetmelikler çerçevesinde görevlendirilen belediyeler, belediye sınırları içinde kanun ve yönetmeliklerin uygulanması ve vatandaşların sağlıklı bir çevrede yaşaması için gerekli tedbirleri almak zorundadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde, belediyenin altyapı hizmetleri ile ilgili görev, yetki ve sorumlulukları arasında, imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık hizmetlerini yapar veya yaptırır hükmü yer almaktadır. Bunlara ek olarak belediyelerin yetkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğalgaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak ve yaptırmak,
- İçme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için ve kaynak suları için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek ve işlettirmek,
- Toplu taşıma yapmak amacıyla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek,
- Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak,

- Toptancı ve perakendeci halleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha ve ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek ve
- Gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

Kamu hizmetlerinin yürütülmesi, 5216 Sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında paylaştırılmıştır. Buna göre büyükşehir belediyesi stratejik plan, yıllık hedefler ve yatırım programlarını hazırlarken ilçe belediyelerinin görüşünü alır, çevre düzeni planına uygun olarak nazım planı hazırlar, ilçe belediyelerince hazırlanmış olan imar planlarını onaylar ve uygulanmasını denetler, ulaşım ana planını yapar ve uygular, meydan, bulvar, cadde ve ana yolların yapım ile onarımını gerçekleştirir, toplu taşıma hizmetlerini verir ve su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütür. Büyükşehir ilçe belediyeleri ise büyükşehirlerin görevleri dışındaki hizmetleri yerine getirir.

Belediyelerin yatırımlarını sürdürebilmek ve görevlerini yerine getirebilmek için gelirleri, genel bütçeden aldıkları pay, öz gelirleri ve nakit veya projeye dayalı olarak sağlamış oldukları hibeler şeklinde sıralanabilir.

2380 Sayılı Kanun'a göre, genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden belediyelere %6 pay ayrılmakta iken, yerine ihdas edilen 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere (%80'i belediyelerin nüfusuna göre, %20'si gelişmişlik endeksine göre (5779 SK. Madde 2)), %2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine (%30'u Büyükşehir Belediyelerine, %10'u bu belediyelere bağlı Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'ne) ve %1,15'i İl Özel İdarelerine (%50'si illerin nüfusuna, %10'u illerin yüzölçümüne, %10'u illerin köy sayısına, %15'i illerin kırsal alan nüfusuna, %15'i ise illerin gelişmişlik endeksine göre) olmak üzere toplam %6,5 oranında pay ayrılmaktadır.

Belediyelerin öz (mahalli) gelirleri, kendi ilgili kanunları ve 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile 1319 Sayılı Emlak Gelirleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu gelirler genel

haliyle; vergiler, harçlar ve rüsûmlar, harcamalara katılma payları, ücretler, para cezaları, kiralar, işletme gelirleri şeklinde sayılabilir.

Belediyelere yurt içinden ve yurt dışından farklı kurum ve kuruluşlar tarafından hibe ve yardımlarda bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar; İller Bankası tarafından sağlanan hibeler, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından sağlanan hibeler, Avrupa Birliği tarafından sağlanan hibeler olarak sıralanabilir.

Belediyelerin mali dengesi, harcamaları ile gelirlerinin dengelenmesinden kaynaklanmaktadır. Belediyelerin borçlanmalarında; yabancı kaynaklı dış borçlanmalarda söz konusu projenin belediyenin yatırım programında olması ve Devlet Planlama Teşkilatı ile Hazine Müsteşarlığının görüş ve olurlarının alınması; belediye ve bağlı kuruluşları ile sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu şirketlerin, faiz dahil iç ve dış borç stok tutarı en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin toplamının 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla arttırılan miktarını aşmaması gerekmektedir.

Belediyelerin iç borçlanmasında en önemli kaynakları kamu ve özel bankalar olup, bu bankalar içinde en çok borçlanmayı yerel yönetimlerin bankası niteliğinde olan İller Bankası'ndan gerçekleştirirler. İller Bankası bu anlamda kendi esas ve tüzüğünde yazılı esas ve şartlara göre kredi sağlamak, belediyelerin istemleri üzerine harita, plan, proje, keşif ve etütleri yapmak veya yaptırmakla görevlidir. Belediyelerin dış borçlanmalarında ise üst limitler getirilmiş, dış borç izni için Hazine Müsteşarlığı'na başvuru ve Müsteşarlık'tan izin alınması şartı getirilmiş, dış borçlanma ise sadece yerel yatırım programlarında yer alan projelerin finansmanı ile sınırlanmıştır (09.04.2002 tarih ve 4749 sayılı "Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun").

Belediyelerin altyapı yatırımları nihai kullanıma dönük mal ve hizmet üretimi sağlayacak diğer yatırımların gerçekleştirilebilmesi için önceden yapılması gereken sosyal ve fiziki işlemleri kapsamaktadır. Bu bağlamda altyapı yatırımları, enerji, gaz, boru hattı, telekomünikasyon, su ve kanalizasyon, katı atık toplama ve imhası alanlarındaki hizmetler, barajlar, sulama kanalları veya yollara yönelik bayındırlık hizmetlerini ve demiryollarını, kentiçi ulaşım, limanlar ve su yolları ile havaalanları gibi ulaşım hizmetlerini kapsamaktadır.

Mahalli İdare Birlikleri

Mahallî idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi

amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek üzere ülke düzeyinde birer birlik kurulabilmektedir. Ülkemizde bu amaçla iki birlik kurulmuştur. Bu birlikler; Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) (Ülkemizdeki bütün belediyeleri temsil etmek üzere kurulmuştur), Vilayetler Hizmet Birliği (VHB) (Ülkemizdeki bütün il özel idarelerini temsil etmek üzere kurulmuştur).

Türkiye Belediyeler Birliği

Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye'deki bütün belediyeleri tek çatı altında toplamak amacıyla Bakanlar Kurulu'nun 21/08/2002 tarih ve 2002/4559 sayılı kararıyla mahalli idare birliği statüsüne kavuşmuştur. Bu kapsamda Türkiye Belediyeler Birliği'nin görevleri; Türkiye'deki tüm belediyeleri birlik çatısı altında toplamak, belediyelerin menfaatlerini korumak ve gelişmelerine yardımcı olmak, belediyelerin seçilmiş ve atanmış personel ve görevlilerini eğitmek, belediyelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirmek, ilgili yurtiçi ve yurtdışı merciler nezdinde belediyeleri temsil etmek, belediyelere rehberlik etmek, belediyeler arasında yardımlaşma ve işbirliğini, teknik ve idari bilgi ve deneyim değişimini teşvik etmek, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaşmasını desteklemek, belediyelerde "e-belediye", "kent bilgi sistemi" vb. bilişim ve teknoloji uygulamalarının gelişmesine teknik destek sağlamak, dünyada belediyeçilik konusundaki gelişmeleri izlemek; belediyeleri ilgilendiren konularda araştırma-geliştirme, konferans, seminer, panel, yuvarlak masa toplantısı, teknik ve mesleki gezi vb. faaliyette bulunmak, belediyelerle ilgili kitap, dergi, bülten vb. basılı materyal yayınlamak, yurtdinde belediyeçilik konusunda görev ve hizmet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak ve ortak hizmet projeleri yürütmek , belediyeçilik alanında faaliyette bulunan uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülke yerel yönetim birlikleri, dernekler ve benzeri kuruluşlar ile işbirliği yapmak, ortak projeler yürütmek, gerektiğinde bu tür kuruluşlara üye olmak, buralarda belediyeleri temsil etmek, belediyelerin bu kuruluşlarla ve diğer ülke belediyeleri ile ilişkilerine gerektiğinde aracılık etmek, AB sürecinde ülkemizin yerel yönetimler konusunda yapması gereken işler ve hazırlıklara katkı sağlamak, belediyelerin AB'nin hibe, teknik yardım, eşleştirme vb. program ve imkânlardan yararlanmalarına yardımcı olmak, ilgili mevzuat ve bu tüzük hükümlerine uygun olarak belediyeçiliğin gelişmesine katkı sağlayacak her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak şeklinde sıralanabilir.

Vilayetler Hizmet Birliği

Vilayetler Hizmet Birliği Görev ve Çalışma Yönetmeliği, 26/05/2005 tarihli 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 9. ve 17. maddeleri ile Birlik Ana Tüzüğü'nün 19. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır (Madde 3). Birliğin görevleri; Üye İl Özel İdarelerinin imkan ve faaliyetlerini birleştirmek suretiyle bu idarelere mevzuatta verilmiş olan görevleri yapmak ve yapılmasına yardımcı olmak, İl Özel İdarelerine mevzuatla görev olarak verilmiş konularda her türlü ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunmak, her dereceli okul öğrencileri için yurtlar yapmak, yaptırmak, kiralamak, işletmek, işlettirmek veya ortaklaşa kullanmak, ekonomik ve turistik amaçlı tesisler yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek, şirketler kurmak ve bu konuda gerektiğinde merkezi idare ile işbirliği yapmaktır. Birlik 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanu'nun 20. maddesi gereğince; mahalli idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi, mahalli idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla, mahalli idarelere rehberlik etmek, yardımlaşma ve işbirliğini, teknik ve idari deneyim bilgi değişimini teşvik etmek, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaşmasına yardım etmek konularında da faaliyette bulunmaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri

Ülkemizde Büyükşehir Belediyesi kavramı 1984 yılında üst kademe belediyeler olarak nitelendirilen teşkilatlanma yapısı ile ortaya çıkan bir kavram olup, bu belediyeler 1982 anayasasının 127. maddesindeki "büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri oluşturulabilir" hükmüne dayanılarak 1984 yılında kurulmaya başlanmıştır. Bu tarihe kadar, Türkiye'de belediyelerin hizmet alanlarının iç içe geçmesi gibi durum söz konusu değilken, Büyükşehir tanımı ile birlikte, büyükşehir hizmet alanı içinde birden çok ilçe veya birinci kademe belediye yapılanması ile hizmet verilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanı il sınırlarına genişletilmesi ve belde belediyelerinin kapatılmasıyla yalnızca ildeki tüm ilçe belediyelerini kapsar hâle gelmiştir. Dolayısıyla belediye hizmeti aynı zamanda hem büyükşehir, hem de ilçe belediyesi eliyle yürütölmektedir. Ancak, ilgili yasa büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yürüttükleri hizmet türlerini birbirinden ayırmıştır. Ayrıca büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri birbirinden bağımsız kuruluşlar olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'deki ilk büyükşehir belediyeleri 1984 yılı Ocak ayında çıkarılan 2972 sayılı yasa ve Mart ayında çıkarılan 195 sayılı kanun hükmünde kararname uyarınca 3 büyük kentte

kurulmuştur. Bu tarih itibarıyla, bu 3 kentten, İstanbul'un 15, Ankara'nın 5 ve İzmir'in de 3 metropoliten ilçesi oluşturulmuştur. Aynı yılın Temmuz ayında çıkarılan 3030 sayılı yasa ile büyükşehir ve ilçe belediyeleri statüleri netleşmiştir.

Proje kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşlarının yapılanması ve teknik altyapı çalışmaları ile ilgili birimleri ilerleyen kısımlarda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun altyapı hizmetleri başlığıyla verilen 8. maddesinde; Büyükşehir içindeki altyapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı altyapı koordinasyon merkezi kurulması ile ilgili hüküm yer almaktadır.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 24. maddesinde ise, her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderlerinin Büyükşehir Belediyesi giderleri arasında yer aldığı belirtilmektedir.

Bu bağlamda ülkemiz nüfusunun %20'sinin yaşadığı ve kentsel altyapı ile ilgili problemlerin yaşandığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi altyapı koordinasyonu kuruluş kanununu gereği teşkilat yapısını oluşturarak ilgili kanun ve yönetmelikler gereğince altyapı hizmetlerini sürdürmektedir.

Büyükşehir Belediye sorumluluk ve yetki alanında bulunan ilçe ve bağlı köylerin, yağmursuyu ızgara ve baca yenileme, temizleme gibi görevleri bulunmaktadır. Bu çalışmalar Avrupa ve Anadolu Yakası Yol Bakım Müdürlükleri eliyle gerçekleştirilir.

İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Elektronik Sistemler Müdürlüğü

Müdürlüğün görevleri arasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'ndan lisans almış işletmecilerin Belediye tasarrufundaki alanlarda haberleşme altyapılarının tesisi ve mevcut altyapıların kullanımına dair taleplerin değerlendirilmesi, geçiş hakkı düzenlemesi ile ilgili teknik ve idari çalışmaların yapılması ve geçiş hakkı, sistem, tesis yeri ve altyapı kullanım sözleşmelerinin hazırlanarak işletmeci ve kurumlarla imza yönergesi doğrultusunda imzalanması ve takibi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Belediye ve bağlı birimler adına haberleşme (telsiz, geçiş hakkı vb.) ile ilgili her türlü yazışmaları tek elden yapılması ve gerekli koordinasyonun sağlanması, Belediyenin mülkiyet ve tasarrufundaki alanlarda her türlü kablosuz haberleşme sistem ve ekipmanlarına ait (GSM Baz İstasyonu, Wi-Fi, WiMAX vb.) kurulumları teknik açıdan değerlendirilmesi, ilgili Belediye

birimlerine teknik destek verilmesi ve optimum çözümler üretilmesi, Belediye birimlerinin elektronik ve haberleşme sistem, cihaz (telefon, telsiz vb...) ve hizmet alımları ile ilgili talep ve ihtiyaç analizi ile gerekli çalışmaların yapılarak birimlere teknik destek sağlanması yer almaktadır.

Altyapı Koordinasyon Merkezleri (AYKOME)

Açılımı “Altyapı Koordinasyon Merkezi”dir. Büyükşehir dahilindeki altyapı hizmetlerini etkili ve koordinasyon içinde yürütmeyi amaçlar. Bu merkez sayesinde en uç noktada yer alan yerleşim birimine dahi eksiksiz bir şekilde hizmet ulaştırılır. Dünyada ve buna paralel olarak ülkemizde, yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesine yönelik politikaların bir yansıması olarak altyapı faaliyetlerini koordine etme görevi, ilk kez 3030 sayılı Kanun’la Büyükşehir Belediyelerine verilmiş ve Altyapı Koordinasyon Merkezleri (AYKOME) kurulması öngörülmüştür. Ayrıca 2006 yılında yayımlanan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği ile tüm kuruluşların kent içinde kullanacakları malzemelerle ilgili standartları belirleme görevi AYKOME’ye verilmiştir.

Altyapı ve ulaşım hizmetlerinin belediyeler tarafından usulüne uygun, koordineli ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için 15/06/2006 tarih ve 26199 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği’ne göre büyükşehir belediyeleri bünyesinde Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) ve Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) kurulmaktadır. Bu merkezlerin çalışma usul ve esasları ilgili yönetmelikle belirlenir.

AYKOME’nin kuruluş görevi büyükşehir belediyeleri dahilindeki altyapı hizmetlerini etkili ve koordinasyon içinde yürütmektir. Bu kapsamda AYKOME şu sorumlulukları haizdir.

- Yatırımcı kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir dâhilinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plan ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program haline getirir.
- Alt yapı programlarının hazırlanmasında, taslaklarının birleştirilip kesinleştirilmesinde üst yapı program ve çalışmaları ile koordinasyonu sağlar. Kesin programlarda birden fazla kurum ve kuruluşlar tarafından aynı anda yapılması gerekenleri ortak programa alır.
- Ortak programa alınan alt yapı hizmetlerinin amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için "Alt Yapı Yatırım Hesabı" adı altında bir hesap oluşturur.

- İlgili kuruluşlarca imar planı olmayan alanlarda önceden yapılmış tesislerin, yeni imar durumuna uygun yol yapım çalışmaları bitmeden, mevcut tesislerin uygun hale getirilmesini sağlar.
- Kazı yapılacak tarihleri tespit eder, kazı yapmanın yasak olduğu tarihlerde acil durumlar için büyükşehir belediye başkanına veya AYKOME birimi yöneticisine yetki verir.
- Alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı verir ve buna ilişkin bedeli belirler.
- AYKOME'ye katılan tüm kuruluşların kent içinde kullanacakları malzemelerle ilgili standartları belirler.
- Gerektiğinde UKOME ile iş birliği yapmaktan sorumludur.

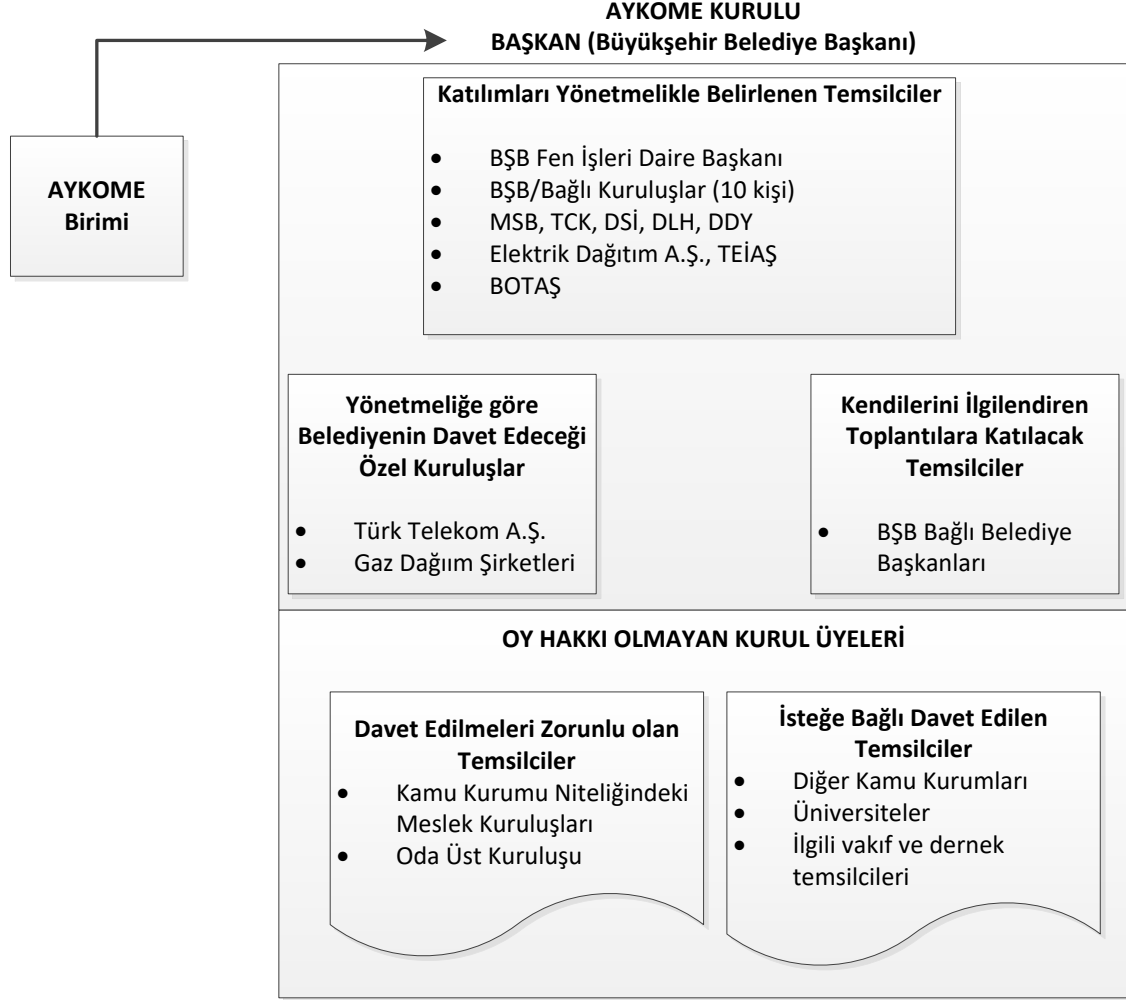
AYKOME'nin sekreteryaya hizmetlerini yürütmek üzere Büyükşehir Belediye Başkanlığı bünyesinde Altyapı Koordinasyon Birimi oluşturulur. Altyapı koordinasyon birimi toplantı gündemlerini hazırlamak, görüşme tutanaklarını ve kararları düzenlemek, altyapı taslak programlarını birleştirerek kesin program taslağını hazırlamak, üyeler arasında iletişimi sağlamak, birden fazla kurumun aynı yer ve aynı anda yapılması gereken altyapı yatırımlarını ortak program taslağına almak, ruhsatsız kazı yapılmasını önlemek, ortak programa alınan altyapı yatırımları için tranşe, galeri ve tünel gibi inşaat tipini belirleyip projesini ve ihale dosyasını hazırlamak, ortak programa girmeyen altyapı yatırımlarının AYKOME programına uygunluğunu izlemek ve doğal afet gibi zorunlu hallerde kazı izni vermekle görevlidir.

Ortak programa alınan altyapı yatırımlarının amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler altyapı yatırım hesabına aktarılır. Bu hesabın kullanımı büyükşehir belediyesinin tabi olduğu harcama usul ve esaslarına tabidir. Alt yapı yatırım hesabının harcama yetkilisi alt yapı koordinasyon biriminin en üst yöneticisidir.

Koordinasyona ilişkin yasal düzenlemeler, söz konusu altyapı kuruluşlarını da içermektedir ve bunların kamu kurumu olduğu yaklaşımı ile hazırlanmıştı. Oysa, günümüzde kentlerin altyapısından sorumlu kurum ve kuruluşların her birinin kurumsal statüleri farklılaşmıştır. Bu süreçte, Türk Telekom'un özelleştirme işlemi tamamlanmıştır. Özelleştirmeye yönelik belirlenen politikalar altyapı koordinasyonuna ilişkin hedef, amaç ve politikaları da etkilemektedir.

Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara ilişkin işlemler tamamlanınca, ortak program kapsamında belediyeler ve Büyükşehir Belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idareleri kalmaktadır.

AYKOME organizasyon şeması Şekil 4.5’de gösterilmiştir.

Şekil 4.5 AYKOME organizasyon şeması

Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME)

Büyükşehir belediyeleri bünyesinde kurulan bir diğer koordinasyon merkezi UKOME’dir. UKOME, büyükşehir içindeki kara, deniz, göl, nehir, kanal ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürülmesini sağlamakla görevlidir. Ulaşım, trafik ve toplu taşıma konularında üst düzeyde yönlendirici karar alma, uygulama, uygulatma ve ilgili mevzuattaki usulüne göre gereken tesisleri kurma, kurdurma ve işletme hak ve yetkilerine haizdir. Bu kapsamda,

- Büyükşehir Belediyesinin sınırları içinde, mevzuatla yetkili kılındığı durumlarda mahalli ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak,
- Mücavir alan sınırları içinde nazım plan çerçevesinde, arazi kullanım ve ulaşım planlama çalışmalarıyla büyükşehir ulaşım planını yapmak, yaptırmak, uygulamak ve uygulamak için gereken karar ve tedbirleri almak,
- Kara, deniz, göl, nehir, kanal ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek,
- Otobüs, taksi, dolmuş ve servis durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve
- Büyükşehir Belediyesinin sınırları içinde, ulaşım, toplu taşıma ve trafik mevzuatının büyükşehir belediyesine verdiği yetki doğrultusunda uygulamaya yönelik yönlendirici karar almak ve görüş oluşturmakla görevlidir.

AYKOME ve UKOME'nin işlerini yürütmek üzere oluşturulan birimlerde, büyükşehir belediye personeli dışında da kamu kurum ve kuruluşlarından program hazırlama, etüt proje yapma ve kontrollük gibi hizmetlerde çalıştırılmak üzere konusunda uzman olan personel geçici olarak görevlendirilebilir. Görevlendirme ve özlük haklarına ilişkin hususlarda yürürlükteki mevzuat hükümleri uygulanır.

AYKOME ve UKOME'nin idari iş ve işlemlerinin gerektirdiği her türlü harcamalar büyükşehir belediyesi bütçesinden karşılanır.

Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM)

Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürlüğü İdari Teşkilatı müdür, şef, memur, sözleşmeli personel, işçi personel ve diğer personelde oluşmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürlüğü Görev ve çalışma Yönetmeliği'ne göre Müdürlüğün görevleri;

- Başta Afet Yönetimi gerektiren haller; deprem, sel baskını, kış şartları ile mücadele, toprak kayması, fırtına, tayfun, kasırga vb., kuraklık, büyük yangınlar, baraj patlaması, hava, su ve çevre kirlenmesi, nükleer, biyolojik, kimyasal sızıntı vb. afetlerle mücadele etmek,

- Afet zararlarının asgari zararlarla atlatılması amacı ile afet öncesi, afet anı ve afet sonrasında her türlü tedbirin planlanması ve uygulanması konusunda, AKOM Başkanı Başkanlığında çalışmalarını yapmak,
- İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar ile özel ve gönüllü kuruluşlar arasında gerekli koordine ve işbirliğini sağlayarak afete yönelik her türlü tedbirin alınması ve uygulanmasını sağlamak,
- Gönüllü kuruluşlarla afetle ilgili her sahada işbirliği yapmak,
- Afete hazırlık konusunda mali kaynak arayışını sürekli gündemde tutmak ve mali kaynakları koordineli olarak yönlendirmek,
- Başbakanlık ve Bakanlıklardaki afet ile ilgili mevzuat hazırlıkları için yapılan çalışmalarla ilgili ihtiyaçlara uygun sürekli teklif gönderilmesini sağlamak ve
- İstanbul'daki bina stokunun depreme karşı dayanıklı hale getirilmesi konusunda çalışmalarını takip etmektedir.

Afet Koordinasyon Merkezi'nin diğer görevleri;

- Her türlü doğal afetin öncesinden bitimine kadar geçen sürede, afetin en az zararlar atlatılmasını sağlamak amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu ve iş birliğinin sağlanması amacıyla teşkilat ve kuruluşunun işleyiş şartlarına dahil esas ve usulleri belirlemek,
- İBB Başkanı ve İl Kriz Merkezinden gelecek emirler doğrultusunda Büyükşehir Belediyesinin üzerine düşen görevlerini koordine etmek,
- Belediyenin ilgili birimlerince arama kurtarma ekiplerinin kurulması, eğitimlerinin yaptırılması, göreve hazır halde tutulmasını sağlamak,
- Dünyada, Türkiye'de ve Marmara'da sismik aktivite bilgilerinin sürekli takip edilerek haftalık, yıllık raporlar hazırlamak,
- İstanbul'u meteorolojik bölgelere ayırarak yağış bilgilerini sayısal ortama aktarmak, grafiklerini hazırlanmak ve belediyenin ilgili birimlerine bildirmektir.

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ)

1981 yılında kurulan İSKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı, bağımsız bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz bir kuruluştur. 2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanun'da İSKİ'nin kuruluş amacı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla

gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek olarak belirtilmiştir.

İSKİ'nin faaliyet alanı, coğrafi olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin görev alanı ile sınırlıdır. Ancak şehrin yararlandığı su kaynaklarının korunmasına ilişkin hizmetler, Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları dışında da olsa, İSKİ tarafından yürütülür. Ayrıca yine 2560 sayılı kanuna göre İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu, ana sistem ile ilgili başka belediye ve köylerin su ve kanalizasyon işlerini de İSKİ'ye verebilir. 2560 sayılı kanunda İSKİ'nin altyapı hizmetleri ile ilgili görev ve yetkileri arasında;

- İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yerüstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak ve kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yeniliklere girişmek,
- Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu suların yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak ve yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek ve
- Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda, hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak

bulunmaktadır.

4.4. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı

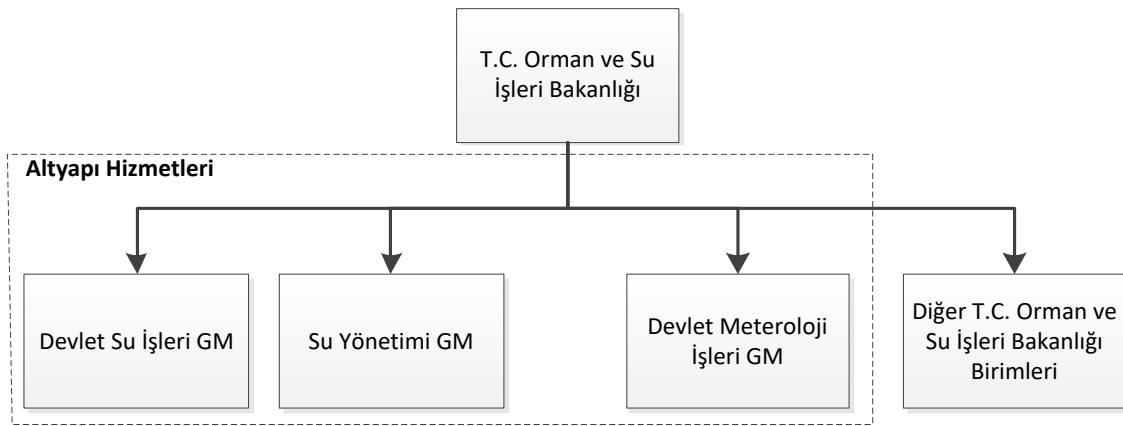
Orman ve Su İşleri Bakanlığının kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması; 6/4/2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'na 29/6/2011 tarihinde kararlaştırılmıştır. Bu kanunla belirlenen diğer görevlerinin yanında;

- Tabiatın korunmasına yönelik politikalar geliştirmek, korunan alanların tespiti, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve

biyolojik çeşitlilik ile av ve yaban hayatının korunması, yönetimi, geliştirilmesi, işletilmesi ve işlettilmesini sağlamak.

- Su kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına dair politikalar oluşturmak, ulusal su yönetimini koordine etmek.
- Meteorolojik olayların izlenmesi ve bunlarla ilgili gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik politika ve stratejiler belirlemek başlıca görevleri arasında yer almaktadır.

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birim/kurum/kuruluşlar Şekil 4.6'da gösterilmektedir.

Şekil 4.6 T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler

Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü

DSİ Genel Müdürlüğü, ülkemizdeki bütün su kaynaklarının plânlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumlu, Merkezi Yönetim Bütçesine tabii genel bütçeli yatırımcı bir kuruluştur. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlıdır. Çevre ve Orman Bakanlığı 04/07/2011 tarih ve 27984 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 645 sayılı KHK ile faaliyetlerini Orman ve Su İşleri Bakanlığı olarak yürütmektedir. DSİ Genel Müdürlüğü 6200 Sayılı Kanun'la 18 Aralık 1953 tarihinde kurulmuş ve 1954 yılında teşkilatlanmıştır.

Bir kamu kuruluşu olarak kendine verilen taşkın koruma, sulu ziraati yaygınlaştırma, hidroelektrik enerji üretme ve büyük şehirlere içme suyu temin etme görevlerinin yanı sıra belediye teşkilâtı olan yerleşim yerlerine de içmesuyu temini gayelerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi bakımından, söz konusu dört maksadın ortak noktası olan baraj çalışmaları konusunda öncelikli faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu sebeple DSİ Genel Müdürlüğü ülkemizde barajlar yapan bir kuruluş olarak bilinir. Aynı zamanda ülkemizdeki

su kaynaklarının çeşitli kullanım maksatlarına tahsisinde önemli rol oynayan bir kuruluştur.

İlgili mevzuatta kurumun yetki ve görevleri ile teknik altyapı çalışmalarındaki rolü aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- 831 sayılı Sular Hakkında Kanun (1926). Bu kanuna göre şehir, kasaba ve köylerde su ihtiyacının belediyeler ve köy ihtiyar meclislerinin sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir.
- 1053 sayılı kanun. Bu kanun, Ankara ve İstanbul şehirlerinin içme, kullanma ve endüstri suyunu temin etmek için 6200 sayılı Kanun'un 37. maddesindeki limitler dahilinde gelecek yıllara sari taahhütlere girişmeye Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yetkilendirilmiştir. Su Kaynağını teşkil eden barajlar, isale hatları ve tasfiye tesisleri Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, depo ve tevzi şebekeleri belediyelerce yapılacağı belirtilmiştir. Kanun'da Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak işler için sarf edilecek meblağın belediyelerce Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne borçlanacakları, borçlanma şartları, taksitlerin miktar ve süreleri ve işin yürütülmesi ve işletilmesi ile ilgili diğer hususlar İçişleri ve Maliye Bakanlıklarının uygun mütalaası alınmak suretiyle Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile ilgili belediyeler arasında yapılacak protokollerle tespit edileceği öngörülmüştür. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce meydana getirilecek isale hatları ve tasfiye tesisleri bir protokol ile ilgili belediyelere devredilir ve belediyelerce işletilir. Barajların işletilmesi Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne aittir. Bu madde ile de Bakanlar Kurulu kararı alınmak ve bütçe imkanları müsait olmak şartıyla nüfusu 100 000'i aşan şehirlerin içme, kullanma ve endüstri suyunun temini için 6200 sayılı Kanun'un 37. maddesindeki limitler dahilinde gelecek yıllara sari taahhütlere girişmeye Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yetkili kılınmıştır.
- 4373 Sayılı Taşkın Suları Ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu (1943). Bu kanun taşkın alanlarında uyulacak usul ve esaslar hakkındadır.

Aynı kanunda Genel Müdürlüğün görevleri;

- Şehir ve kasabaların içme suyu ve kanalizasyon projelerini tetkik, tasdik ve murakabe etmek,

- Köy içme suları için teknik organizasyon ve murakabeyi sağlamak ve bu iş için Bayındırlık Müdürlükleri emrinde çalışacak lüzumlu bilgiye sahip elemanları yetiştirmek,
- Akarsularda ıslahat yapmak ve icabedenleri seyrüsefere elverişli hale getirmek,
- yukardaki fıkralarda yazılı tesislerin (Çalıştırma, bakım ve onarım dahil) işletmelerini sağlamak,
- Yukardaki fıkralarda yazılı işlerin her türlü Etüt ve projelerini yapmak veya yaptırmak,
- Hükümet daireleriyle Hükümete bağlı müesseseler ve diğer hükmi ve hakiki şahıslar tarafından yapılıp amme menfaati bulunan ve Umum Müdürlüğün vazifesi ile ilgili işlere ait proje ve keşif evrakını tetkik ve tasdik etmek, inşaatın yapılmasının proje ve fenni icaplara uygunluğunu murakabe etmek ve bu işlerin Etüt ve projelerini uygun gördüğü bir ücret mukabilinde yapmak veya yaptırmak,
- Kullanılmış suları tekrar kazanmak maksadıyla gerekli tesisleri yapmak veya yaptırmak ve
- Yerüstü ve yeraltı sularını kalite yönünden izlemek, atıksular sebebiyle yerüstü ve yeraltı sularının kirlenmesinin tespiti hâlinde durumu bildirmek,

olarak ifade edilmiştir.

Bu kanuna göre inşa edilen barajlardan ve/veya tesislerden içme suyu tahsisi yapılanların bu yatırımda içme suyuna isabet eden yatırım bedellerinin geri ödemeleri ve süreleri için 3/7/1968 tarihli ve 1053 sayılı Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun hükümleri uygulanacağı da hükme bağlanmıştır.

4.5. T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

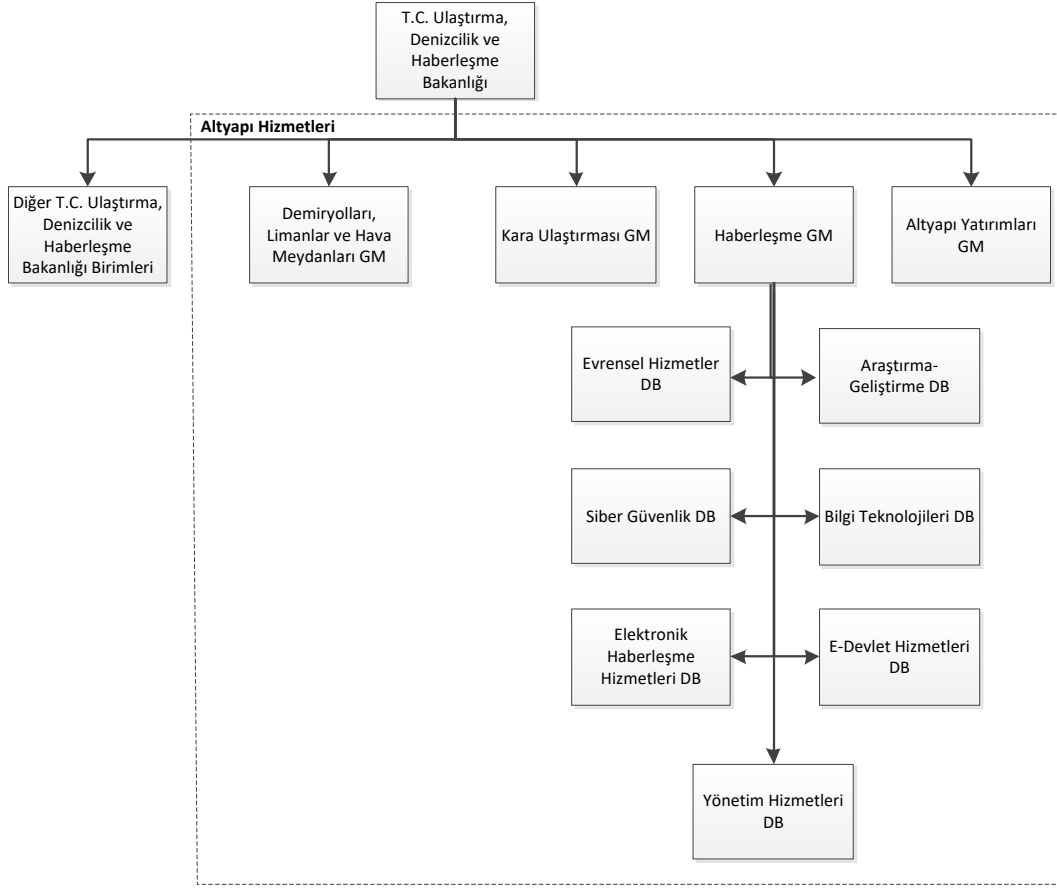
17/4/1987 tarih ve 19434 sayılı “Ulaştırma Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”da madde 2’de yer alan Ulaştırma Bakanlığı’nın görevleri;

- Ulaştırma ve Haberleşme iş ve hizmetlerinin, karayolu yapımı ve teçhizatı ile ilgili hususlar hariç ve Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümleri saklı kalmak üzere teknik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, kamu yararına ve milli güvenlik amaçlarına uygun olarak kurulmasını, geliştirilmesini ve

bu hizmetlerin birbirini tamamlayıcı şekilde yürütülmesini sağlayacak esasları tespit etmek,

- Ulaştırma ve haberleşme talep ve ihtiyaçlarını tespit etmek ve planlamak,
- Ulaştırma ve haberleşme sistemlerini düzenlemek,
- Ulaştırma ve haberleşme işlerinde Karayolları Trafik Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere kamu düzenini, can ve mal güvenliğini sağlayacak şekilde tedbirler almak, aldirtmak ve uygulanmasını takip etmek ve denetlemek,
- Devletin ulaştırma ve haberleşme hedef ve politikalarının tespiti ve uygulanması amacıyla gerekli araştırmaları yapmak ve yaptırmak,
- (Ek bent: 27/01/2000 - 4502 S.K./19. md.) Doğal afetler ve olağanüstü haller sırasında ve sonrasında oluşan aşırı haberleşme trafiği nedeniyle santrallerin hizmet dışı kalmasının önlenmesini, haberleşme trafiğinin düzene sokulmasını ve afet haberleşmesine öncelik tanınmasını teminen, işletmecilerin kendi haberleşme sistemlerinde yapmaları gereken düzenlemelere ilişkin usul ve esasları belirlemek olarak ifade edilmiştir.

T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlı, altyapı sistemleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler Şekil 4.7'de gösterilmiş olup, ilerleyen başlıklarda anlatılmıştır.

Şekil 4.7 T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlı, altyapı tesisleri ile ilgili faaliyet gösteren birimler

Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü

Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'nün görevleri:

- Devletçe yaptırılacak demiryolu altyapısı, limanlar, barınaklar, kıyı yapıları, hava meydanlarının plan ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak ve onaylamak.
- Önceki maddede belirtilen ulaştırma altyapılarının inşaatını yapmak veya yaptırmak, yapımı tamamlananları ilgili kuruluşlara devretmek.
- Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri, gerçek ve tüzel kişilerce yaptırılacak ilk maddede yazılı ulaştırma altyapılarının proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak.
- Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idarelerinin metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Bakanlar Kurulunun iznine sunmak.

- Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri tarafından yaptırılacak metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak.
- İlk maddede yazılı ulaştırma altyapıları ile metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin standartlarını ve bunlarla ilgili birim fiyatları belirlemek.
- Bakanlar Kurulunca yapımının üstlenilmesine karar verilen metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve bunlarla ilgili tesislerin ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak plan, proje ve programlarını hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve bunları yapmak veya yaptırmak.
- Deniz altından ulaşımı ve haberleşmeyi sağlayıcı altyapı projelerini yapım ve işletim modelleri de geliştirerek planlamak, bu altyapılarla ilgili proje ve şartnameleri hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve onaylamak, yapmak veya yaptırmak; yapımı tamamlananları ilgili kuruluşlara devretmek ve işletme esaslarını belirlemek.
- Denizleri, gölleri, nehirleri birbirine bağlayarak su yolu işlevi görecektir kanal ve benzeri altyapı projelerini yapım ve işletim modelleri de geliştirerek planlamak, bu altyapılarla ilgili proje ve şartnameleri hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve onaylamak, yapmak veya yaptırmak; yapımı tamamlananları ilgili kuruluşlara devretmek ve işletme esaslarını belirlemek.
- Denetim yapmak veya yaptırmak amacıyla gerekli her türlü fiziki ve teknik altyapı ve tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek ve bunları denetlemek.

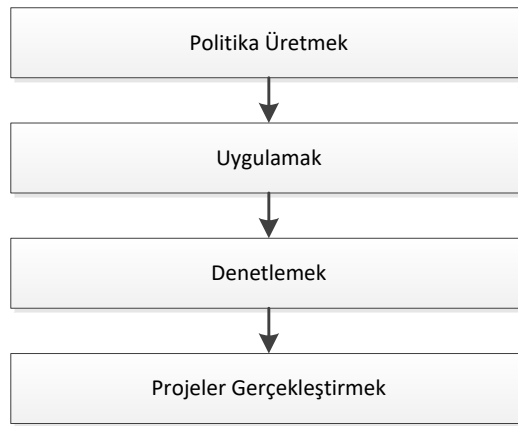
Haberleşme Genel Müdürlüğü

Haberleşme hizmetlerinin, bilgi ve iletişim teknolojilerinin tüm kullanıcılar için kaliteli, dengeli, güvenli, çevreye duyarlı, eşit, rekabete açık ve ekonomik olarak üretilmesini sağlar. Amaç ve hedefleri arasında;

- Kanunlarla verilen görevlerin yerine getirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler çerçevesinde aşağıdaki amaçlar doğrultusunda planlar yaparak ilgili kuruluşlarla koordinasyon sağlamak,
- Posta ve elektronik haberleşme hizmetlerinin; ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, kamu yararı ve milli güvenlik amaçlarına uygun olarak kurmak ve geliştirmek,
- Haberleşme ile ilgili üyesi bulunduğumuz uluslararası birlik ve kuruluşların çalışmalarına katılarak alınacak olan kararları uygulamaya koymak,

- Kamu niteliğine haiz ancak işletmeciler tarafından karşılanmasında mali güçlük bulunan evrensel hizmeti sağlamak,
- Elektronik haberleşme sektörünün serbest rekabet ortamında gelişimini teşvik etmek,
- Bilgi toplumuna dönüşümü desteklemeye yönelik hedef, telekom politikaları belirlemek,
- Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan herkesin, bölge ve yaşadığı yer ayrımı gözetilmeksizin evrensel hizmetten yararlanmasını sağlamak,
- Elektronik haberleşme Hizmetlerine ilişkin strateji ve politikaları belirleyerek sektörün serbest bir rekabet ortamında gelişimini teşvik edici tedbirleri almak ve elektronik haberleşme sanayisinde, yerli üretimi ve Ar-Ge çalışmalarını özendirici politikalar oluşturmak,
- Ülkemizde Elektronik haberleşmenin doğal afetler ve olağanüstü haller nedeniyle aksamamasını teminen gerekli tedbirleri almak ve koordinasyonu sağlamak,
- Toplumun teknolojik yöntemlerle bilgiye erişiminin sağlanması ve çağdaş bir yapıya kavuşturulması için gerekli çalışmalar yapmak ve
- Vatandaşların tüm hizmetleri elektronik ortamda alabilmesini teminen, e-devlet çalışmaları vasıtasıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamak sayılmaktadır.

Bu amaçlar ve hedefler için iş akış diyagramı Şekil 4.8’de verilmiştir.

Şekil 4.8 Haberleşme Genel Müdürlüğü amaç ve hedef iş akış diyagramı

Verilen amaç ve hedefler doğrultusunda Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün görevleri şu şekildedir:

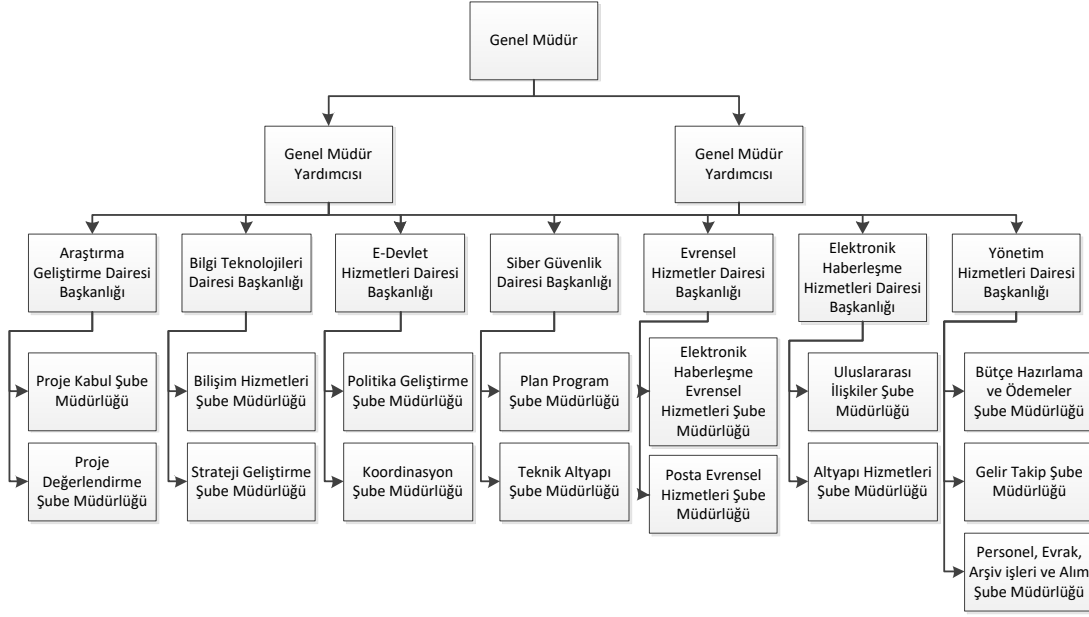
- 655 sayılı KHK'nin 13. maddesi ile verilen görevlerinden bazıları;

- Haberleşme ve posta hizmetleriyle ilgili evrensel hizmetler ve acil durum haberleşmesine yönelik altyapı ve hizmetleri planlamak, kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek, geliştirmek ve bu alandaki farklı seçeneklerin birbirini tamamlayıcı şekilde yürütülmesini sağlayacak esasları belirlemek ve denetlemek.
- Sabit ve mobil haberleşme altyapısı veya şebekelerinde kullanılan her türlü kablo ve benzeri gerecin taşınmazlardan geçirilmesiyle ilgili geçiş hakkına ilişkin usul ve esaslar ile bunların taşınmazlardan geçirilmesi için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek ve denetlemek.
- Sabit ve mobil haberleşme altyapısı veya şebekelerinde kullanılan her türlü baz istasyonu, anten, kule, dalga kılavuzu, konteynır ve benzeri araç, gereç ve tesisatın kurulması, bunların taşınmazlar üzerine yerleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bunların taşınmazlar üzerine yerleştirilmesi için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek ve denetlemek.
- Haberleşme, posta ve bunlarla ilgili evrensel hizmetlerin gerektirdiği uluslar arası ilişkileri yürütmek, anlaşma ve karma komisyon çalışmaları yapmak.
- 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunuyla Bakanlığa verilen görevleri yerine getirmek.
- 5809 sayılı kanunun 5. maddesi ile verilen görevlerden bazıları ise,
 - Elektronik haberleşme alt yapı, şebeke ve hizmetlerinin; teknik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, kamu yararına ve milli güvenlik amaçlarına uygun olarak kurulması, geliştirilmesi ve birbirlerini tamamlayıcı şekilde yürütülmesini sağlamaya yönelik politikaları belirlemek.
 - Elektronik haberleşme cihazları sanayisinin gelişmesine ilişkin politikaların oluşumuna ve elektronik haberleşme cihazları bakımından yerli üretimi özendirici tedbirleri almaya yönelik politikaları belirlemeye katkıda bulunmak.
 - Elektronik haberleşme politikalarının tespiti ve uygulanması amacıyla gerekli araştırmaları yapmak ve yaptırmak.
 - Elektronik haberleşmenin doğal afetler ve olağanüstü haller nedeniyle aksamamasını teminen gerekli tedbirleri almak ve koordinasyonu sağlamak. Haberleşmenin aksaması riskine karşı önceden haberleşmenin kesintisiz bir

biçimde sağlanmasına yönelik Telekom ve Haberleşme alt yapısını kurmak, kurdurmak ve ihtiyaç durumunda söz konusu sistemi devreye sokmak.

- Olağanüstü hal ve savaşta elektronik haberleşme hizmetlerini, 16/7/1965 tarihli ve 697 sayılı Kanun hükümleri dahilinde planlamak, gerekli işleri yapmak ve yaptırmak.
 - Elektronik haberleşme sistemlerinin yerli tasarım ve üretimini, bu amaçla sektöre ilişkin araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetlerini teknik ve maddi destek de dahil olmak üzere teşvik etmek ve Kurumun gelirlerinin % 20'sini aşmamak kaydıyla söz konusu faaliyetlere ilişkin olarak ayıracağı kaynağı belirlemek ve bu kaynağın kullanımına ilişkin gereken düzenlemeleri yaparak bu kaynağı kullandırmak.
- 20/12/2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan “Ulusal Siber Güvenlik Çalışmalarının Yürütülmesi, Yönetilmesi ve Koordinasyonuna İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı” ile verilen görevlerden bazıları;
 - Ulusal Siber Güvenliğin sağlanması için politika, strateji ve eylem planlarını hazırlamak.
 - Ulusal Siber Güvenliğin sağlanmasında kamu kurum ve kuruluşlarında teknik alt yapının oluşturulmasını takip etmek, uygulamaların etkinliğinin doğrulanmasını ve test edilmesini sağlamak.
 - Ulusal bilgi teknolojileri ve iletişim alt yapısı ve sistemleri ile tele tabanlarının güvenliğini sağlamaya, kritik alt yapıları belirleyerek bunlara yönelik siber tehdit ve saldırı izleme, müdahale ve önleme sistemleri oluşturmaya, ilgili merkezleri kurmaya, kurdurmaya, bu sistemlerin denetimi, işletimi ve sürekli güçlendirilmesine yönelik çalışmaları yapmak.

Bakanlık, kamu düzeninin korunması açısından zorunlu hallerde, ilgili makamlar ve Siber Güvenlik Kurulunca yapılacak talep çerçevesinde, ulusal siber güvenlikle ilgili tedbirleri alır. Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler siber güvenliğe dair her türlü eğitim, test ve çözüm üretme hizmetlerini güvenlik belgesi bulunan gerçek ve tüzel kişilerden satın alabilir. Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün organizasyon şeması Şekil 4.9'da gösterilmektedir.

Şekil 4.9 Haberleşme Genel Müdürlüğü organizasyon şeması

4.6. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB), 4951 Sayılı Kanun'un verdiği yetkiye dayanılarak 25/12/1963 tarih ve 4-400 Sayılı Cumhurbaşkanlığı onayı ile kurulmuştur. Bakanlık Teşkilat Kanunu 13/02/1983 tarihinde 186 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmiştir. 01/03/1985 tarihinde çıkarılan 3154 Sayılı Kanun'la son şeklini almıştır. Görevlerin daha etkin yürütülebilmesi için, 3154 Sayılı Kanun'un bazı maddeleri ilk kez 14/04/1989 tarihinde yürürlüğe giren "Bakanlıklarda ve Bağlı Kuruluşlarda Avrupa Topluluğu İle İlgili Birimler Kurulması"na dair 367 Sayılı KHK çerçevesinde değiştirilmiş olup, yapılan değişiklikler kapsamında 28/12/1989 tarihinde Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı ana hizmet birimi olarak kurulmuştur. 12/08/1993 tarihinde ise 3154 Sayılı Kanun, 505 Sayılı KHK ile yeniden değiştirilerek ana hizmet birimlerindeki iki Daire Başkanlığı Genel Müdürlük haline dönüştürülmüş ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. 3154 Sayılı Kanun'a göre Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın kuruluş amacı, enerji ve tabii kaynaklarla ilgili hedef ve politikaların, ülkenin savunması, güvenliği ve refahı, milli ekonominin gelişmesi ve güçlenmesi doğrultusunda tespitine yardımcı olmak, enerji ve tabii kaynakların bu hedef ve politikalara uygun olarak araştırılmasını, geliştirilmesini, üretilmesini ve tüketilmesini sağlamaktır.

Kalkınma Planı ve Hükümet programlarında öngörülen hedef ve strateji bağlamında elektrik sektöründe başlatılması gündeme getirilen özelleştirme uygulamalarına ilişkin olarak

- 04/12/1984 tarih ve 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun,
- 28/05/1986 tarih ve 3291 sayılı KİT'lerin Özelleştirilmesi Hakkında Kanun,
- 22/02/1994 tarih ve 3974 sayılı TEK'in özelleştirilmesini öngören ve 3291 sayılı Kanun'a ek maddeler eklenmesine dair Kanun,
- 08/06/1994 tarih 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun,
- 24/11/1994 tarih ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun ile bunu tadil eden 27/04/1995 tarih ve 4105 sayılı Kanun,
- 10/07/1997 tarih ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun,
- 03/03/2001 tarih ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve
- 13/03/2013 tarih ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAS)

Doğal gaz ve petrol faaliyetlerinde sektöründe önemli kurumlardan birisi olan BOTAS, Türkiye'nin enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi göz önüne alınarak başlangıçta boru hatları ile petrol taşımacılığı yapmak üzere 15/08/1974 yılında kurulmuş olup, 1987 yılından itibaren boru hatları ile doğal gaz taşımacılığı ve doğal gaz ticareti ile genişlemiş ve hizmet fonksiyonlarının yanı sıra, ticari bir kimlik de kazanmıştır. BOTAS'ın faaliyet alanları

- Petrol ve Doğal Gaz Boru Hatları İşletmeciliği ve Taşımacılığı,
- LNG Terminali İşletmeciliği,
- Liman Hizmetleri,
- Petrol ve Doğal Gaz Boru Hatları, Kompresör İstasyonları ile ilgili Projelendirme,Mühendislik,Arazi Etüt, Kamulaştırma ve Yapım İşleri,
- Doğal Gaz ve LNG Ticareti,
- Doğal Gaz ve LNG Depolama Faaliyeti ve
- Uluslararası Doğal Gaz ve Petrol Taşıma Projeleri

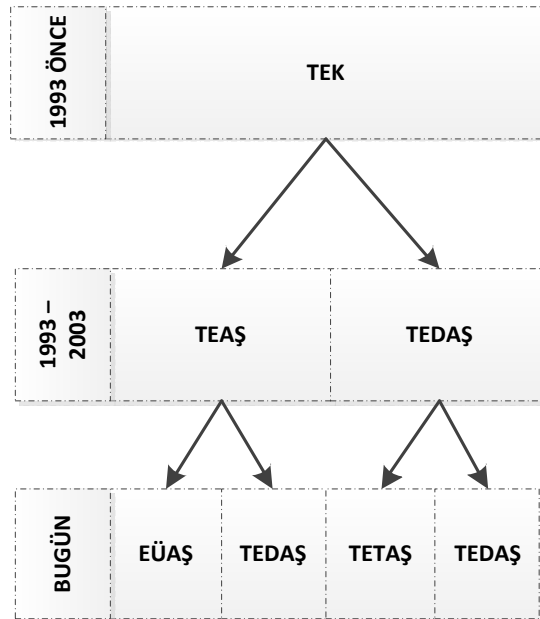
olarak sıralanabilir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)

Kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip ve Kanun ile kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu kurulmuştur.

Kurum, tüzel kişilerin yetkili oldukları faaliyetleri ve bu faaliyetlerden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerini tanımlayan Kurul onaylı lisansların verilmesinden, işletme hakkı devri kapsamındaki mevcut sözleşmelerin bu Kanun hükümlerine göre düzenlenmesinden, piyasa performansının izlenmesinden, performans standartlarının ve dağıtım ve müşteri hizmetleri yönetmeliklerinin oluşturulmasından, tadilinden ve uygulattırılmasından, denetlenmesinden, bu kanunda yer alan fiyatlandırma esaslarını tespit etmekten, piyasa ihtiyaçlarını dikkate alarak serbest olmayan tüketicilere yapılan elektrik satışında uygulanacak fiyatlandırma esaslarını tespit etmekten ve bu fiyatlarda enflasyon nedeniyle ihtiyaç duyulacak ayarlamalara ilişkin formülleri uygulamaktan ve bunların denetlenmesinden ve piyasada bu Kanuna uygun şekilde davranılmasını sağlamaktan sorumludur.

Türkiye'de elektrik piyasası kurulmasının ve işletilmesinin esaslarını veren, Avrupa Birliği "Elektrik Direktifi"ne yakın bir yasal altyapı oluşturma amacıyla 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile beraber 2003 yılında şirketler EÜAŞ (Üretim), TEİAŞ (İletim), TETAŞ (Toptan Satış) ve TEDAŞ (Dağıtım) olarak dörde ayrılmıştır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 Elektrik kurumlarının tarihsel gelişimi

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Kurum), 03/03/2001 tarihli ve 24335 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4628 sayılı eski Elektrik Piyasası Kanunu ile ‘‘Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu’’ adı altında kurulmuş olup, 02/05/2001 tarihli ve 24390 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile ‘‘Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’’ (EPDK) adını almıştır. 4628 sayılı Kanunun adı 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun 30. maddesiyle ‘‘Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’’ olarak değiştirilmiştir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu;

- 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,
- 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu,
- 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu,
- 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu,
- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu

ile kendisine verilen görevleri ifa etmekte ve yetkileri kullanmaktadır.

Söz konusu kanunlar ile elektrik, doğal gaz, petrol ve LPG’nin yeterli, kaliteli, sürekli, d şuk maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterilebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir enerji piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amacın yerine getirilmesinde Kurum şu konularda yetkili ve sorumludur:

- Elektrik Piyasasında; tüzel kişilerin yetkili oldukları faaliyetlerden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerini tanımlayan lisansların verilmesi ve ilgili diğer işlemlerin yapılması; piyasa performanslarının izlenip, performans standartlarının oluşturulması; ikincil mevzuatın oluşturulması, geliştirilmesi ve uygulanmasının sağlanması; lisans sahibi tüzel kişilerin denetlenmesi; düzenlemeye tabi tarifelerin hazırlanması, tadili ve uygulanmasının sağlanması; piyasada Elektrik Piyasası Kanununa uygun şekilde davranılmasının sağlanması.
- Doğalgaz Piyasasında; doğal gazın ithalatı, iletimi, dağıtımı, depolanması, ticareti ve ihracatı ile bu faaliyetlere ilişkin tüm gerçek ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerini tanımlayan lisans ve sertifikaların verilmesi ve ilgili diğer

işlemlerin yapılması; piyasa ve sistem işleyişinin incelenmesi; ikincil mevzuatın oluşturulması, geliştirilmesi, uygulanmasının sağlanması; lisans ve sertifika sahiplerinin, denetlenmesi, düzenlemeye tabi tarifelerin hazırlanması, tadili ve uygulanmasının sağlanması; piyasada Doğal Gaz Piyasası Kanununa uygun şekilde davranılmasının sağlanması.

- Petrol Piyasasında; Petrol ile ilgili rafinaj, işleme, madeni yağ üretimi, depolama, iletim, serbest kullanıcı ve ihrakiye faaliyetlerinin yapılması amacıyla tesis kurulması, işletilmesi, akaryakıt dağıtımı, taşınması ve bayilik faaliyetleri için lisans verilmesi ve ilgili diğer işlemlerin yapılması; lisans gerektiren faaliyet ve işlemlerin kapsamı, lisans ile kazanılan hak ve üstlenilen yükümlülükler, lisans kapsamındaki faaliyetlerin kısıtlanması, faaliyetin yürütülmesine ilişkin olarak özel şartların belirlenmesi; ikincil mevzuatın oluşturulması, geliştirilmesi ve uygulanmasının sağlanması; tarifelerin onaylanması; piyasada oluşan fiyatların ve fiyat listelerinin takibi, piyasada Petrol Piyasası Kanununa uygun şekilde davranılmasının sağlanması.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasasında; LPG dağıtımı, taşınması, oto gaz bayilik faaliyetleri, depolanması, LPG tüpünün imalatı, muayenesi, tamiri ve bakımı amacıyla tesis kurulması ve işletilmesi için lisans verilmesi ve ilgili diğer işlemlerin yapılması; lisans gerektiren faaliyet ve/veya işlemlerin kapsamı, lisans ile kazanılan hak ve yükümlülükler, faaliyetin yürütülmesine ilişkin olarak özel koşulların belirlenmesi; ikincil mevzuatın oluşturulması, geliştirilmesi ve uygulanmasının sağlanması; piyasa faaliyetlerine ilişkin gerekli yönlendirme, gözetim ve denetim faaliyetlerinin yapılması; piyasada oluşan fiyatların takibi, piyasada Sıvılaştırılmış Petrol Gazları Piyasası Kanununa uygun şekilde davranılmasının sağlanması.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu

Kurum, görevlerini yerine getirirken yetkilerini Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (Kurul) vasıtasıyla kullanmaktadır. Kurumun temsil ve karar organı Kurul'dur. İlgili kanunlarda Kurul'a çeşitli görev ve yetkiler tanınmış olmakla birlikte, bu görev ve yetkilere 4628 sayılı Kanunun 5, 5/A, 5/B ve 5/C maddelerinde yer verilmektedir.

Enerji Piyasası Kanunu

2013 yılı içerisinde yeni bir Elektrik Piyasası Kanunu yayımlanmıştır. 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu 30/03/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni Elektrik Piyasası Kanunu, eski kanunun kimi hükümlerini konsolide etmiş ve bazı yeni kavram ve ilişki sistematığı tanımlamıştır. Bu kapsamda;

- Elektrik üretim tesisleri için önlisans uygulaması getirilmiştir.
- Lisanssız elektrik üretiminin kapsamı genişletilmiştir.
- Dengeleme güç piyasasının TEİAŞ tarafından işletilmesi ilkesi korunurken, Gün Öncesi ve Gün İçi gibi organize elektrik toptan satış piyasalarının işletiminin TEİAŞ bünyesindeki PMUM’dan ayrılarak, kurulacak olan EPIAŞ bünyesinde yürütülmesi öngörülmüştür. Finansal piyasaların ise Borsa İstanbul Anonim Şirketi bünyesinde işletilmesi kararlaştırılmıştır. Kurum EPIAŞ’ın teşkilat yönetmeliği ve ana sözleşmesini hazırlamakla görevlendirilmiştir.
- İletim ve dağıtım sistemleri arasındaki mülkiyet sınırları açıklığa kavuşturulmuştur.
- Toptan satış ve perakende satış lisansları lağvedilerek mezkur faaliyetlerin tedarik lisansı kapsamında yürütülmesi hükme bağlanmıştır.
- Otoprodüktör lisansları lağvedilerek mevcut lisans sahiplerine kazanılmış hakları korunmak kaydıyla üretim lisansı verilmesi öngörülmüştür.
- Piyasa faaliyetleri kapsamına ihtiyaç duyulan kamulaştırmalar için kamu yararı kararı alınması yetkisi Kurul’da kalmak kaydıyla Kurumca yapılagelen kamulaştırma işlemleri TEDAŞ ve Maliye Bakanlığı’na devredilmiştir.

2013 yılında elektrik piyasasında aşağıdaki yönetmelik değişiklikleri yapılmıştır:

- Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 05/01/2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu değişiklikle piyasa katılımcılarının dengesizliğe düşmesini engelleyici hükümler güçlendirilmiş ve teminat mekanizmasında bazı değişiklikler yapılmıştır.
- Elektrik Dağıtım ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09/10/2013 tarihli ve 28790 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu yönetmelik değişikliği ile dağıtım şirketlerinin hukuki ayrıştırılması çerçevesinde perakende satış şirketi ibaresi yerine görevli tedarik şirketi ibaresi kullanılmıştır.

Yönetmelik değişikliklerine ilaveten 6446 sayılı Kanun hükümleri gereğince bazı yeni yönetmelikler de yürürlüğe konmuş ve bu yönetmeliklerin kapsamı dikkate alınarak bazı yönetmelikler yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kapsamda; Elektrik Piyasasında İnşaatına Başlamış Olan Tesislere Yeni Üretim Lisansı Verilmesi Hakkında Yönetmelik 04/05/2013 tarihli ve 28637 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin amacı; 6446 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce geçerli bir üretim lisansına dayalı olarak santral inşaatına başlamış, ancak üretim lisansı herhangi bir sebeple iptal edilmiş veya durdurulmuş olan lisans sahiplerine, Kurum tarafından yeni üretim lisansı verilmesine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesidir.

Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ)

EÜAŞ, genel enerji ve ekonomik politikasına uygun olarak, verimlilik ve karlılık ilkelerine göre elektrik üretim faaliyetlerinde bulunmak amacıyla teşkil edilen bir kamu kuruluşudur.

Ülkelerin enerji ihtiyacı; nüfus, sosyal ve ekonomik gelişme düzeyi, sanayileşme, kentleşme, teknolojik gelişmişlik gibi birçok sosyo-ekonomik faktöre bağlı olarak şekillenmektedir. Sosyo-ekonomik kalkınmanın en önemli girdilerinden biri olan elektrik enerjisinin zamanında, kaliteli ve yeterli miktarda, ekonomik şartlar ve çevre etkileri de dikkate alınarak temini büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde de tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi enerji sektöründe serbest piyasa ve rekabet ortamına geçiş öngörülmüş ve bu çerçevede çıkartılan bir dizi mevzuatla yeniden yapılanma süreci başlatılmıştır. Serbestleşen piyasada rekabet ortamının oluşması ile elektrik daha kaliteli, daha güvenilir, daha yeterli ve daha ekonomik olarak üretilecek, çevresel etkiler azami olarak dikkate alınacaktır.

EÜAŞ’ın ana statüsü 29/06/2001 tarih ve 24447 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ana Statünün amacı; kamu yararını gözeterek, karlılık ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde; güvenli, sürekli, kaliteli, verimli, düşük maliyetli, çevreyi gözetir elektrik enerjisi üretimi ve satışı faaliyetinde bulunan Elektrik Üretim Anonim Şirketinin çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ)

Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ), elektrik enerjisine olan talebin zamanında, kesintisiz ve sürekli aynı kalitede karşılanmasından ve elektrik sisteminin çok yüksek gerilim (380kV) ve yüksek gerilim (154kV) seviyelerinde işletilmesinden sorumludur. Ayrıca,

elektrik piyasasının sağlıklı işleyişinin sağlanması amacıyla Dengeleme Güç Piyasası'nın işletilmesi de kuruluşun asli faaliyetlerindedir.

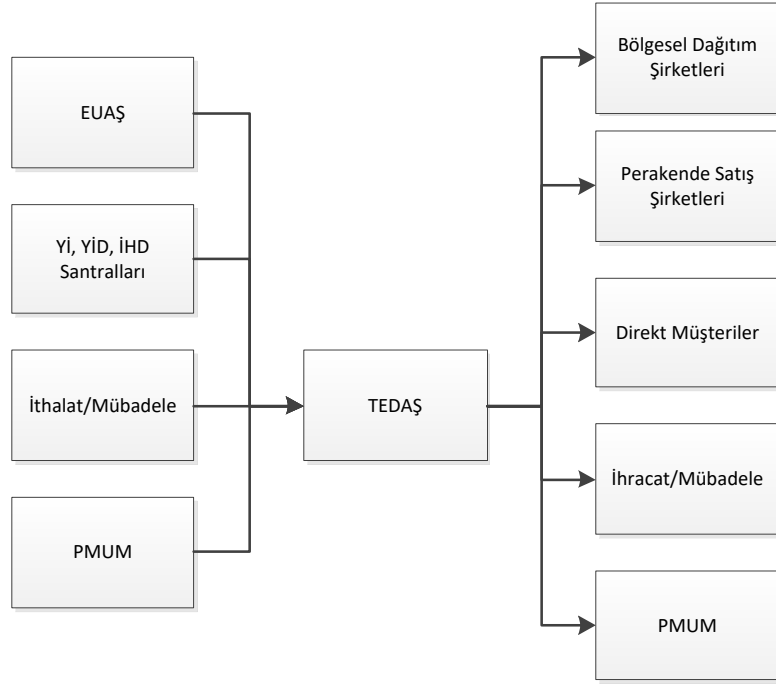
Türkiye Elektrik sektöründe tekel olan Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) 1994 yılında Dağıtım hizmetleri için TEDAŞ, Üretim ve İletim hizmetleri için ise TEAŞ olarak yeniden yapılandırılmıştır. Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ), 15.05.1998 tarihinde Dünya Bankası ile akdedilen proje ikraz ve garanti anlaşmasında, elektrik enerjisi sektöründe “Ulusal Bir İletim Şirketinin” kurulması için yasal düzenlemeler yapılması öngörülmüştür.

21/01/2000 tarih ve 4501 sayılı Kanun ile sektörde uluslararası tahkim müessesesi düzenlenmiş, mevcut elektrik mevzuatının Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyumlu hale getirilmesi ve buna göre sektörde yeniden yapılandırma çalışmaları başlatılmıştır.

2001 yılında Hükümet tarafından uygulamaya konulan “Ekonomik İstikrar ve Enflasyonla Mücadele Programı “çerçevesinde, TEAŞ’ın özelleştirilmek üzere yeniden yapılandırılması öngörülmüştür. Bu programın başlıca amacı, elektrik enerjisi sektörünün yeniden yapılandırılması, elektrikte serbest piyasa sistemine geçilmesi, serbest rekabet ortamının sağlanması, elektrikle ilgili, üretim, iletim, toptan satış ve dağıtım için ayrı ayrı kamu şirketi kurulması ve son aşamada iletim dışındaki kamu elektrik şirketlerinin özelleştirilmesidir.

Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ)

Elektrik sektörünün serbestleştirilmesi sürecinde; ilk elektrik toptan satış şirketi olarak kurulmuş olan TETAŞ’ın temel görevi; Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret modeli ile tesis edilmiş bulunan santraller ile İşletme Hakkı Devri yoluyla özel sektöre devredilmiş olan santrallara verilen 15-20 yıl gibi uzun süreli enerji alım taahhütlerini üstlenerek rekabet ortamına yumuşak bir geçişin sağlanmasını temin etmektir. TETAŞ’ın işleyiş şeması Şekil 4.11’de verilmiştir.

Şekil 4.11 TETAŞ'ın işleyiş şeması

Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ)

Elektrik sektöründeki dağınık yapıyı ortadan kaldırmak ve işletme bütünlüğünü sağlamak amacıyla 1970 yılında çıkarılan 1312 sayılı Kanun ile Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) kurulmuş, imtiyazlı şirketlerin görev bölgeleri ve belediye sınırları dışında tüm yurttaki elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve satış hizmetleri TEK bünyesinde toplanmıştır. Hizmetlerin daha etkin, daha verimli ve çağdaş bir şekilde sürdürülebilmesi amacıyla ve özelleştirme politikaları çerçevesinde TEK, Bakanlar Kurulunun 12.08.1993 tarih ve 93/4789 sayılı Kararı ile, Türkiye Elektrik Üretim-İletim A.Ş. (TEAŞ) ve Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ) adı altında iki ayrı İktisadi Devlet Teşekkülü olarak yeniden yapılandırılmıştır. 1994 yılında TEAŞ ve TEDAŞ tüzel kişiliklerine kavuşmuşlardır.

Elektrik dağıtım ve perakende satış sektöründe rekabete dayalı bir ortamın oluşturulması ve gerekli reformların yapılmasını teminen dağıtım bölgeleri baz alınarak Kamu mülkiyetindeki elektrik işletmelerinin yeniden yapılandırılması suretiyle elektrik enerjisi dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesine karar verilmiş ve TEDAŞ 02.04.2004 tarih ve 2004/22 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. Dağıtım bölgeleri yeniden belirlenerek, Türkiye 21 dağıtım bölgesine ayrılmıştır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1 Elektrik Enerjisi Dağıtım Şirketleri ve kapsadıkları iller

Şirket	Kapsadığı iller
Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.	Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Batman, Siirt, Şırnak
Vangölü Elektrik Dağıtım A.Ş.	Bitlis, Hakkari, Muş, Van
Aras Elektrik Dağıtım A.Ş.	Erzurum, Ağrı, Ardahan, Bayburt, Erzincan, Iğdır, Kars
Çoruh Elektrik Dağıtım A.Ş.	Trabzon, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize.
Fırat Elektrik Dağıtım A.Ş.	Elazığ, Bingöl, Malatya, Tunceli.
Çamlıbel Elektrik Dağıtım A.Ş.	Sivas, Tokat, Yozgat.
Toroslar Elektrik Dağıtım A.Ş.	Adana, Gaziantep, Hatay, Mersin, Osmaniye, Kilis
Meram Elektrik Dağıtım A.Ş.	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Konya, Karaman.
Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.	Ankara, Kırıkkale, Zonguldak, Bartın, Karabük, Çankırı, Kastamonu.
Akdeniz Elektrik Dağıtım A.Ş.	Antalya, Burdur, Isparta
Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş.	İzmir, Manisa
Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.	Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Yalova.
Trakya Elektrik Dağıtım A.Ş.	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ.
İstanbul Anadolu Yak.El.Dağ.A.Ş.	İstanbul ili Anadolu Yakası.
Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş.	Sakarya, Bolu, Düzce, Kocaeli.
Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş.	Eskişehir, Afyon, Bilecik, Kütahya, Uşak.
Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş.	İstanbul İli Rumeli Yakası
Kayseri Elektrik Dağıtım A.Ş.	Kayseri
Aydem Elektrik Dağıtım A.Ş.,	Denizli, Aydın, Muğla
Göksu Elektrik Dağıtım A.Ş.	Adıyaman, Kahramanmaraş
Yeşilirmak Elektrik Dağıtım A.Ş.	Samsun, Amasya, Çorum, Ordu, Sinop

TEDAŞ, yurt genelinde metropollerden en küçük yerleşim birimlerine kadar, sayıları 26 Milyonu aşan abonelere elektriğin 36 kV'a kadar dağıtımını ve satışı hizmetlerini verme yükümlülüğünü, kuruluşundan günümüze yerine getirmektedir.

4.7. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı

21/7/1983 tarih ve 18113 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren kanunun amacı “ korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kùltür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir” olarak ifade edilmektedir.

Kanunun (8) (Ek:14/72004-5226/1md.) maddesi ile “Koruma amaçlı İmar Planı” ; bu kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kùltür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kùltürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağliklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

Koruma Amaçlı İmar Planları dışında korunması gerekli alt bölgeler kapsamında hazırlanması gerekli olan “çevre düzenleme projeleri (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.

Sit alanları ve ören yerlerinin planlara uygun olarak korunması ve yaşatılması adına böylesi alanların yönetim alanı sınırları de belirlenmekte ve yönetim planları hazırlanmaktadır. “Yönetim Alanı” (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun

kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir. (Ek:14/7/2004 – 5226/1 md.) "Yönetim plânı"; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.

Koruma Amaçlı İmar Planı ile işlev alanları, yoğunlukları koruma kullanma , yapılaşma koşulları belirlenen plan sınırları içindeki alanlarda yapılacak her türlü fiziki müdahale alanın bağlı olduğu ilgili Koruma Bölge Kurullarınca onaylandıktan sonra gerçekleştirilir. Bununla ilgili olarak yasanın (Madde 9 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/3 md.)) “izinsiz müdahale ve kullanma yasağı”nı açıklayan madde 9 da “Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaî ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaî ve fizikî müdahale sayılır” ifadesi yer almaktadır.

Bu kanun kapsamında Rölöve- Restorasyon Projesi Hazırlama esasları belirlenmiştir . Bu konuda özellikle her hangi bir eski eserin koruma amaçlı imar planına göre yeniden yapılması söz konusu olduğu durumlarda ilgili koruma kuruluna sunulacak proje detayları içinde “yapının yeni kullanımını için gerekli ısıtma, aydınlatma, temiz ve pis su sistemlerine ilişkin ana ilkeler” yer almalıdır konusu da bulunmaktadır.

4.8. T.C. Maliye Bakanlığı

Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı, devletin maliyesini yöneten Bakanlıktır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda, altyapı ile ilgili uygulamaların, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığının görüşünü alması ile ilgili hüküm yer almaktadır.

Milli Emlak Genel Müdürlüğü Yönergesi madde 4 Genel Müdürlüğün misyonunu; devlete ait taşınmazların edinimi, yönetimi ve elden çıkarılması amacıyla elde edilen bilgileri zamanında ve doğru analiz edebilmek, hazineye ait taşınmazların en etkin ve verimli yönetimini sağlamak bu amaçla ilgili her türlü teknoloji ve yöntemi kurgulamak ve

uygulamak bu amaçla gelir elde etmek, ilgili taşınmazlara değer kazandırmak, ekonomik değer yaratmak ve bu amaçla ilgili her türlü ulusal ve uluslararası piyasayı takip etmek olarak özetlenebilir. Bu bağlamda hem devlete ait taşınmazların değerlendirilmesi hem de taşınmazın kent içindeki rolü ve işlevi bağlamında kapasite hesaplamaları için önemli bir girdi verecek olan Milli Emlak Genel Müdürlüğü, altyapı talebinin belirleyiciliği açısından önemli bir role sahiptir.

4.9. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı

Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Programlar ile ilgili uyumlaştırma faaliyetlerinde değişik hükümet birimleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür.

Avrupa Birliği (AB), üye ülkelerin iç ekonomik ve sosyal gelişmelerine destek olmak gerekse ülkelerarası gelişmişlik düzeyini dengelemek amacıyla hibe ya da kredi şeklindeki çeşitli mali araçlar halinde önemli miktarlarda kaynak harcamaktadır. AB, aynı zaman gerekli gördüğü hallerde üçüncü ülkelere de mali yardımlarda bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, AB'ye üye olmak için başvuran ve resmi olarak adaylığı tanınmış ülkelere de özel mali destekler verilmektedir. 1999 yılı Helsinki Zirvesinde adaylık statüsü kazanan Türkiye, katılım öncesi yardım adı verilen artırılmış bir mali yardımdan faydalanmaktadır. Söz konusu yardımlar, ülkelere AB üyeliği sürecinde AB müktesebatına uyum ve uygulama yönünde ülke tarafından alınması gereken siyasi, ekonomik, yasal ve idari tedbirler için mali kaynak sunmaktadır.

4.10. T.C. Milli Savunma Bakanlığı

Milli Savunma Bakanlığı, siyasi, hukuki, sosyal, mali ve bütçe hizmetleri ile Silahlı Kuvvetlerin Bakanlar Kurulunca kararlaştırılacak savunma politikası çerçevesinde, Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit olunacak ilke, öncelik ve anaprogramlarına göre görev yapar. Milli Savunma Bakanlığına bağlı olarak Ulusal haritacılık kuruluşu olan Harita Genel Komutanlığı, 1895 yılında Harita Komisyonu ismiyle kurulmuştur. T.C. Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı Harita Genel Komutanlığı pek çok ulusal haritacılık birliğine başkanlık etmekte ve bir takım uluslararası kuruluşlarda da Türkiye'yi temsil etmektedir.

Harita Genel Komutanlığı

657 Sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanununa göre Harita Genel Komutanlığının görevleri şunlardır:

- Yurdun savunması için lüzumlu bütün harita ve plânların,
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile işbirliği yaparak adı geçen Genel Müdürlük için lüzumlu haritaların,
- Bütün Bakanlıklar ile diğer Resmî Dairelerin lüzum göstereceği haritaların, tesbit edilen evsaf, zaman ve miktarda alımı ve basımı ile mükelleftir.

4.11. T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Ekonomik ve teknik şartlara göre Türkiye'nin sanayi politikalarının oluşturulması ve yönetimi, büyük ve küçük ölçekli endüstrilerin kuruluşuna ilişkin tüm faaliyetlerin desteklenmesi ve denetlenmesi, endüstriyel ürünler için standartlar hazırlamak veya hazırlanmış standartları yayımlamak, endüstriyel malların kalitesinin denetimini yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür. Çevreye duyarlı tasarım ve üretim konularında yönetmelikleri bulunmaktadır.

Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğü

Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğü; Organize sanayi bölgeleri ve sanayi bölgelerinin planlanması ve geliştirilmesine yönelik politika oluşturmak; organize sanayi bölgeleri ve sanayi bölgelerinin; planlanmasına, yer seçimine, kamulaştırılmasına, imar planlarının yapılmasına, kuruluş ve işleyişine ilişkin işlerini yürütmek ve faaliyetlerini denetlemek; Organize sanayi bölgeleri ve sanayi bölgeleri ile ilgili uygulama sonuçlarını izlemek ve bilgi sistemi oluşturmak; organize sanayi bölgeleri ve sanayi bölgelerinin yönetimleri ile personeline yönelik eğitim organizasyonları düzenlemek, bölge ve sanayi sitelerinin yurtiçi ve yurtdışında tanıtımına ve yatırımcı teminine yönelik çalışmalar yapmak, uygulamalarla ilgili olarak diğer ülkelere rehberlik yapmakla yükümlüdür. Söz konusu görev alanları açıkça göstermektedir ki organize sanayi bölgeleri ve sanayi bölgelerinin altyapı tesisleri projelendirme, yapım, uygulama ve denetleme açısından yetkili bir birim olarak görev almaktadır.

Sanayinin disipline edilmesi ve kentlerin planlı gelişmesi adına son derece önemli misyonlar yüklenmiş olan organize sanayi bölgeleri aynı zamanda sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler kurulması, müşterek arıtma tesisleri ile çevre kirliliğinin önlenmesi gibi hedeflere sahiptir.

Sanayi bölgeleri ise kuruluş misyonlarında; yol kaplaması ve /veya atıksu arıtma tesisi hariç diğer alt yapı inşaatının tamamlanmış olması ve karayolu, demiryolu, liman,

havaalanı yakınlığı gibi, yatırımcı için cazip olacak alt yapı avantajı bulunması gibi ön koşullar taşımaktadır. Altyapı konusunda belirtilmiş olan bu önkoşullar ilgili genel müdürlüğün koordinasyonu çerçevesinde yürütülen hususlardır.

Organize Sanayi Bölgeleri

Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla; sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dahilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve 4562 sayılı Kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleridir.

Türk Standartları Enstitüsü (TSE)

Türk Standartları Enstitüsü; her türlü madde ve mamüller ile usul ve hizmet standartlarını yapmak amacıyla 18.11.1960 tarih ve 132 sayılı kanunla kurulmuştur. Enstitü, tüzel kişiliği haiz, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen bir kamu kurumu olup, kısa adı ve markası TSE'dir. Türk Standartları Enstitüsü'nün izni olmadan bu marka hiçbir şekil ve şart altında kullanılamaz. Yalnız Türk Standartları Enstitüsü tarafından kabul edilen standartlar Türk Standardı adını alır. Bu standartlar ihtiyari olup, standardın ilgili olduğu bakanlığın onayı ile mecburi kılınabilir. Bir standardın mecburi kılınabilmesi için Türk Standardı olması şarttır. Mecburi kılınan standartlar Resmi Gazete'de yayımlanır.

Kurumun görevleri şunlardır:

- Her türlü standardı hazırlamak ve hazırlatmak.
- Enstitü bünyesinde veya hariçte hazırlanan standartları tetkik etmek ve uygun bulunduğu takdirde Türk Standartları olarak kabul etmek.
- Kabul edilen standartları yayımlamak ve ihtiyari olarak uygulanmalarını teşvik etmek, mecburi olarak yürürlüğe konmalarında fayda görülenleri ilgili bakanlığın onayına sunmak.
- Kamu sektörü ve özel sektörün talebi üzerine standartları veya projelerini hazırlamak ve görüş bildirmek.

- Standardlar konusunda her türlü bilimsel teknik incelemelerle araştırmalarda bulunmak, yabancı ülkelerdeki benzer çalışmaları takip etmek, uluslararası ve yabancı standard kurumları ile ilişkiler kurmak ve bunlarla işbirliği yapmak.
- Üniversiteler ve diğer bilimsel ve teknik kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak, standardizasyon konularında yayım yapmak, ulusal ve uluslararası standartlardan arşivler oluşturmak ve ilgililerin faydalanmalarına sunmak.
- Standardlarla ilgili araştırma yapmak ve ihtiyari standartların uygulanmasını kontrol etmek için laboratuvarlar kurmak, kamu sektörü veya özel sektörün isteyeceği teknik çalışmaları yapmak ve rapor vermek.
- Yurttan standard işlerini yerleştirmek ve geliştirmek için elemanlar yetiştirmek ve bu amaçla kurslar açmak ve seminerler düzenlemek.
- Standartlara uygun ve kaliteli üretimi teşvik edecek çalışmalar yapmak ve bunlarla ilgili belgeleri düzenlemek.
- Metroloji ve kalibrasyon ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak ve gerekli laboratuvarları kurmak.

Türk Standardları Enstitüsü'nün bu görevlerinin öncelik esasına göre tanzimi Genel Kurul'ca kararlaştırılır ve ilgililere duyurulur.

4.12. T.C. Kalkınma Bakanlığı

Bakanlığın temel görevleri arasında kalkınma Planları ve yıllık yatırım planları hazırlamak bulunmaktadır. Ayrıca makro-çevre politikası konularına özel önem vererek, sektörel planlar hazırlamaktadır. Yerel idarelere direk etkisi olan yıllık yatırım programlarının hazırlanmasında ve hayata geçirilmesinde gerekli koordinasyonu sağlamaktan sorumludur. Ayrıca, finansman ya da dış borç gerektiren projeleri de dâhil olmak üzere, kamu sektörü yatırımları Bakanlığın onayını gerektirmektedir. Kalkınma Bakanlığı'nın 2013 yılında yayımladığı 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planının “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” hedef ve politikası kapsamında “Kentsel Altyapı” başlığı altında kentsel altyapı sistemlerinin mevcut durumu, altyapı sistemlerinin iyileştirilmesine yönelik amaç ve hedefler ile politikalara yer verilmiştir. İçişleri Bakanlığı, altyapı ile ilgili uygulamaların, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alacağı ile ilgili hüküm 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 8. Maddesinde yer almaktadır.

Kalkınma Ajansları

Kalkınma Ajansları, ulusal düzeyde Kalkınma Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde kendine özgü teknik ve finansman (bütçe) mekanizmasına sahip, kâr amacı gütmeyen, çabuk karar alıp uygulayabilen, merkezi ve yerel idarelerin dışında, kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getiren, tüzel kişiliği haiz, 5449 sayılı Kanunla düzenlenmemiş işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi, bölgeler (düzey 2 bölgeleri) esas alınarak Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan teknik kapasitesi yüksek, uygulamacı olmayan, fakat destekleyici, koordinatör ve katalizör olarak faaliyet gösteren kalkınma birimleridir.

Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulmuşlardır.

Pek çok görevinin yanı sıra;

- Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak, Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek,
- Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak,
- Bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plân ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek,

gibi görevleri bulunan kalkınma ajansları bölgesel ölçekte yatırımların dengelenmesi, bölgesel gelişim dinamiklerinin maksimize edilmesi ve hız kazanması konusunda en önemli eşitleyicilerden biri olan altyapı konusuna da dolaylı girdi veren bir örgütlenme olarak ilgili süreçte yerini almaktadır.

GAP İdaresi

Güneydoğu Anadolu Projesi ya da kısaca GAP, Fırat ve Dicle Nehirleri üzerinde yapımı öngörülen barajlar, hidroelektrik santralleri ve sulama tesislerinin yanı sıra kentsel ve kırsal altyapı, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık ve diğer sektörlerin gelişmesini ve hizmetlerini

kapsayan entegre projedir. GAP, bölgedeki baraj ve hidroelektrik santralleri ile sulama tesislerinin yanı sıra kentsel ve kırsal altyapı, tarım, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık, konut, turizm ve diğer sektörlerdeki yatırımları da kapsayan entegre ve sürdürülebilir bir kalkınma yaklaşımı içinde devam ettirilmektedir. İnsan odaklı bir kalkınma projesi olarak, bölge halkının daha iyi bir yaşam kalitesine ulaşmasını ve diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir.

GAP İdaresi Başkanlığı; Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Batman ve Kilis illerini içine alan GAP bölgesi için gerekli araştırma ve uygulama projelerini yapmak ve yaptırmak genel başlığı altında;

- Bölge içindeki faaliyetleri yönlendirmek, uygulamasını değerlendirmek ve takip etmek,
- Bölgede uzun vadeli planlar ve yıllık programlar muvacehesinde süratle kalkınmayı sağlamak için tarım, madencilik, imalat sanayi, enerji, ulaştırma, haberleşme, inşaat, turizm gibi kamu hizmetleri, beşeri kaynaklar, sosyal ekonomi, bilim araştırma, geliştirme ve teknoloji, çevre konusunda çalışmalarda bulunmak, çalışmalarını yönlendirmek, koordinasyonu ve uygulamaların gerçekleşmesini sağlamak,
- Nazım ve uygulama imar planlarını yapmak veya yaptırmak,
- Yol, su, elektrik, kanalizasyon ile konut, sanayi ve ulaştırma hizmetlerini yürütmek,
- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait her türlü bina ve tesislerin yapılmasında koordinasyonu sağlamak, görevleriyle bölgenin sosyo-ekonomik, fiziki ve altyapı tesisleri açısından sürdürülebilir kalkınmasını hedef alan görevlere sahip olduğu belirtilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

5249 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu kapsamında faaliyetlerine devam eden Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Merkez ve Taşra Teşkilatı olarak kurulmuş olup, resmi istatistiklerin üretimine ve organizasyonuna ilişkin temel ilkeler ve standartların belirlenmesi, ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda veri ve bilgilerin derlenmesi, değerlendirilmesi, gerekli istatistiklerin üretilmesi, yayımlanması, dağıtımı ve sürece dâhil olan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ile görevlidir. Bu kapsamda TÜİK, her tip veriyi ve istatistiği toplama, derleme, değerlendirme ve yayınlamadan sorumludur. TÜİK aynı zamanda altyapı sistemleri ile ilgili istatistikler hazırlar, işler ve analiz eder.

4.13. Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Sektör Birlikleri

Türkiye Odalar Borsalar Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Sanayi Odaları, Ticaret Odaları gibi birimler mevzuat ile ilgili uygulamalarda sektörel yaklaşımlar vb. konularda bilgilendirme, yaptırım ve denetim konularında çalışmalar yürütmekle sorumludur. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 8. Maddesi gereği, altyapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Telekomünikasyon sektörünü düzenleme ve denetleme fonksiyonunun bağımsız bir idari otorite tarafından yürütülmesi amacıyla 2813 sayılı Telsiz Kanununda değişiklik yapan 27.1.2000 tarihli ve 4502 sayılı Kanunla kurulan Telekomünikasyon Kurumu, 10.11.2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ile yeni bir düzenlemeye tabi olmuş ve adı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu olarak değiştirilmiştir. 2813 sayılı Telsiz Kanunu yeni bir düzenleme ile Kanunun adı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanunu olarak değiştirilmiştir.

Kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu ile Başkanlık teşkilatından oluşur. Kurul Başkanı Kurumun en üst idarî amiridir. Kurumun yönetim ve temsil yetkisi Başkana aittir. Başkan gerektiğinde temsil yetkisini yazılı olarak devredebilir.

Kurumun hizmet birimleri; hukuk müşavirliği, daire başkanlıkları ve müdürlükler şeklinde teşkilatlanan ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimleriyle bölge müdürlükleri şeklinde teşkilatlanan taşra teşkilatı birimlerinden oluşur.

Elektronik haberleşme sektöründe yetkilendirme ile esas olarak;

- Sektördeki oyuncu sayısının artırılarak rekabetçi bir ortamın oluşturulması,
- Sektörde güven ortamının tesis edilmesi,
- Yerli ve yabancı yatırımın teşvik edilmesi,
- Sektörün sağlıklı gelişiminin sağlanması,
- Ülke kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması,

- Hizmetlerin yaygınlaşması,
- Tüketicilere belirli kaliteyi haiz hizmet sunulmasının sağlanması,
- Tüketicilerin korunması hedeflenmektedir.

TURKCELL SUPERONLINE

Superonline İletişim Hizmetleri A.Ş., yurt çapında muhtelif noktalarda, yüksek hızda internet erişimi sağlamak amacıyla 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ve ilgili Yönetmelikleri kapsamında yetkilendirilerek bireysel ve kurumsal abonelerine ses, data ve görüntü alanında iletişim çözümleri sunan ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun denetim ve gözetiminde faaliyet gösteren bir elektronik haberleşme işletmecisidir. Turkcell Superonline 2007 yılında İstanbul – Ankara arasındaki TEİAŞ ihalesini kazanmış ve şehirlerarası kiralık devre hizmetleri sunmaya başlamıştır. 2007 yılından itibaren fiber-optik kablo altyapısı toplam 26 bin km'ye ulaşmıştır. İstanbul'da her iki yakada ringlerini oluşturan Turkcell Superonline, Ankara ve İzmir'deki şehiriçi şebekelerini de hızla yaygınlaştırmaktadır. Adana, Antalya, Adapazarı, İzmit, Bursa, Erzurum, Edirne, Diyarbakır ve Trabzon ile toplam 12 ilde yerleşik operatörden tamamen bağımsız, kendisine ait şebekesini tamamlayan Turkcell Superonline, Türkiye çapında yaygınlaşmaya devam etmektedir.

2008 yılında Kiralık Devre, Noktadan Noktaya Metro Ethernet, Metro Ethernet Internet gibi fiber optik bazlı servislerle kurumsal müşterilerine teorik-sınırsız kapasitede hizmet sunmaya başlayan Turkcell Superonline, bireysel müşterilerini de “eve kadar Fiber (FTTH)” hizmeti olan Fiber İnternet ile tanıştırmış ve Türkiye’de ilk defa ev kullanıcılarına 100 Mbps hızında genişbant internet hizmeti sunmaya başlamıştır.

VODAFONE Türkiye

Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu'na yapılan resmi bildirimine göre, gelirler bakımından dünyanın en büyük uluslararası mobil iletişim şirketlerinden biri olan Vodafone Grubu'nun bünyesinde yer alan Vodafone Türkiye, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun abone tanımına göre, 30 Eylül 2014 itibariyle hizmet sunduğu 20,6 milyon abonesiyle Türkiye'nin ikinci büyük mobil iletişim şirkettir. Türkiye'nin ikinci en büyük uluslararası doğrudan yatırımı olan Vodafone Türkiye'nin 2006 yılından bu yana satın alma dâhil toplam yatırımları 13 milyar TL'yi aşmıştır. 2010'da Borusan Telekom'u bünyesine katan Vodafone Türkiye, 2011'de de Türkiye'nin en büyük alternatif telekom operatörlerinden Koç.net'i bünyesine dâhil etmiştir.

4.14. Ulaşım Altyapısı İle İlgili Kurumsal Organizasyon

6360 sayılı yasa ile yeni büyükşehir belediyeleri kurulmuş, bütün büyükşehirlerin sınırları il mülki sınırları olacak şekilde genişletilmiştir. Bu gelişme ile birlikte büyükşehir belediyeleri il sınırı içindeki tüm nüfusun ulaşımından sorumlu hale gelecektir. Bunun dışında tüm kentlerde nüfus, otomobil sahipliliği ve hareketlilik oranı hızla artmaktadır.

Bu nedenle trafik yönetimi, denetimi ve ulaşım planlaması ve koordinasyonu konusunda acil önlemler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Oysa ülkemizdeki birçok belediyede bulunan ulaşım birimleri nitelik ve nicelik açısından yetersiz biçimde yapılmış ve kentlerin artan ulaşım sorunları karşısında yeterli ve etkin hizmet verebilecek düzeyde değildir.

Bu gelişmelerle belediyelerde trafik ve ulaşım sistemlerinin yönetim birimlerinin kurumsal yapısı ile ilgili konu daha önem kazanmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, gerekse 5393 sayılı Belediyeler Kanunu Belediyelerinin ulaşım ile ilgili kurumsal yapılanmasının nasıl olacağı konusunda bir düzenleme getirmemiştir. Sadece 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu UKOME'nin sekretarya görevlerini yerine getirmekle görevlendirmiştir.

Büyükşehir Belediyelerinde UKOME ile birlikte ulaşımı yönetecek başka birimleri de içeren daha kapsamlı kurumsal yapıya ihtiyaç vardır. Büyükşehir Belediyesi kapsamı dışındaki belediyelerde ise her kentin kendi belirlediği ve çok değişken idari yapılara rastlanmaktadır. Belediyeler mevcut ve gelecekte trafik ve ulaşım sistemini yönetecek, ulaşım planını hazırlayacak ve yürütecek bir kurumsal yapıyı hayata geçirmek zorundadırlar.

4.15. Belediyelerin Ulaşım ile İlgili Organizasyon Modeli

Bu kurumsal yapı; belediye (Büyükşehir) sınırları içindeki tüm ulaşım sistemlerini kapsayan Ulaşım Ana Planını hazırlamak, ulaşım da görev alan işletmelerin bir bütünlük içinde ve entegre şekilde çalışmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Planlama Fonksiyonu;

Orta ve uzun vadeli geleceğe yönelik olarak kentin ulaşım sisteminin gelişme çalışmasına yön vermek üzere yapılan sistematik çalışmaların tümünü kapsayan planlama fonksiyonu aşağıdaki unsurları içermelidir:

1. Kentin Ulaşım Hedeflerini Belirlemek

Bu hedefler, ulaşım sistemleri ile arazi kullanımı arasındaki etkileşimi göz önüne alarak kentin sosyal ve ekonomik gelişmesinin şekillendirildiği imar planlaması ile uyum içinde olacak biçimde Belediyenin imar yetkilerinin katılımıyla oluşturulmalıdır. Ulaşım talebine cevap vermenin ötesinde, kentin imar planlarında öngörülen arzu edilir bir şekilde gelişmesinde ulaşım sistemlerinin güçlü bir etken olarak kullanılması düşünülmelidir. Ayrıca tersi bir şekilde, ulaşım altyapısının verimli ve ekonomik olarak planlanabilmesine yönelik olarak imar planlama çalışmalarına yön vermek hedeflenmelidir.

2. Hedefler Doğrultusunda Sistem Geliştirme Planları Hazırlamak

3. İmar planlarının projeksiyon yılının ihtiyaçlarını karşılayan metropol ulaşım sistem planını hazırlamak bu kurumun ilk çalışmalarından birisi olmalıdır.

4. Bütüncül Ulaşım Sistemi Yatırım Programı Hazırlamak

Belediyelerin Etüt Proje Fonksiyonu;

1. Kent içi trafik düzenlemelerini (kavşak- koridor tasarımları) hazırlamak
2. Tahsisli otobüs yolu oluşturmak,
3. Genel trafik dolaşım şeması düzenlemek,
4. Otopark, yaya bölgesi, bisiklet yolu konularında politika oluşturmak ve uygulama projeleri hazırlamak

Belediyelerin İşletme Fonksiyonu;

1. İşletme Programının Hazırlanması
2. Günlük işletmenin Sevk ve İdaresi (Hareket)
3. İşletme Denetimi

şeklindedir.

BÖLÜM 5

MEVCUT PLANLAMA SİSTEMİ VE ANALİZİ

5.1. Mevcut Planlama Sisteminin Temel Yapısı, Plan Tadilatı Kavramı ve Teknik Altyapı Alanları

Planlar temel içeriğine göre sosyo-ekonomik planlar ve fiziki mekana ilişkin planlar şeklinde iki kategoriye ayrılırken, Kalkınma Planları ve Bölge Planları fizik mekana ilişkin öngörülerini çok daha sınırlı olan sosyo-ekonomik plan türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde planlamaya ilişkin yürürlükteki yasal mevzuatın temel belirleyicilerinden olan 3194 nolu İmar Kanunu (Md.5, 6 ve8 dikkate alındığında) Kalkınma Planı, Bölge Planı, Çevre Düzeni Planı, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı şeklinde bir sıra düzensel yapı esasına göre ele alınırken, 14.06.2014 tarihinde yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği plan türleri yönünden (Md.5/1-h) mekansal planlar, çevre düzeni planları ve imar planları olmak üzere üst kademedeki alt kademeye doğru hiyerarşik bir yapı mantığına göre düzenlenmiştir. Yine aynı yönetmeliğin 6. Maddesindeki (5. Bend) *“Mekânsal strateji planları ve çevre düzeni planları hazırlanırken kalkınma planı, bölge planları, bölgesel gelişme stratejileri ve diğer strateji belgeleri ile ortaya konulan hedefler dikkate alınır.”* ifadesi de dikkate alındığında sırasıyla “Kalkınma Planı” ve “Bölge Planının” plan hiyerarşisinde üst kademe planlar olarak kabul edildiği açıktır. Bu ana kademelenme yapısının yanı sıra planlamaya ilişkin mevzuat bir yandan stratejik planlama arayışlarının ve sektörel ihtiyaçları çözümlemenin, bir yandan da özel konum/alanlarını dikkate almanın yarattığı bir çeşitlenmeyi de bünyesinde barındırmaktadır. Bu husus sektörel planlar, özel konumlara ilişkin planlar ve benzeri plan pratiklerini doğururken bir yandan imar hukuku açısından 5 kategori altında gruplandırılacak son derece “hacimli bir mevzuat”a bağlı olarak karşımıza çıkmaktadır (Duyguler, 2014).

Duygular (2014) bu mevzuatı;

- Genel Kanunlar (Örn: İmar, Köy, Tapu, Kadastro kanunları, Türk Medeni Kanunu vb.),
- Af Kanunları,
- Yönetim / Kuruluş Kanunları (Bakanlıkların kuruluş ve yerel yönetim kanunları),
- Sektörel Amaçlı Kanunlar (Örn: Turizm, konut, koruma, özelleştirme, iskân, sanayi vb.),
- Konumsal Amaçlı Kanunlar (Boğaziçi, GAP, Gelibolu Milli Parkı, vb.)

şeklinde isimlendirerek kategorize etmekte ve örneklemektedir.

Bu çeşitlenme, özünde bütünlük bir sistem şeklinde işlediği müddetçe sağlıklı bir araç seti ve onun ürünü olan mekan oluşumuna öncülük edebilecek olup, mevcut planlama sisteminde farklı yasal ve yönetsel girdiler planlama, uygulama ve yetkilenme açısından çok parçalı ve yer yer tanımsız alanlar oluşmasına neden olmaktadır.

Bu plan, yetki ve uygulama çeşitliliği içerisinde plan tadilatı kavramının Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde belirlenen plan ana türlerinden yalnızca Çevre Düzeni Planı ve İmar Planları (Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı) için tanımlandığı görülmektedir. Plan tadilatı, kavramsal olarak, bir planın bütünsel karar, hesap ve öngörülerini ile çelişmeyen tali bir düzenleme niteliğindeki uygulamalara verilen isimdir. Bu yönetmeliğin 20. Maddesinin 2. bendinde Çevre Düzeni Planlarının tadilatının/değişikliğinin aşağıdaki koşullar uyarınca mümkün kılındığı görülmektedir.

“Çevre düzeni planı ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğü bozmayacak nitelikte, plan değişikliği yapılabilir. Çevre düzeni planı değişikliklerinde;

- a) Kamu yatırımlarına,*
- b) Çevrenin korunmasına,*
- c) Çevre kirliliğinin önlenmesine,*
- ç) Planın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve maddi hataların giderilmesine,*
- d) Değişen verilere bağlı olarak planın güncellenmesine,*

dair yeterli, geçerli ve gerekçeleri açık olan, altyapı etkilerini değerlendiren raporu içeren teklif ve talepler; idarece planın temel hedef, ilke, strateji ve politikaları kapsamında teknik ve yasal çerçevede değerlendirmeye alınarak sonuçlandırılır”

Yine aynı yönetmeliğin “İmar Planı Değişikliklerine” ilişkin 26. Maddesinde ise Nazım İmar Planları ve Uygulama İmar Planlarının değişikliğinin mümkün olduğu haller ve önkoşullar belirlenmektedir.

“MADDE 26 – (1) İmar planı değişikliği; plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, sosyal ve teknik altyapı dengesini bozmayacak nitelikte, kamu yararı amaçlı, teknik ve nesnel gerekçelere dayanılarak yapılır.

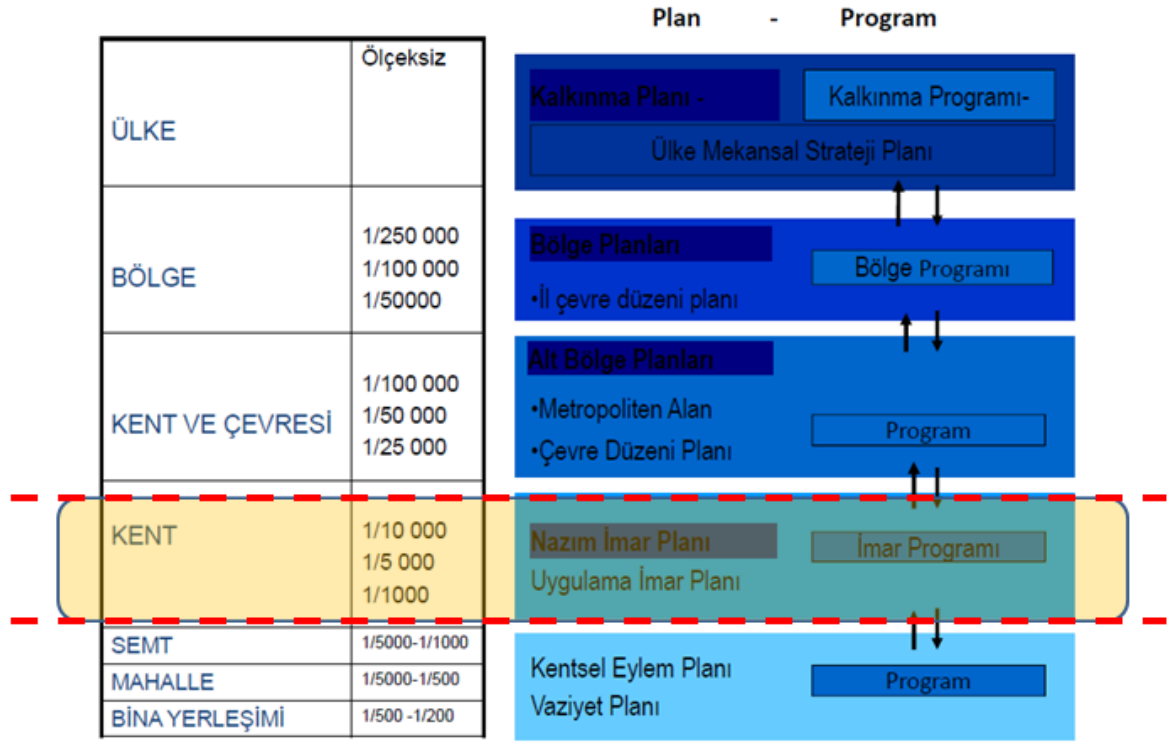
(2) İmar planlarında sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi esastır. Yürürlükteki imar planlarında öngörülen sosyal ve teknik altyapı standartlarını düşüren plan değişikliği yapılamaz.

(3) İmar planlarında bulunan sosyal ve teknik altyapı alanlarının kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesine dair plan değişiklikleri zorunluluk olmadıkça yapılmaz....”

Aynı maddenin devamında zorunlu hallerde böyle bir değişiklik yapılabilmesi için gereksinim duyulan koşullar ve kısıtlar teknik ve sosyal altyapı alanlarını da içerecek şekilde bazı detaylarıyla ortaya konulmuştur.

Teknik altyapı alanları ise, 14.06.2014 tarihinde yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin “Mekânsal kullanım tanımları ve esasları” isimli altbaşlığında yer alan 5. Maddenin 1-k bendinde; “*Kamu veya özel sektör tarafından yapılacak elektrik, petrol ve doğalgaz iletim hatları, içme ve kullanma suyu ile yer altı ve yer üstü her türlü arıtma, kanalizasyon, atık işleme tesisleri, trafo, her türlü enerji, ulaştırma, haberleşme gibi servislerin temini için yapılan tesisler ile açık veya kapalı otopark kullanımına verilen genel isimdir.*” şeklinde tarif edilmektedir.

Ülkemizdeki plan kademelenmesine ait şematik diyagram Şekil 5.1'de verilmiştir.

Şekil 5.1 Ülkemizde planlama kademelenmesi

Tüm bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere plan tadilatı türündeki uygulamaların teknik altyapı etkilerinin çözümlenmeye daha elverişli olduğu plan türleri Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar planından oluşan İmar Planlarıdır. Zira daha üst kademe planlar mekansal netlikler yönünden (ve yanı sıra ölçek hassasiyeti gereği üst kademe planlardaki olası bir tadilatın alt kademe planlar üzerindeki etki büyüklüğü dolayısıyla da), sektörel plan ve kentsel dönüşüm uygulamaları ise mevcut imar planlarıyla bütünleşmeleri açısından taşıdıkları içerik belirsizlikleri nedeniyle plan tadilatı kavramı bağlamında rasyonel değerlendirme gerçekleştirme imkanı sunmamaktadır. Netice itibarıyla ulusal planlama mevzuatı da plan tadilatı kavramını (ilgili kısımda detayıyla sunulmaktadır) “imar planlarının” bir terimi olarak kullanmakta, bu doğrultuda çalışma kapsamında yalnızca nazım imar planı ve uygulama imar planından oluşan kent ölçeğindeki bütünsel planların içerisindeki minör/sistemik olmayan/tali değişikliklerin (tadilatların) teknik altyapı üzerindeki etkileri ele alınmaktadır.

Aşağıda ülkemizdeki mevcut mevzuat koşulları ile tanımlanmış olan temel plan türleri ve içerikleri bu bağlamda açıklanmaktadır.

5.2. Kalkınma Planı

Ülkemizde kalkınma planları 1963 yılından başlayarak beş yıllık periyodlar için hazırlanmaktadır. İlk beş yıllık kalkınma planı 1963-1967 yılları için hazırlanmış olup günümüzde Kalkınma Bakanlığı tarafından 2014-2018 yılları için hazırlanan 10. Kalkınma planı yürürlükte bulunmaktadır.

Kalkınma planları ulusal planlama sistemimizde en üst kademe planlar olarak karşımıza çıkan sosyo-ekonomik planlardan ilki olup bölge planlarının kademe olarak hemen bir üstünde konumlanmaktadır.

Bu planlar hemen her alanda (ekonomik, sosyal, kültürel, sektörel, vb.) bölgelerarası dengesizlikleri gidermek amacıyla plan hedefi içinde dengeli bölgesel gelişmeyi sağlayacak düzenlemeleri tanımlayan ve her 5 yılda bir Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanıp TBMM bünyesinde kanun şeklinde onaylanmak suretiyle yürürlüğe giren plan türüdür (Ünal, 1991).

Bu planlarda morfolojik ve idari sınırlara bağlı olarak hedeflenen bölgenin ekonomik, sosyal, kültürel, nüfus, yerleşim, sağlık vb. altyapı verileri ile yöreye özgü niteliksel parametreleri arasında mevcut durum – hedef ilişkisi kurularak, planlama altlığı oluşturulması amaçlanmaktadır (Üstündağ ve Şengün, 2011).

5.3. Bölge Planı

Bölge planlama “bir veya birden çok bölgenin gelişmesi ve bölgelerarası eşitsizliklerin azaltılması için sosyal, ekonomik ve fiziki faaliyetlerin önceliklendirilerek seçilmesi, sistematik olarak programlanması ve kaynak tahsis edilerek uygulanması” süreci olarak tarif edilmektedir (Köroğlu, 2012).

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan bölge planları, kalkınma planı düzeyinde üretilen politika, plan ve stratejilerin bir bölgenin kalkınması amacıyla, yerel düzeyde yürütülecek faaliyetlerle ilişkisini belirlemek; planlama alanındaki merkezi ve yerel kurum/kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmenin yanısıra, kamu, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek; bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak; kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve bölgesel program ve projelere temel oluşturmak üzere hazırlanan strateji, koordinasyon ve yönlendirme belgeleridir.

Yine benzer bir perspektiften konuya yaklaşan Yıldız (2006) da bölge planlarını "... sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanan planlar" olarak nitelendirmektedir.

03.05.1985 yılında yürürlüğe girmiş olup halen yürürlükte olan 3194 sayılı İmar Kanununda, Planların Hazırlanması ve Yürürlüğe Konulması'na ilişkin 8. Madde'de de tanım çok benzer bir şekilde "*Bölge planları; sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını, gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı yapar veya yaptırır*" olarak ifade bulmuştur. Kalkınma Bakanlığı yayınladığı B.02.1.DPT.0.10.04-91.418/3031 sayılı yazı uyarınca bölge planları hazırlığı ve koordinatörlüğü konusunda kalkınma ajanslarına yetki vermiştir. 25.1.2006 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5449 sayılı "Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun"un 5. Maddesinde kalkınma ajanslarının görev ve yetkileri detayıyla aşağıdaki gibi tarif edilmiştir:

a) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.

b) Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek.

c) Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.

d) Bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plân ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek.

e) Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.

f) 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi çerçevesinde ajansa tahsis edilen kaynakları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.

g) Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.

h) Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.

i) Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek.

j) Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.

k) Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.

.....”

Dolayısıyla Kalkınma Ajansları gerek uluslararası, gerek ulusal, gerekse yerel dinamikleri gözeterek bölge planları yapma konusunda ilgili madde uyarınca yetkili kılınmıştır.

AB uyum yasaları çerçevesinde oluşturulan İstatiki Bölge Birimi sistemi ile uygulamada Kalkınma Bakanlığının taşra birimleri gibi görev yapan Kalkınma Ajansları, toplam 26 adet İstatiki Bölge Birimi 2 düzeyinde üst ölçek planlar hazırlamaktadır. Bu planlar temel olarak;

- Bölgenin ortak vizyonunu oluşturmak,
- Üst ve alt ölçekli planlar arasında uyumu ve bütünlüğü sağlamak, genel politikaları belirlemek,
- Doğal, jeopolitik ve sosyo- ekonomik belirleyicilikler ışığında fizik yapıyı yönlendirmek,
- Yerel dinamikleri ve içsel potansiyelleri değerlendirmek, geliştirmek ve yönetmek,
- Katılımcılığı ve işbirliğini artırmak,
- Yerel kalkınmayı ve katılımı teşvik etmek,
- Toplumun yaşam kalitesini iyileştirmek ve geliştirmek,
- Bölgedeki sektörlerin ve alt bölgelerin rekabet gücünü harekete geçirmek,
- Ortaklıklar geliştirmek ve farklı aktörleri aktif hale getirmek ve
- İleriye yönelik hedeflere ulaşmada bölgeye rehberlik etmek

genel ilkelerini taşımaktadır.

Planlamanın hiyerarşisi gereği bölge planları kendi üst kademe planları olan Ülke Kalkınma Planları ile uyumlu olarak alt kademe planları olan Çevre Düzeni Planlarına temel ilke ve girdileri sağlayacak şekilde bir köprü vazifesi görmesi rolüyle planlama hiyerarşisi açısından son derece önemli konumdaki plan türleridir.

Öte yandan, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun tanımlarının sunulduğu 5. Maddesinde Çevre Düzeni Planları “...*Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plandır...*” şeklinde tarif edilirken, aynı kanunun 8. Maddesinin b bendinde “...*İmar Planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Belediye meclisince onaylanarak yürürlüğe girer..*” ifadesine yer verilmekte, bu iki maddenin bölge planlarını zorunlu planlar şeklinde ele almadığı, eğer varsa uyulacak planlar şeklinde

kavramsallaştırdığı görülmektedir. Bunun yanısıra 644 sayılı KHK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na da esasen bölge kademesinde bir plan türü şeklinde beliren Çevre Düzeni Planı hazırlama yetkisi verilmiştir. Bu “bölge”lerin tanımı yine bu Bakanlıkça yapıldığı için kimi durumda İstatiki Bölge Birimi 2 illerinin tümünü, kimi durumda ise bir İstatiki Bölge Birimi 2 düzeyi il ile komşu İstatiki Bölge Birimi 2 illerinden bazılarını kapsayabilmektedir. Böylece üst düzey sosyo-ekonomik planlar olan bölge planları ulusal planlama sisteminde bir yandan zorunlu olmayabilecek şekilde kabul edilmekte diğer yandan da hazırlanma yetkisi yönünden netlik taşımamaktadır.

5.4. Mekânsal Strateji Planı

Mekânsal Strateji Planı kavramı ulusal planlama mevzuatına 14.06.2014 tarihinde yürürlüğe giren ‘Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği’ ile dahil olmuştur. Bu yönetmeliğin 4. Maddesinin h bendinde “Mekansal Plan” kavramı; “3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca hazırlanan, kapsadıkları alan ve amaçları açısından üst kademedeki alt kademeye doğru sırasıyla; mekânsal strateji planı, çevre düzeni planı ve imar planı” şeklinde tarif edilmektedir. Bu tariften de anlaşılacağı gibi, Mekansal Strateji Planı ulusal mevzuatta çevre düzeni planının üst kademe planı olarak tanımlanmaktadır.

Mekânsal strateji planı içerik yönünden aynı kanun maddesinin 1 bendinde şöyle tarif edilmektedir;

“1) Mekânsal strateji planı: Ülke kalkınma politikaları ve bölgesel gelişme stratejilerini mekânsal düzeyde ilişkilendiren, bölge planlarının ekonomik ve sosyal potansiyel, hedef ve stratejileri ile ulaşım ilişkileri ve fiziksel eşiklerini de dikkate alarak değerlendiren, yer altı ve yer üstü kaynakların ekonomiye kazandırılmasına, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine, yerleşmeler, ulaşım sistemi ile kentsel, sosyal ve teknik altyapının yönlendirilmesine dair mekânsal stratejileri belirleyen, sektörlerle ilişkin mekânsal politika ve stratejiler arasında ilişkiyi kuran, 1/250.000, 1/500.000 veya daha üst ölçek haritalar üzerinde şematik ve grafik dil kullanılarak hazırlanan, ülke bütününde ve gerekli görülen bölgelerde yapılabilen, sektörel ve tematik paftalar ve raporu ile bütün olan planı”.

Bu tanımdan çözümlenecek olursa mekânsal stratejik planın temel nitelikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Mekânsal strateji planları, planların kademeli birlikteliği ilkesi yönünden, yürürlükteki üst kademe planlarının kararlarına uygun olmak, raporu ile bütün oluşturmak ve bir alt kademedeki planı yönlendirmek zorundadır.
- Mekânsal strateji planları ve çevre düzeni planları hazırlanırken kalkınma planı, bölge planları, bölgesel gelişme stratejileri ve diğer strateji belgeleri ile ortaya konulan hedefler dikkate almak durumundadır.
- Koruma, iyileştirme, geliştirme ve kalkındırma paradigmasını tek başına bünyesinde barındırır.
- Mekânsal strateji planları gösterim tekniği olarak ölçeği ve genellik düzeyi gereği şematik niteliktedir ve planlama alanı için temel stratejileri ortaya koyar.
- Mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararları; arazi kullanımı ve yapılaşmayı yönlendiren / yönlendirmesi gereken planlardır.

‘Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği’nin 14. maddesinin 1. bendinde Mekânsal Strateji Planlarının ilke ve esasları aşağıdaki gibi ortaya konmuştur;

- *Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması,*
- *Afet zararlarının azaltılmasına yönelik olarak tehlike ve risklerin analiz edilerek tanımlanması ve tedbirlerin alınması,*
- *Kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması,*
- *Ekonomik ve sosyal gelişme için gerekli olan altyapı, hizmet ve üretim faaliyetlerinin kentsel ve kırsal tüm alanları kapsayacak şekilde kalkınma politikalarına uygun olarak dağıtılması,*
- *Kamu yararı, kaynak kullanımında etkinlik, verimlilik ve saydamlığın sağlanması,*
- *Planlamayı etkileyecek ve planlamadan etkilenecek kamu kurum ve kuruluşları, kalkınma ajansları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve özel sektör temsilcilerinin katılımı ile farklı uzmanlık alanlarını içeren çok disiplinli bir yapıda hazırlanması,*
- *Ulusal, bölgesel, yerel ve sektörel öncelikler arasında tamamlayıcılık ve bütünsellik ilişkisinin kurulması,*
- *Yenilikçi, esnek ve rekabetçi bir ekonomik yapının oluşturulması için gerekli mekânsal düzenlemelerin yapılması,*
- *Değişen koşullara uyum sağlanması,*

- *Mekânsal uyumun gözetilmesi,*
- *Yaşam kalitesinin artırılması,*
- *Kentsel ve kırsal alanlar arası mekânsal ilişkilerin güçlendirilmesi ve*
- *Araştırma, analiz ve sentez raporları ile bunların gerektirdiği çalıştayların gerçekleştirilmesi sonucunda çıkacak verilere dayanarak hazırlanması.*

Ülkemizde mekânsal strateji planlarının planlama kademelenmesindeki yeri Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 4. Maddesinin 1 bendinde yukarıda açıklandığı şeklinin yanısıra, aynı yönetmeliğin 13'üncü maddesinde bu planların ülke ve bölge olmak üzere iki düzeyde de ele alınabileceği aşağıdaki madde bentlerinden okunabilmektedir;

- *(m 13/1.a) Ülke bütünü ile karasuları ve münhasır ekonomik bölgeleri kapsayacak şekilde ülke düzeyinde,*
- *(m 13/1.b) Metropoliten bölgeler, gelişme odakları, yeni kentler, gelişme koridorları, üretim, arz ve tüketim akımları ve ilişkileri, kentsel ve bölgesel ağlar, yerleşmelerin yoğunluğu, ulaşım ilişkileri ve fiziksel eşikler gibi etkenler dikkate alınarak Bakanlık tarafından belirlenen havza ya da bölgeleri kapsayacak şekilde bölge düzeyinde,*

Bu plan türüne teknik altyapı ilişkisi bağlamında yaklaşıldığında ise Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 17. Maddesi ön plana çıkmaktadır. Veri yapısı ve analizlerin ele alındığı bu maddede mekânsal strateji planları bünyesinde; “*Temel altyapı ve ulaşım; karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu taşımacılığı, limanlar, havaalanları, karayolu ağları, Trans-Avrupa ulaşım sistemi vb. projeler, enerji nakil hatları ve koridorları, enerji altyapıları, potansiyelleri, boru hatları, lojistik merkezler, kara, hava, deniz giriş kapıları ve benzer konular*”ın (m.17/1-d) teknik altyapı başlıkları olarak ortaya konduğu anlaşılmaktadır. Doğal olarak stratejik kararların şematik bir şekilde gösterildiği, ilgili raporuyla bir bütünlük taşıyan bu planlarda –imar planlarında ortaya konabilen mekânsal netlik düzeylerinden farklı olarak– teknik altyapı öngörülerini, mekanın koruma, geliştirme ve iyileştirme paradigmalarını politika, yatırım kararı kapsamında, ilgili aktörleri, araçları, etaplamayı da içerecek şekilde ‘stratejik olarak’ belirlemektedir.

5.5. Çevre Düzeni Planı

Çevre Düzeni Planı (ÇDP), 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 5. maddesi'nde “*ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi*

kullanış kararlarını belirleyen” bir plan türü olarak tanımlanmıştır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 4. maddesi, 1/c bendinde ise çevre düzeni planının tanımı şu şekildedir; “*Varsa mekânsal strateji planlarının hedef ve strateji kararlarına uygun olarak orman, akarsu, göl ve tarım arazileri gibi temel coğrafi verilerin gösterildiği, kentsel ve kırsal yerleşim, gelişme alanları, sanayi, tarım, turizm, ulaşım, enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını belirleyen, yerleşme ve sektörler arasında ilişkiler ile koruma-kullanma dengesini sağlayan 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekteki haritalar üzerinde ölçeğine uygun gösterim kullanılarak bölge, havza veya il düzeyinde hazırlanabilen, plan notları ve raporuyla bir bütün olarak yapılan plan*”. Bu planlar coğrafi, sosyal, ekonomik, idari, mekânsal ve fonksiyonel nitelikleri açısından benzerlik gösteren bölge, havza veya en az bir il düzeyinde yapılır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 19. Maddesi ÇDP'lerin temel ilke ve esaslarının kapsamını

“a)Varsa mekânsal strateji planlarına uygunluğun sağlanması,

b) Yeni gelişmeler ve bölgesel dinamiklerin dikkate alınması,

c) İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının mekânsal kararları etkileyecek nitelikteki bölge planı, strateji planı ve belgesi, sektörel yatırım kararlarının dikkate alınarak değerlendirilmesi,

ç) Sürdürülebilir kalkınma amacına uygun olarak ekolojik ve ekonomik kararların bir arada değerlendirilmesi,

d) Tarihi, kültürel yapı ile orman alanları, tarım arazileri, su kaynakları ve kıyı gibi doğal yapı ve peyzajın korunması ve geliştirilmesi,

e) Doğal yapının, ekolojik dengenin ve ekosistemin sürekliliğinin korunması amacıyla arazi kullanım bütünlüğünün sağlanması,

f)Ulaşım ağının arazi kullanım kararlarıyla birlikte ele alınması suretiyle imar planlarında güzergâhı netleştirilecek yolların güzergâh ve yönünün genel olarak belirlenmesi,

g) Çevre sorunlarına neden olan kaynaklara yönelik önleyici strateji ve politikaların belirlenerek arazi kullanım kararlarının oluşturulması,

ğ) İmar planlarına esas olacak şematik ve grafik dil kullanılarak arazi kullanım kararları ile koruma ve gelişmenin sağlanması,

h) Afet tehlikelerine ilişkin mevcut raporlar ve jeolojik etütler dikkate alınarak afet risklerini azaltıcı önerilerin dikkate alınması” şeklinde tarif eder.

Bu kademedeki ilgili mevzuatta üç adet plan pratiği göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki İl Çevre Düzeni Planı olup bu planı yapma yetkisi İl Özel İdareleridir. İkincisi Çevre ve

Şehircilik Bakanlığı'nın (Mülga BİB) yetkili olduğu Metropolitan İmar Planı, üçüncüsü ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın (Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı) yetkili olduğu Çevre Düzeni Planıdır (Ersoy, 2012).

5.6. İmar Planları

3194 sayılı İmar Kanunu'nun planlama kademelerine ilişkin 6. maddesi planlama hiyerarşisinde konumlanan plan türlerini, "Planlar, kapsadıkları alan ve amaçları açısından; "Bölge Planları" ve "İmar Planları", imar planları ise, "Nazım İmar Planları" ve "Uygulama İmar Planları" olarak hazırlanır." ifadesi kapsamında bölge ve imar planları olmak üzere iki temel başlıkta sınıflamıştır. Mekansal Planlar Yapım yönetmeliği ise mekânsal planlama kademelerini tarif ettiği 6. maddesinin ilk bendinde; "*Mekânsal planlar kapsadıkları alan ve amaçları açısından Mekânsal Strateji Planları, Çevre Düzeni Planları ve İmar Planları olarak hazırlanır.*" betimlemesiyle plan kademelerini üç ana başlıkta gruplamıştır.

Soyutluk düzeylerine göre değerlendirildiğinde -her iki grupta da - imar planı düzeyine kadar olan plan türleri kararların fiziksel mekânla uyuşması açısından soyutluk düzeyi yüksek planlardır. İmar planları ise üst kademe planların belirleyici olduğu sosyo-ekonomik ve stratejik kararların somutlaşarak mekansallaştırıldığı, fizik mekânın bu kararlar doğrultusunda daha net bir şekilde nasıl biçimleneceğinin koşul ve kısıtlarının tarif edildiği kent ölçeğindeki planlardır. Kentin gelecekte alacağı biçim, form ve sosyal profili de içeren bu planlar imar uygulamasına esas teşkil etmek üzere ve yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen planlardır.

Yine İmar Kanunu'na (7. madde, b bendi) göre son nüfus sayımında, nüfusu 10.000'i aşan yerleşmelerin yaptırılmaları zorunlu olan imar planlarının, son nüfus sayımında nüfus 10.000'i aşmayan yerleşmelerde, yapılmasının gerekli olup olmadığına belediye meclisi karar vermektedir. Bu planların ilkelerine ilişkin kuralları belirleyen yürürlükteki temel yasalar 3194 sayılı İmar Kanunu ve Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'dir.

5.6.1. Nazım İmar Planı

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 4. maddesinin 1/i bendinde "Nazım İmar Planı"; "*Mevcut ise çevre düzeni planının genel ilke, hedef ve kararlarına uygun olarak, arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, çeşitli kentsel ve kırsal yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri*

ile ilkelerini, kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarını, ulaşım sistemlerini göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere, varsa kadastral durumu işlenmiş olarak 1/5.000 ölçekte, büyükşehir belediyelerinde 1/5000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte, onaylı hâlihazır haritalar üzerine, plan notları ve ayrıntılı raporuyla bir bütün olarak hazırlanan plan” biçiminde tarif edilmektedir. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi nazım imar planları, özünde, barınma (konut alanları), çalışma (ticaret alanları, sanayi alanları), dinlenme-rekreasyon (yeşil alanlar, spor alanları, çocuk oyun alanları, mesire alanları vb) ve ulaşımdan oluşan kentsel eylemlerin gerçekleşeceği mekanları gösteren bütünsel olarak nüfus, donatı ve yoğunluk hesaplarını barındıran planlardır. Bu planlar plan raporu ve notlarıyla bütün olarak kabul edilen ve uygulama imar planlarına temel teşkil eden, ihtiyaca göre uygulama etaplarının da tarif edilebileceği belgelerdir. Bu planlar yerleşmelerin büyüme ve gelişme yön ve ilkelerini, ana fonksiyon lekelerini, bu fonksiyonlar arasındaki ilişkileri, yerleşmenin bu bağlamda gelecekteki nüfusunu, yoğunluklarını, bu yoğunlukların mekanda dağılımını ve ulaşım kademelenmesini gösteren temel planlardır. Nazım imar planlarının genellik düzeyi ve içerikleri bakımından, uygulama imar planındaki detay kararlar alınmaması esas olup, uygulamaya dönük kararlar uygulama imar planlarında belirlenir. Bu ilke Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 23. maddesinin ilk bendinde de açıkça ifade bulmaktadır.

Bu plan kademelenmesinde de Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 23. maddesinin 6. bendinde belirtildiği üzere üst ölçekli planlarda olduğu gibi hazırlık süreci gerekmektedir. Söz konusu hazırlık sürecinde, planlama alanı sınırları kapsamında aşağıda genel başlıklar halinde (md. 23/6) belirtilen konularda ilgili kurum ve kuruluşlardan veriler elde edilmesi, bu veriler kapsamında analiz, etüt ve araştırmalarının gerçekleştirilmesi hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla söz konusu edilen yönetmelik uyarınca her nazım imar planı;

- İdari sınırlar,
- Jeolojik, jeomorfolojik, hidrolojik ve hidrojeolojik yapı,
- Yerleşme alanlarının karakteristik özellikleri ile mekânsal gelişme eğilimleri ve potansiyelleri,
- Yenileme, sağlıklaştırma, dönüşüm bölgelemeleri,
- İklim özellikleri,
- Bitki örtüsü,

- Toprak niteliği ve tarımsal arazi kullanımı,
- Ekolojik yapı (ekosistem tipleri, flora ve fauna varlığı),
- Koruma statüsü verilmiş alanlar, hassas alanlar (sit alanları, uluslararası sözleşmelerle korunan alanlar, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri, milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı geliştirme alanı, yaban hayatı koruma alanı, tür koruma alanı, içme suyu havzaları koruma alanları ve diğerleri),
- Orman alanları, mera, yaylak, kışlak alanları,
- Kültür ve turizm gelişim ve koruma bölgeleri, turizm merkezleri,
- Organize sanayi bölgeleri, kapasite ve doluluk oranları,
- Genel peyzaj öğeleri, makroform analizi,
- Demografik yapı ve nüfusun demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, çalışma, eğitim, medeni hal),
- Sosyal yapı,
- Ekonomik yapı,
- Ana ulaşım sistemi (Karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu, terminal, gar, liman ve havalimanı),
- Çevre sorunları,
- Lojistik merkez alanları,
- Sektörel yapı (tarım, sanayi, hizmet, ulaşım, enerji, maden, konut vb.),
- Katı atık depolama, geri kazanım ve bertaraf tesisleri,
- İçme suyu ve atık su arıtma tesisleri.
- Atıksu deşarj yerleri,
- Tarımsal sulama alanları.
- Ruhsatlı maden sahaları,
- Askeri alanlar, askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleri, mania planları,
- Doğal afet tehlikeleri ve kentsel riskler, varsa risk yönetimi ve sakinim planları,
- Mevcut arazi kullanımı, yapılaşma durumu, mülkiyet yapısı,
- Çevre düzeni planı kararları ve yürürlükteki imar planlarına,

ilişkin bilgilenme ve kurum ve kuruluş görüşlerinden beslenmek, bu araştırma, sentez ve öneri eksenlerini bünyesinde barındırmak durumundadır.

5.6.2. Uygulama İmar Planları

Mekânsal Planlama Yönetmeliği'nin 4. maddesinin 1/k bendinde ise “Uygulama İmar Planı”; “*Nazım imar planı ilke ve esaslarına uygun olarak yörenin koşulları ve planlama alanının genel özellikleri, yapının kullanım amacı ve ihtiyacı, erişilebilirlik, sürdürülebilirlik ve çevreye etkisi dikkate alınarak; yapılaşmaya ilişkin yapı adaları, kullanımları, yapı nizamı, bina yüksekliği, taban alanı katsayısı, kat alanı kat sayısı veya emsal, yapı yaklaşma mesafesi, ön cephe hattı, ifraz hattı, kademe hattı, ada ayırım çizgisi, taşıt, yaya ve bisiklet yolları, ulaşım ilişkileri, parkları, meydanları, kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarını, gerektiğinde; parsel büyüklükleri, parsel cephesi ve derinliği, arka cephe hattı, yol kotu ve bu kotun altındaki kat adedi, bağımsız bölüm sayısı gibi yapılaşma ve uygulamaya ilişkin kararları, uygulama için gerekli imar uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren ve varsa kadastral durumu işlenmiş olarak 1/1.000 ölçekte onaylı hâlihazır haritalar üzerinde, plan notları ve ayrıntılı raporuyla bir bütün olarak hazırlanan plan*” olarak tanımlanmaktadır.

Bu planlar, planlamanın kademeli birliktelik ilkesi gereği nazım imar planlarıyla uyumlu olarak, onlarla çelişmeyecek şekilde oluşturulması gereken planlar olup, nazım imar planlarındaki (nüfus yoğunluğunu esas almak kaydıyla) bu yoğunluğun “yapı yoğunluğuna” dönüştürülerek netleştirilmek suretiyle TAKS, KAKS, emsal, yapı nizamı, maksimum yapı yüksekliği, minimum ve maksimum parsel büyüklükleri, yapı yaklaşma sınırları, blok boyları, yapı adası müdahale konturları gibi yapılaşma detaylarının öngörüldüğü planlardır. Plan çizili evrakı tıpkı nazım imar planlarında olduğu gibi uygulama imar planlarında da plan notları ve raporları ile bir bütün olarak ele alınmaktadır. Uygulama imar planlarında aynı zamanda altyapı tesisleriyle uygulama ilişkilerinin ayrıntılarına da yer verilmektedir (Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği 24. madde).

5.6.3. İmar Planı Değişikliği

İmar Planı değişikliği veya tadilat kavramı tasdikli imar planlarının ana kararlarını bozmayacak şekilde arazi kullanışlarının büyüklüğünde, yoğunluğunda, konumunda veya ulaşım sisteminde mevzii olarak farklılıklar getiren düzeltmeler şeklinde tanımlanmaktadır (Tekinbaş, 1991). Bu tür tadilatları gerektirebilen çeşitli halleri Şen (2000) plan yapımı sırasında öngörülemez doğal felaketler, ani nüfus artışı, değişen sosyo-ekonomik ve

demografik yapı, artan kamusal ihtiyaçlar ve planlama esnasında elde olmayan nedenlerle yapılabilen yanlışlıklar gibi örneklerle ele almaktadır.

Sesli ve Karadavut'un (2009) ve Ersoy'un (1997) yazılarında konularına göre plan değişikliklerinin benzer şekilde altbaşlıklara ayrılarak ele alındığı görülmektedir. Bu sınıflandırmada da yukarıdaki tanımın belirttiği çerçevede temel ilke yine onanlı bütünsel planın ana kararlarını ve işleyişini bozmayacak nitelikte değişikliklerdir. Bahsi geçen 5 grup aşağıda sunulmaktadır;

1. Sosyal ve Teknik Altyapıya İlişkin Değişiklikler
2. Yoğunluğu Etkileyen Değişiklikler
3. Yolların Genişletilmesi, Daraltılması veya Güzergahının Değiştirilmesi Yönünde Yapılan Değişiklikler
4. Bir Alanın Kullanımının Değiştirilmesine Yönelik İmar Planı Değişiklikleri
5. Diğer İmar Planı Değişiklikleri (Örn: imar planı onama sınırının değiştirilmesi, mülkiyetteki kaymaların düzeltilmesi Kadastral sınırla imar sınırının çakışmaması durumunda yolun kadastral parsel sınırına kaydırılması gibi uygulamayı kolaylaştırıcı ve kentsel fonksiyonların dengesini bozmayacak değişiklikler)

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinde Çevre Düzeni Planlarında değişiklik gerçekleştirme koşulları 20. Maddesinin 2. bendinde düzenlenmiştir. Bu bende;

“Çevre düzeni planı ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğü bozmayacak nitelikte, plan değişikliği yapılabilir. Çevre düzeni planı değişikliklerinde;

a) Kamu yatırımlarına,

b) Çevrenin korunmasına,

c) Çevre kirliliğinin önlenmesine,

ç) Planın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve maddi hataların giderilmesine,

d) Değişen verilere bağlı olarak planın güncellenmesine,

dair yeterli, geçerli ve gerekçeleri açık olan, altyapı etkilerini değerlendiren raporu içeren teklif ve talepler; idarece planın temel hedef, ilke, strateji ve politikaları kapsamında teknik ve yasal çerçevede değerlendirmeye alınarak sonuçlandırılır”

şeklinde bir çerçeve çizilmektedir.

Esasen bu çalışmanın kapsamını oluşturan “İmar Planı” değişiklikleri sürecinde ise aynı yönetmeliğin 26. Maddesi uyarınca aşağıda da aktarılan 7 hüküm getirilmektedir.

“(1) İmar planı değişikliği; plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, sosyal ve teknik altyapı dengesini bozmayacak nitelikte, kamu yararı amaçlı, teknik ve nesnel gerekçelere dayanılarak yapılır.

(2) İmar planlarında sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi esastır. Yürürlükteki imar planlarında öngörülen sosyal ve teknik altyapı standartlarını düşüren plan değişikliği yapılamaz.

(3) İmar planlarında bulunan sosyal ve teknik altyapı alanlarının kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesine dair plan değişiklikleri zorunluluk olmadıkça yapılmaz. Zorunlu hallerde böyle bir değişiklik yapılabilmesi için:

a) İmar planındaki durumu değiştirecek olan sosyal ve teknik altyapı alanındaki tesisi gerçekleştirecek ilgili yatırımcı Bakanlık veya kuruluşların görüşü alınır.

b) İmar planında yer alan yol hariç sosyal ve teknik altyapı alanlarının ve kamuya ait sosyal ve kültürel tesis alanlarının kaldırılabilmesi veya küçültülmesi ancak bu tesislerin hitap ettiği hizmet etki alanı içinde eşdeğer yeni bir alanın ayrılması suretiyle yapılabilir. Eşdeğer alanın ayrılmasında yüzölçümü ve konum özellikleri korunur. Bu alanların yerinin değiştirilmesinde, mevcut plandaki hizmet etki alanına göre aynı uygulama etabı veya bölge içinde kalması, yaya erişim mesafelerinin dikkate alınması ve yeni tespit edilen alanın tesisin yapılmasına müsait olması zorunludur.

c) Düzenleme ortaklık payından elde edilen alanların yüzölçümleri toplamının altına düşülmemek kaydıyla, plan değişikliği ile kaldırılan yol alanlarının miktarları, düzenleme ortaklık payından oluşturulan park, çocuk bahçesi, meydan gibi açık ve yeşil alanlarda kullanılabilir. Ancak yol hariç düzenleme ortaklık payına tabi bir kullanımın kamu ortaklık payına tabi bir kullanıma dönüştürülmek istenilmesi halinde, düzenleme ortaklık payına tabi alanın hizmet edeceği etki alanında eşdeğer bir alan ayrılır.

(4) Kat adedi veya bina yüksekliğini artıran imar planı değişiklikleri, yörenin yerleşim özellikleri, dokusu ve kimliği dikkate alınmak suretiyle, şehrin veya alanın yakın çevresinin siliyeti, yapıların güneşe göre cephesi ve yönlenmesi özelliklerini olumsuz yönde etkilememesi esas alınarak yapılır

(5) İmar planında verilmiş olan inşaat emsalinin, kat adedinin, ifraz şartlarının değiştirilmesi sonucu nüfus yoğunluğunun artırılmasına dair imar planı değişikliklerinde:

a) Artan nüfusun ihtiyacı olan sosyal ve teknik altyapı alanları standartlara uygun olarak plan değişikliğine konu alana hizmet vermek üzere ayrılır.

b) Nüfus yoğunluğuna bağlı olmaksızın, kat adedinin artırılmasının istenmesi durumunda; önerilecek kat adetlerinin tayininde aşağıdaki formüle göre bulunacak bütüin yollardaki karşılıklı bina cepheleri arasındaki asgari uzaklık sağlanacaktır.

$$K = [(Y1 + Y2)/2] + 7,00 m$$

Yukarıdaki formülde;

K = Karşılıklı bina cepheleri arasındaki mesafe (metre),

Y1 = Yolun bir cephesine önerilecek yapının yüksekliği,

Y2 = Yolun diğer cephesinde önerilecek yapının yüksekliğini,

ifade eder.

c) Parsellerin birleştirilmesi ve yapı düzeni değişikliği iğereren, kat adedinin artırılmasına yönelik uygulama imar planı değişikliklerinde de yukarıdaki formüle uyulması esastır.

(6) İmar planında gösterilen yolların genişletme, daraltma ve güzergahına ait imar planı değişikliklerinde:

a) Devamlılığı olan bir yolun belli bir kesimde şerit sayısı azaltılamaz ve daraltılamaz.

b) Yolların kaydırılmasında, mülkiyet ve yapılaşma durumu dikkate alınır.

c) İmar planlarındaki gelişme alanlarında geçiş amaçlı 3,00 metreden dar yaya yolu, 10,00 metreden dar trafik yolu açılmaz; yerleşik alanlarda mülkiyet ve yapılaşma durumlarının elverdiği ölçüde yukarıdaki standartlara uyulur. Ancak parseller 7,00 metreden dar yollardan mahreç alamaz.

ç) İmar planı değişikliği ile taşıt geri dönüş kurbu olmayan çıkmaz yol ihdas edilemez.

d) İmar planlarında Karayolları Genel Müdürlüğünün sorumluluğunda olan karayollarında yapılacak her türlü değişiklikte bu Kuruluştan alınacak görüşe uyulur.

e) Plan alanındaki trafik hacimleri ile yeni getirilen kullanımların trafik üretme ve trafik çekme hacimleri dikkate alınarak yol ve kaldırım genişlikleri belirlenir.

(7) Yoğunluk artıran veya kentsel ulaşım sistemini etkileyen imar plan değişikliklerinde, kentsel teknik altyapıya yönelik etkilerin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla ayrıca kentsel teknik altyapı etki değerlendirmesi raporu, analizi hazırlanır veya hazırlatılır.”

BÖLÜM 6

ÜLKEMİZDE ETKİ DEĞERLENDİRME, TEKNİK ALTYAPI VE PLANLAMA SİSTEMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Etki değerlendirmesi kavramı kendi içerisinde pekçok alt kavram ve araç setini barındıran bir şemsiye kavramdır. Etki değerlendirmesi bağlamında en yaygın şekilde karşılaşılan kavramlar ve değerlendirme eksenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Çevresel Etki Değerlendirmesi
- İklimsel Etki Değerlendirmesi
- Demografik Etki Değerlendirmesi
- Ekolojik Etki Değerlendirmesi
- Kalkınma üzerindeki Etki Değerlendirmesi
- Ekonomik ve Mali Etki Değerlendirmesi
- Sağlık Etki Değerlendirmesi
- Risk Değerlendirmesi
- Sosyal Etki Değerlendirmesi
- Stratejik Çevresel Etki Değerlendirmesi

Görüldüğü üzere etki değerlendirme türleri kentlerin, bölgelerin ve giderek yerkürenin çeşitli gündemlerle karşımıza çıkan sorunlarına yanıt verebilmek açısından zamanla özelleşmekte ve çeşitlenmekte, değerlendirmenin amacına veya gelişme temasına göre sınıflandırılabilmektedir. Bu kümenin içerisinde de literatürde en sık karşılaşılanlar Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Stratejik Çevresel Etki Değerlendirmesidir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi özetle, tekil projelerin olası çevresel etkilerini değerlendirmeye yönelik kuramsal ve uygulamaya yönelik eylem ve araçlar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu tanımlamada altını çizmek gereken iki ayırt edici yön bulunmaktadır. Bunlardan ilki; Çevresel Etki Değerlendirmesinin tek tek yatırıma konu olan projeleri (bu projelerin oluşturduğu daha geniş “etkileyen” kümesini göz önüne almaksızın) dikkate

alındığı ve bu tekil projelerin etkilerinin değerlendirildiği bir süreç olmasıdır. İkincisi ise sözkonusu tekil projelerin sıklıkla yalnızca doğal çevre üzerindeki etkilerini (yani “etkilenen” yönünü bütünsel olarak ele almaksızın) çözümlenmeyi hedefleyen bir değerlendirme aracı olmasıdır. Özünde yukarıda bazı yaygın türleri örneklenen etki değerlendirme ailesi içerisinde ilk gelişen/ortaya çıkan ve daha erken evrede ABD’nin Ulusal Çevre Koruma Ajansı (NEPA) tarafından ele alınan, gerek AB Çevre Direktifleri ve gerekse de 1993’den bu yana ulusal mevzuatımızın kapsamında yer alan bir kavramdır.

Buna karşılık Stratejik ÇED literatürde yaygın olarak 2000’lerin başından bu yana ifade bulmaya başlayan bir etki değerlendirme kavramıdır. Stratejik Çevresel Etki Değerlendirmesi “*çevrenin uygun bir ele alınışını sağlamak amacıyla yönelik olarak, sürdürülebilir mekânsal ve sektörel politikaları, planları ve programları formüle etmekte yardımcı bir karar destek aracı*” şeklinde tarif edilmektedir (Fischer, 2002). Stratejik ÇED’in ÇED’den temel farkı gerek “*etkileyen*” gerekse “*etkilenen*” kavramlarını daha bütünsel ve ilişkisel olarak tarif eden yapısından kaynaklanmaktadır. Stratejik ÇED’de tek tek projelerin değil plan, politika ve programların (3P), yalnızca doğal yapı üzerindeki değil bütünsel olarak tüm çevre unsurları üzerindeki etkisini çözümlenmek esastır.

Giderek bu iki kavramdan hareketle sorunların artan ilişkiselliklerine bağlı olarak iklimsel etki değerlendirme, gerçekleştirilen proje, plan, politika ve programların sosyal yapı üzerindeki etkilerinin özellikle önem arz ettiği durum ve alanlarda sosyal etki değerlendirme gibi daha özelleşen türlerin ürediği görülmektedir.

Ulusal mevzuatımızda etki değerlendirme henüz bu çeşitlenmeyi barındıran bir değerlendirme zorunluluğu öngörmemekte, yalnızca proje bazlı ÇED uygulamalarının hangi fonksiyonlar için ve nasıl gerçekleştirileceği hükme bağlanmış durumdadır. 9.8.1983 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun (26.4.2006’da değişikliğe uğrayan) 2. Maddesinde çevresel etki değerlendirme kavramı tam da yukarıda tarif edilen ayırt edici yönleri açıkça görülebilecek şekilde; “*Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar*” ifadesiyle tanımlanmaktadır. Aynı kanunun yine tanımları içeren aynı 2. Maddesinde Stratejik Çevresel Değerlendirme tanımı getirilmekte ve şöyle denilmektedir. “*Onaya tâbi plân ya da*

programın onayından önce plânlama veya programlama sürecinin başlangıcından itibaren, çevresel değerlerin plân ve programa entegre edilmesini sağlamak, plân ya da programın olası çevresel etkilerini en aza indirmek ve karar vericilere yardımcı olmak üzere katılımcı bir yaklaşımla sürdürülen ve yazılı bir raporu da içeren çevresel değerlendirme çalışmaları...”

Bu bağlamda yapılması gerekli temel eylemleri aynı kanunun 10. maddesi düzenlemekte ve “Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez.

(İptal üçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesi’nin 15/1/2009 tarihli ve E.:2006/99, K.:2009/9 sayılı Kararı ile.)Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.” hükümleri tanımlanmaktadır.

Yine Çevre Kanunu’na istinaden oluşturulan (ve 1993 yılından bu yana değişikliklere uğramak kaydıyla uygulanmakta olan) Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliğinde de, proje temelli perspektif esasında, yönetmeliğin Ek-1’inde belirlenmiş olan etki değerlendirmesi zorunlu tutulan kapasite ve işlevler, ÇED gerekli kararı verilen projeler ve kapasite artırımı yaşanmak suretiyle Ek-1’deki eşik kapasite değerlerinin aşılması halinde değerlendirmeye tabi kılınmıştır (bakınız madde 7). Öte yandan Stratejik ÇED yönetmeliği henüz yürürlüğe girmiş olup, diğer etki değerlendirme türlerine ilişkin bir yasal uygulama zorunluluğu bulunmamakta, gerçekleştirilen değişikliklerin teknik altyapı etkilerini irdelemeye, değerlendirmeye yönelik bir sistem de keza geliştirilmemiştir.

Dolayısıyla mevcutta planlama ile etki değerlendirme arasındaki pratik köprü yalnızca tekil projelerin değerlendirilmesiyle sınırlı kalmaktadır. Bütünsel etkilerin çözümlenebildiği, planların da (bütünleşik) etkilerinin değerlendirilebildiği bir sisteme gereksinim her geçen gün artarken, mevcutta tek tek proje etkilerinin değerlendirildiği çevrede toplamda oluşan etkilerin belirsizliği de varlığını korumaktadır. Bu bağlamda ülkemizde planlama sistemi ile etki değerlendirme sistemi arasındaki eşgüdümün güçlendirilmesi de başlıca gündemlerden birini oluşturmaktadır.

BÖLÜM 7

PLAN TADİLAT SÜRECİNDE ALTYAPI TESİSLERİ AÇISINDAN YAŞANAN SORUNLARIN TESPİTİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kentler karmaşık yapıları itibariyle birçok bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenlere bağlı olarak sürekli mekânsal değişim ve dönüşüm göstermektedir. Kentlere yapılan yatırımlar, kent planları referans alınarak hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu yatırımlar planlar üzerinden aşamalandırılmaktadır. Bu sebeple plan ile öngörülmeyen mekansal ve fiziksel kentsel değişimler ve dönüşümler ya da günün ihtiyaçlarına göre planda yapılan yenileme ile değiştirilen mekansal kullanımlar gerek o güne kadar yapılmış olan yatırımları gerekse de kentin fonksiyonlarını ve fonksiyonların işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir.

Teknik altyapı hizmetleri, uzun ömürlü ve uzun vadeli programlanması, planlanması gereken hizmetlerdir. Bu hizmetler, kentteki değişime bağlı olarak kolaylıkla değiştirilip dönüştürülebilecek niteliklere sahip değildirler. Teknik altyapı planlanması, hizmet türüne göre proje değişkenlerinin, diğer hizmetlerin değişkenlerinin ve kentsel değişkenlerin birlikte değerlendirmeye alınarak eşgüdüm içinde hizmetlerin hazırlanmasını ve sunulmasını içeren teknik boyut kadar, yönetsel ve ekonomik boyutları da içine almaktadır.

Planlama yaklaşımı; kentsel gelişmeye bağlı olarak ortaya çıkan mekânsal ve fiziksel değişimlerde ve dönüşümlerde gerek kentsel kullanımlarda gerekse de teknik altyapı hizmetlerinin hazırlanmasında ve sunulmasında ortaya çıkabilecek arz-talep dengesizliğini ortadan kaldıracak ya da azaltacak, mekânsal kararların üretilmesinde sınırlayıcı ve yönlendirici olarak alternatif ve öncelikli mekânsal gelişim, değişim ve dönüşüm seçeneklerini de ortaya koymalıdır. Bir başka deyişle, kentsel gelişim ve yoğunluk eşikleri karşılıklı olarak tarif edilerek gerek teknik altyapı projelerinin gerekse de kent planlarının bu gelişim eğilimlerinin ve eşiklerin dikkate alınmaması

halinde mekânda oluşturabileceği sorunlar ve riskler öngörülerek bunların ortaya çıkışı engellenebilecek ve/veya minimuma indirilebilecek yaklaşımları içermelidir.

Kentsel teknik altyapı hizmetleri, türlerine göre farklı niteliklere sahip olması sebebiyle, bu hizmetlerin hazırlanmasında ve sunulmasında farklı süreçlerden geçerek farklı kentsel değişkenleri değerlendirmeye almakta, farklı mekânsal yapılanma içinde kentsel alanda yer seçmekte ve işlevini yerine getirmektedir. Ancak temelde bu hizmetler kente ve kentlilere onların işlevsel ve yaşamsal koşullarının iyileştirilmesi, sağlıklı, kaliteli ve yaşanabilir mekanların oluşturulması için verilmektedir.

Bu kapsamda teknik altyapı hizmetlerine ilişkin kentlerde yaşanan ve ortaya çıkan sorunlarda da, her hizmetin kendi karakteristik özelliklerinden kaynaklanan sorunların yanı sıra kentten, insandan ve bu hizmetlerin genel özelliklerinden kaynaklanan genel ve ortak hizmet sorunlarından söz etmek mümkündür. Çünkü bu hizmetlerin hazırlanmasında ve sunulmasında, temel iş aşamalarının hizmet türüne göre iş ayrıntıları ve içerikleri farklılaşmakla birlikte, etüd, proje, uygulama, inşaat, işletme, bakım ve onarım gibi ortak ve temel iş aşamalarından söz edilebilmektedir. Dolayısıyla teknik altyapı hizmetleri, bu temel iş aşamalarında “mühendislik”, “şehir planlama”, “şehir ekonomisi” ve “şehir yönetimi” gibi disiplinlerin uzmanlığına ihtiyaç duymaktadır. Bu noktada, kentlerde teknik, planlama, finansman ve yönetim gibi çeşitli nedenlerle yaşanan ve ortaya çıkan genel ve ortak teknik altyapı hizmetlerinin sorunları üzerinde durularak, bir nevi sorunların ortaya çıkmasındaki bu dört uzmanlık alanının etkisi de tartışmaya açılmaktadır. Bu çerçevede kentsel teknik altyapı hizmetlerinin sorunları;

- Planlamaya ilişkin sorunlar,
- Mühendislik uygulamalarına ilişkin sorunlar,
- Finansmana ilişkin sorunlar,
- Koordinasyona ilişkin sorunlar

olmak üzere 4 kategoride değerlendirilebilir. Bu sınıflama teknik altyapı hizmetlerinin mühendislik, şehir planlama, şehir ekonomisi ve şehir yönetimi gibi farklı disiplinler ile olan ilişkisini koyması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Bir yerleşmenin yapılaşmaya açılması ve yapılaşma sonrasında da varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan kentlerdeki önemli servislerden ve hizmetlerden birini oluşturan teknik altyapı hizmetleri, doğrudan kentle ve kentin gelişimini, yayılımını etkileyen değişkenler ile ilgilidir. Dolayısıyla kentsel üstyapı ve altyapı arasında karşılıklı ve yakın bir ilişki ağı

bulunmaktadır. Bu da planlama ile kentte mekâna ilişkin üretilen fiziki kararların teknik altyapı hizmetleri üzerinde önemli etkilerinin olduğunun göstergesidir.

Teknik altyapı hizmetlerinin hazırlanması ve sunulmasında planlama mekanizmasının ürettiği mekânsal ve fiziksel kararlardan kaynaklanan temel bazı sorunlar bulunmaktadır.

Bunlar:

- Planlama sürecinde teknik altyapı hizmet projelerinin, standartlarının ve eşiklerinin değerlendirmeye alınmaması,
- Planlama, mekân organizasyonu ve bu hizmetler ve değişkenleri arasında eşgüdümün bulunmaması,
- Kentte mekâna ilişkin sürekli ve tutarsız planlama kararlarının (tadilat ve revizyonlarla yapılan yoğunluk artışları gibi) üretilerek kentlerde fiziksel değişimlerin ve dönüşümlerin yapılması sonucunda teknik altyapı projelerinin işlevsiz kalması,
- Geleceğin teknik altyapı hizmet gereksinimlerine göre kentlerin planlanmaması, strateji geliştirilmemesi,
- Plan ile öngörülen mekânsal değişikliklerin öngörülen süre zarfında gerçekleşmemesi

gibi bazı temel sorunlardan oluşmaktadır. Bu sorunlar, kentte ve mekâna ilişkin politika, plan, program, proje üreten şehir planlama disiplinin uygulamalarından kaynaklanan sorunlardır.

7.1. Kent Planları Açısından Teknik Altyapı Tesislerine İlişkin Sorunlar

Kentsel yerleşimlerde mekâna ilişkin sürekli ve tutarsız planlama kararlarının (tadilat ve revizyonlarla yapılan yoğunluk artışları gibi) üretilerek kentlerde fiziksel değişimlerin ve dönüşümlerin yapılması sonucunda teknik altyapı projelerinin işlevsiz kalması, master plan eksikliği, kent planlama çalışmalarında kentsel teknik altyapıya yönelik teknik ve ekonomik yapılabirlik (fizibilite) etütlerinin yapılmaması, İmar planları hazırlanırken planlama alanı kapsamındaki önemli altyapı (enerji iletim hattı, doğalgaz boru hattı vb.) tesislerinin dikkate alınmaması, kent planlama ve kentsel ulaşım planlaması arasında entegrasyon eksikliği, ulaşım yatırımlarının planlanmasında çevresel etkilerin yeterince dikkate alınmaması kent planları tadilatlarının ve kentsel teknik altyapı tesislerine olan en önemli etkileri arasındadır (Kentleşme Şurası, 2009). Planlama ile kentsel teknik altyapıya

ilişkin sorunlar, 2009 yılında yapılan Kentleşme Şurasında konunun uzmanlarınca tespit edilmiş saptamalardan derlenerek aşağıda doğrudan alıntı yoluyla verilmiştir:

1) Altyapı tesislerine ilişkin kapsamlı master planların eksikliği

Yerel yönetimler kente sunacakları teknik altyapı ile ilgili yaşanan güncel ya da yıllarca çözilemeyen sorunların kısa vadeli çözümünde ve önceliklerin saptanması hususunda; yeterli araştırma ve planlama yapmadan, günün gereklerine göre acil projeler üretmektedir. Bu sebeple çalışmalar kent bütününe kapsayan ve tüm sorunları içeren tasarımsal bir süreçten yoksun olarak genellikle birbirinden kopuk ve habersiz yapılan düzenleme proje ve uygulamalarından ibaret kalmaktadır.

2) Plan değişiklikleri ile artırılan yapı ve nüfus yoğunluğunun kentsel teknik alt yapıya olumsuz etkileri

Kentsel teknik altyapı sunumu kent planlarında öngörülen arazi kullanımları, nüfus büyüklükleri ve yoğunlukları temel alınarak planlanmaktadır. Dolayısıyla, kent planlarında yapılan değişiklikler teknik altyapı üzerinde son derece olumsuz bir etki yaratmaktadır. Plan değişiklikleriyle yapılan nüfus yoğunluğu artışları ve arazi kullanım değişiklikleri, teknik altyapının yetersiz kalmasına yol açmakta; bu durum sadece plan değişikliği yapılan nokta açısından değil, tüm sistem açısından sorunlar yaratmaktadır. Plan değişiklikleri ile artırılan nüfus sonucunda altyapı sistemlerinin yetersiz kalması, imar afları, ıslah planları ve kentsel dönüşüm projeleri açısından da geçerlidir. Bu tür plan müdahaleleri, belli bölgelerde nüfus yoğunluğunu arttırarak teknik altyapı sistemine öngörülmeleyen bir yük yüklemektedir.

3) Kent planlama çalışmalarında kentsel teknik altyapıya yönelik teknik ve ekonomik yapılabilirlik (fizibilite) etütlerinin yapılmaması

Kent planlama ile kentsel teknik altyapı planlamasının entegre edilmeden gerçekleştirilmesi başlıca sorun alanlarından biridir. Kent planlamada, altyapı sistemlerinin mevcut durumu ve geliştirilme olanaklarının kentsel gelişmenin yönü, büyüklüğü ve şekli açısından temel girdiler arasında olması gerekirken, kentlerimizde bu konuya gerekli önem verilmemektedir. Kentsel planlama çalışmalarında, teknik altyapının geliştirilmesi maliyetleri ile altyapı sisteminin niteliksel ve niceliksel olarak en uygun hizmeti verebileceği mekansal gelişme koşulları yapılabilirlik analizleri çerçevesinde dikkate alınmamaktadır.

4) İmar planları hazırlanırken planlama alanı kapsamındaki önemli altyapı (enerji iletim hattı, doğalgaz boru hattı vb.) tesislerinin dikkate alınmaması

Ülkemizde gerçekleştirilen imar planı çalışmalarında (mevzii, yeni ve/veya revizyon) mevcut altyapı ve bunlara ait güvenlik koridorlarının dikkate alınmaması çok sık karşılaşılan bir durumdur. Özellikle yüksek basınçlı doğalgaz boru hatları, yüksek gerilim enerji hatları, ana toplayıcı atık su hatları, içme suyu iletim hatları, yağmursuyu toplama hatları ve yaklaşım mesafelerine ilişkin çalışmaların yürütülmesi sırasında gerekli özen gösterilmemektedir.

5) Teknik altyapıya ilişkin mevzuat dağınıklığı, eksikliği ve yetki karmaşası

Teknik altyapıya yönelik olarak 3194 Sayılı İmar Kanunu ve bu yasa kapsamında çıkartılan bir çok yönetmelik bulunmaktadır. Öte yandan yayınlandığı günden bu yana birçok defa değiştirilen İmar Kanununun bilim ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde gelişen ve değişen kent ihtiyaçları karşısında güncelleştirilmesi gerekmektedir. Kentsel uygulamalarla ilgili mevzuata ve yetki düzenine bakıldığında bir karmaşanın ve standartsızlığın olduğu gözükmemektedir. Bir çok kurum ve kuruluşta hem planlama hem de alt yapı hizmetleri yapma yetkisi verilmiştir. Bu kurumların kendi mevzuatı dahilinde oluşturduğu teknik uygulamaları bulunmaktadır ve bunların ortak bir koordinasyon alanı ya da standardı yoktur.

Altyapı çalışmaları sırasında uyulması gereken malzeme, güvenlik ve konumlandırma standartlarının da yasal bir çerçeve ile belirlenmemiş olması önemli bir sorun alanıdır. Gerek altyapı ve üstyapının ekonomik ömrünü uzatmak ve gerekse altyapı tesislerinin ilk yapımı ve bakımı sırasında verilebilecek zararları en asgari seviyeye çekmek amacıyla bütün altyapı kuruluşlarının uymaları zorunlu olan malzeme, güvenlik, konumlandırma ve ilaveten kazı standartlarının belirlenmiş olması önem taşımaktadır. Altyapının konumlandırılması ile ilgili TSE standartları halen mevcuttur. Buna ilaveten, 2006 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği ile o şehir sınırlarındaki tüm kuruluşların kent içinde altyapı çalışmalarında kullanacakları malzemelerle ilgili standartları belirleme görevi, AYKOME'ye verilmiştir. Ancak bu düzenleme daha önce de belirtildiği üzere sadece malzeme standartlarına ilişkin olup, yönetmelikte; kazı, güvenlik ve konumlandırma standartlarına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır.

6) Kentsel altyapı öğelerinin planlanmasında ve yer seçimi kararında kentlilerin karar alma ve denetim süreçlerine dahil edilmemesi

Kentsel altyapı tesislerinin bazıları çevresel ve görsel etkileri olabilen tesislerdir. Planlama sürecinde bu tesislerin olumsuz etkilerini önleyici tedbirler zaten ilgili standartlar doğrultusunda alınmaktadır. Ancak kentlilerin bu konularda bilgilendirilmemesi, karar vericiler ve karardan etkilenenler arasında karşılıklı bir bilgilendirmenin olmaması, kentlilerin kendilerini etkileyecek bu tesislerin planlanması ve yer seçimi süreçlerine dahil edilmemesi çağdaş planlama ilkeleriyle bağdaşmayan bir durumdur ve önemli bir sorun alanıdır.

7) Kent planlama ve kentsel ulaşım planlaması arasında entegrasyon eksikliği

Kentsel gelişme ve ulaşım karşılıklı ve yoğun etkileşim içinde olan iki alan olmasına rağmen, ülkemiz kentlerindeki uygulamalarda bu etkileşimin ve karşılıklı etkilerin yeterince dikkate alınmadığı görülmektedir. Ulaşım yatırımları yapılırken bu yatırımların kentsel mekansal gelişmeye etkileri dikkate alınan bir konu olmadığı gibi, kent planlamada önerilen gelişmelerin ulaşım sistemine etkisi konusunun da yeterince irdelenmediği görülmektedir. Oysa ulaşım planları ve yatırımları ile kentsel gelişmeyi kent planlarında istenen doğrultuda yönlendirmek ve kent planlarının hayata geçirilmesinde bir araç olarak kullanmak mümkündür. Benzer şekilde, kent planlarında önerilen mekansal gelişme deseni, yoğunluk kararları, ve karma arazi kullanımı gibi yaklaşımlar, motorlu taşıt trafiğini azaltma, toplu taşıma, yaya ve bisiklet ulaşımını artırma gibi etkileriyle sürdürülebilir bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi için son derece etkin araçlardır.

Kent planları ile ulaşım planları arasında eşgüdümün ve bütünleşmenin sağlanamaması, sürdürülebilir kentleşme hedefinin önünde önemli bir engeldir. Planlamadaki bu eşgüdüm eksikliğine etki eden konulardan biri de kent planları üzerinde yapılan plan değişiklikleridir. Plan bütünlüğünün bozularak kentsel işlevlerde değişiklik yapılması veya yoğunluğun artırılması, plan bütününde sağlanan konut-istihdam dengesini bozmakta, ulaşım altyapısını olumsuz etkilemekte, trafik sıkışıklığı ve kazalara yol açmaktadır. Bu tür trafik etkileri nedeniyle, yol kapasitelerinin artırılmasına gereksinim duyulduğu ileri sürülerek, bu sefer yeni yol ve kavşak yatırımları bu tür plan değişikliklerine göre gerekçelendirilmekte; gerek ulaşım altyapısı gerekse kentlerin mekansal gelişmesi kontrolsüz ve plansız olarak gerçekleşmektedir.

8) Ulaşım yatırımlarının planlanmasında çevresel etkilerin yeterince dikkate alınmaması

Ulaşım sektörü küresel ısınmayı tetikleyen başlıca etkenler arasında olmasına ve sera etkisine neden olan karbondioksit (CO₂) gazının atmosfere salımında ulaşım sektörünün payının sürekli artmasına rağmen, kentsel ulaşım yatırımlarının planlanmasında çevresel etkilerin yeterince dikkate alınmadığı görülmektedir. Kentsel ulaşım yatırımlarının çevresel etkileri, hem yatırımın hayata geçirilmesi ve inşaatı kapsamında oluşacak çevresel etkilerin değerlendirilmesi, hem de yatırımın sonucunda oluşacak ulaşım sistemi, yolculuk istemleri ve trafik düzeyleri açısından çevresel etkilerin irdelenmesi kapsamında olmalıdır. Özellikle ikinci tür etkiler, kentlerde enerji tüketimi, hava kalitesi ve dolayısıyla yaşam kalitesine ilişkin hedeflere ulaşabilmek açısından büyük öneme sahiptir. Ulaşım planlaması kapsamında, öngörülen yatırım ve düzenlemelerin kentte enerji tüketimine ve kirletici salımına etkilerinin dikkate alınmaması sürdürülebilir gelişme ilkeleri açısından büyük bir eksikliklerdir.

9) Özel otomobili temel alan politikalardan kaynaklanan sorunlar

Kentsel ulaşım planlamasında özel otomobil kullanımındaki artışı temel alarak bundan kaynaklanan trafik yoğunluğu ve tıkanıklığını çözmek amacıyla motorlu araçların kentin içinde daha hızlı ve kesintisiz hareket etmelerini sağlayacak kent içi otoyolları ve kavşaklar yapılması yönündeki hatalı uygulamalar pek çok kentimizde görülmektedir. Artan motorlu araç trafiğinin kesintisiz akabilmesini sağlamak için yapılan yollar ve kavşaklar, başlangıçta motorlu araç trafiğinin hızını biraz arttırsa da, trafikteki bu rahatlama daha fazla otomobil kullanıcısının daha uzun mesafelere, ve daha fazla yolculuk yapmasına neden olarak, trafik yoğunluğunun kısa sürede katlanarak artmasına yol açmaktadır. Bu kısır döngü nedeniyle trafik yoğunluğu ve trafik düzeyini azaltmak mümkün olmadığı gibi, insanlara ayrılması gereken kent meydanları birer kavşak olmakta, kentliler yaya olarak bir yerden bir yere gitmekte zorlanmakta, kazalar ve motorlu araçlardan kaynaklanan hava kirliliği hızla artmakta, özel otomobili temel alan ulaşım altyapısı nedeniyle kentlerin kontrolsüz biçimde dağınık ve yaygın mekansal gelişimi önlenememektedir.

10) Kentsel ulaşım planlamasını ve yaklaşımlarını yönlendirecek mevzuat eksikliği

Kentsel ulaşım konusunda planlama, finansman, yapım, işletme, denetim ve geliştirme çalışmaları farklı zamanlarda yürürlüğe girmiş, hazırlanma amaçları farklı olan çok sayıda yasa içine serpiştirilmiş maddelerden oluşan yetersiz bir yasal çerçeve ile

yürütülmeye çalışılmaktadır. Önemli çelişkiler ve boşluklar barındıran bu karmaşık yasal yapı bütüncül ve çağdaş bir ulaşım sistemi oluşturmaktan uzaktır.

7.2. Kent Planları Açısından Teknik Altyapı Tesislerine İlişkin Sorunların Çözümüne Yönelik Stratejiler

Bu bölümde kent planları açısından teknik altyapı tesislerine ilişkin sorunların çözümüne yönelik stratejilere yer verilmiştir (Kentleşme Şurası, 2009). Bu sorunların çözümüne yönelik stratejiler 2009 yılında yapılan Kentleşme Şurasında konunun uzmanlarınca tespit edilmiş hususlardan derlenerek aşağıda doğrudan alıntı yoluyla verilmiştir:

1) Kentsel teknik altyapı yatırımlarının planlı biçimde geliştirilmesi ve işletilmesi

Altyapı yatırımlarını kapsayacak şekilde kent bütününe ilişkin teknik altyapı sistemleri Master Planlarının yapılması gereklidir. Bu planlar, yerel yönetimlerin çevre yatırımlarının ve yükümlülüklerinin değerlendirilmesinde ve dönemler itibari ile yatırım ihtiyaçlarının tanımlanmasında bir araç olup, altyapı yatırımlarında izlenecek bir yol haritası olabilecektir. Master Plan, mevcut ve gerekli teknik altyapı ve servis düzeyi ile ilgili teknik içerik ve detay yoğunluğunun yanında sosyoekonomik durum, tarifeler, karşılayabilirlik hususları ve finans ile ilgili değerlendirme ve yatırım önceliklerini de kapsamalıdır. Planlamada dönem sırasına konulan işlerin süre ve finansal uzantıları da göz önüne alınarak optimum süre, kaynak-maliyet miktarları ile ilgili çalışmalar yapılarak gerçekçi yaklaşımlarla önceliklere göre iş zamana (kısa, orta ve uzun vade gibi) yayılmalıdır.

2) İmar planları üzerinde kentsel teknik altyapı sunumunu olumsuz etkileyecek plan değişikliklerinin önlenmesi

İmar plan uygulamalarına gelişigüzel müdahalelerinin durdurulması gerekmektedir. Plan değişiklikleri yoluyla veya kentsel dönüşüm projeleri, toplu konut projeleri gibi müdahaleler sonucunda kentte belli bölgelerde nüfus ve yapı yoğunluğunda artış getirilmesi durumunda mevcut altyapının taşıma kapasitesi çerçevesinde olabilirlik analizleri yapılmasının zorunlu koşullar arasında olması sağlanmalıdır.

3) Plan ve plan notlarına aykırı yapılaşmanın önlenmesi

Plan ve plan notlarına aykırı yapılaşma kent planlarına göre geliştirilmiş olan kentsel teknik altyapıya ilave yükler yüklemektedir. Bu tür gelişmelerin önlenmesi temel stratejiler arasında olmalıdır.

4) İmar planı çalışmaları yapılırken teknik altyapıya yönelik fizibilite etütlerinin gerçekleştirilmesi

İmar planı hazırlık aşamasında, kente ilişkin arazi kullanım kararları getirilirken, getirilen kararların gerektirdiği altyapı tesislerinin teknik yapılabilirliği ve ekonomik açıdan geri dönüşümünün sağlanıp sağlanamayacağına ilişkin mali etütlerin yapılması sağlanmalıdır.

5) İmar planı çalışmalarında altlık olarak kullanılan 1/1000 ölçekli sayısal hâlihazır haritaların kentsel altyapı açısından güncel, doğru ve eksiksiz olmasının sağlanması

İmar planı çalışmalarında altlık olarak kullanılan 1/1000 ölçekli sayısal halihazır haritalar mutlaka güncel, doğru, eksiksiz ve kullanılabilir olmalıdır. Teknik altyapı tesisleri; enerji nakil hattı, trafo, her türlü iletim hatları vb. tesisler ilgili kurumlar ile iletişim kurulması ve raporların alınarak mevcut harita ve plana sayısal olarak işlenmesi sağlanmalıdır.

6) Yetki ve teknik uygulama karışıklığının giderilmesi

Yayınlandığı günden bu yana birçok defa değiştirilen İmar Kanununun bilim ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde gelişen ve değişen kent ihtiyaçları karşısında güncelleştirilmesi gerekmektedir.

Bu alanda yetki ve teknik uygulama karışıklığını ortadan kaldırmak için standart ve üst ölçekte bir mevzuat oluşturulmalıdır. Yukarıda bahsedildiği üzere, standartlara uygun olarak yapılmayan işler nedeniyle hasarlar ve bazen de can kayıpları olmaktadır. Kentsel altyapının ve altyapı çalışmalarının standartlara uygunluğunun sağlanması, can ve mal kayıplarının önlenmesi için kazı, malzeme, konumlandırma ve güvenlik standartları tüm büyükşehir belediyelerinde geçerli olacak şekilde genel düzenlemelerde yer almalıdır.

7) Kentsel altyapı öğelerinin planlanmasında ve yer seçimi kararında bu karardan etkilenecek kentlilerin karar alma ve denetim süreçlerine katılımının sağlanması

Kentsel altyapı sistemlerinin planlanmasında ve tesislerin yer seçiminde, kararlardan etkilenecek kentlilerin de karar alma ve denetim süreçlerine dahil edilmesi sağlanmalıdır. Böylece hem kentlilerin yatırımlar, yatırımların olası etkileri ve bu etkilere karşı planda alınan önlemler hakkında bilgilendirilmesi sağlanmış olacak; hem de kentlilerin görüşleri, tercihleri ve yönlendirmeleri ile daha fazla kişinin benimseyeceği çözümleri içeren plan kararlarının üretilmesi mümkün olacaktır.

8) Kurumlar arası koordinasyonun etkinleştirilmesi

Kentlerde altyapı ve üstyapı çalışmaları gerçekleştiren yerel kurumlar arasında eşzamanlı, karşılıklı ve güvenilir bilgi paylaşımı sağlanmalıdır. Planlama ve bakım-onarım çalışmaları eşgüdüm içinde yürütülmelidir.

9) Kent planlama ile ulaşım planlama arasında eşgüdüm sağlanması, kent planlama süreciyle entegre biçimde ulaşım planı yapılmasının zorunlu kılınması

Kent planlamada her ölçekteki plan çalışmasının ulaşım sistemine yönelik planlama çalışmalarıyla bir arada yürütülmesi, kentsel ulaşım ile ilişkili saptanan çok sayıda sorunun çözümünde etkin bir araç olacaktır. Ulaşım sistemine ilişkin yatırım ve düzenlemelerin kent planlarıyla eşgüdüm içinde karar alınarak plana bağlanması, kentsel gelişmeye ilişkin kararların ise ulaşım sistemine etkileri dikkate alınarak ve ulaşım planlarıyla eşgüdüm içinde oluşturulması çağdaş, yaşanabilir, sürdürülebilir kentleşme hedefi için hayati öneme sahiptir.

Ulaşım planlarının kent planlarıyla bütünleşik olarak hazırlanmasının bir diğer faydası, kentlerde ulaşım planlarının hazırlanması ve onanması yönünde bir zorunluluk yaratarak, ulaşım alanındaki müdahalelerin planlı biçimde gerçekleştirilmesini sağlayacak olmasıdır.

10) Toplu taşıma sistemlerinin kullanımının kent planları ile desteklenmesi

Yukarıda belirtildiği gibi, yaygın, dağınık, ve düşük yoğunluklu kentsel gelişme modeli, toplu taşımayı etkin bir seçenek olmaktan çıkarmaktadır. Toplu taşıma sistemlerinin kullanımının artırılması ise sürdürülebilir ulaşımın temel hedeflerindedir. Kent planlarında dağınık gelişmenin önlenmesinin yanı sıra, yüksek yolculuk talebi yaratan başlıca arazi kullanım türlerinin ana toplu taşıma güzergahları üzerinde planlanması, toplu taşıma sisteminin otomobil ulaşımı ile rekabet edebilirliğinin, dolayısıyla kullanıcı sayısının ve verimliliğinin artırılmasını sağlayacaktır.

11) Her tür ve ölçekteki ulaşım yatırımlarının planlanmasında çevreye ve kente etkilerinin (kültürel çevre dahil) değerlendirilmesinin karar ve planlama sürecine dâhil edilmesi

Kentsel ulaşım yatırımlarının çevresel etkileri, hem yatırımın hayata geçirilmesi ve inşaatı kapsamında oluşacak çevresel etkilerin değerlendirilmesi, hem de yatırımın sonucunda oluşacak ulaşım sistemi, yolculuk istemleri ve trafik düzeyleri açısından çevresel etkilerin

irdelenmesi kapsamında ele alınmalıdır. Sürdürülebilir kentleşme hedefi doğrultusunda, ulaşım planlarında yatırım ve düzenlemelerin doğal, tarihi ve kentsel çevreye olan etkileri ile kentte enerji tüketimine ve kirletici salımına etkilerinin karar ve plan sürecine dâhil edilmesi gerekmektedir.

Planlama ile kentsel teknik altyapı ilişkisinde yukarıda belirlenen sorunlar ve ilgili çözüm önerileri genel hatlarıyla verilmiş olup, bu proje kapsamında nazım ve uygulama imar plan tadilatlarının kentsel teknik altyapı üzerindeki etkileri detaylarıyla değerlendirilecektir.

KAYNAKLAR

- Altyapı Tesisleri Yapımına Ait Usul ve Esasların Belirlenmesi Projesi Odak Grup Görüşmeleri Sonuç Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Altyapı Tesisleri Yapımına Ait Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Hizmet Alımı: Mevcut Durum Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014).
- Altyapı Tesisleri Yapımına Ait Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Hizmet Alımı: Öneri Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014).
- Altyapı Tesislerine Ait Usul ve Esasların Belirlenmesi Ortak Akıl Konferansı Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Atıksu Toplama ve Uzaklaştırma Sistemlerine Ait Usul ve Esaslar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Duyguluer, F., (2014), “İmar Sürecinin Yeni Araçları”, Mimarlık, 375, Ocak-Şubat 2014.
- Elektrik Altyapı Sistemlerine Ait Usul ve Esaslar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Erdin, H.E., (2009), Şehirselleşmelerde Teknik Altyapı Projelerinin Ortak – Eşgüdümsele Niteliklerinin Belirlenmesi Örnek Alan: Tire Belediyesi / İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Ersoy, M., (1997), İmar Planı Değişiklikleri ve Yargı Denetimi, ODTÜ MFD 1997 (17:1-2)53-73.
- Ersoy, M., 2012, “Planlamada Kademeli Birliktelik İlkesi ve Türkiye’de Plan Kademeleri”, Kentsel Planlama; Ansiklopedik Sözlük, Sayfa: 360-363, Ninova Yayınları, İstanbul.
- Fischer, T.B., (2003), “Strategic Environmental Assessment in Post-Modern Times”, Environmental Impact Assessment Review, 23/2, 155-170.
- İçme ve Kullanma Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerine Ait Usul ve Esaslar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Kentleşme Şurası, (2009), Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu Raporu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.
- Koroğlu, A.T., 2012, “Bölge Planlama”, Kentsel Planlama; Ansiklopedik Sözlük, Ninova Yayınları, İstanbul
- Sesli, F., A., ve Karadut, E., (2009), “İmar Planı Değişikliklerinin Plan Bütünlüğüne Etkilerinin İncelenmesi, TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi 2009, 02-06 Kasım 2009, İzmir.
- Şen, D., 2000. Kentsel Gelişimin İzlenmesi: İmar Değişiklikleri ve Gelişmeye Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 127s.
- Tekinbaş, E., 1991. İmar Planı Değişikliklerinde Belediyelerin Uymak Zorunda Oldukları Kurallar, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Belediyeler Dergisi sayı: 5, Ankara, 27-30.
- Telekomünikasyon Altyapı Sistemlerine Ait Usul ve Esaslar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Ünal, Y., (1991), Kentleşme ve Kentleşme Politikaları, TÜSES Türkiye Sosyal Ekonomik Araştırma Vakfı, İstanbul
- Üstündağ, Ö., Şengün T., (2011), “Türk İmar Mevzuatındaki Plan Türleri Ve Fiziki Planlama – Coğrafya İlişkisi Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 2, Sayfa: 1-25, Elazığ-2011
- Yağmur Suyu Toplama, Depolama ve Deşarj Tesislerine Ait Usul ve Esaslar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015).
- Yıldız F., 2006.İmar Bilgisi, Nobel Yayınevi, Ankara